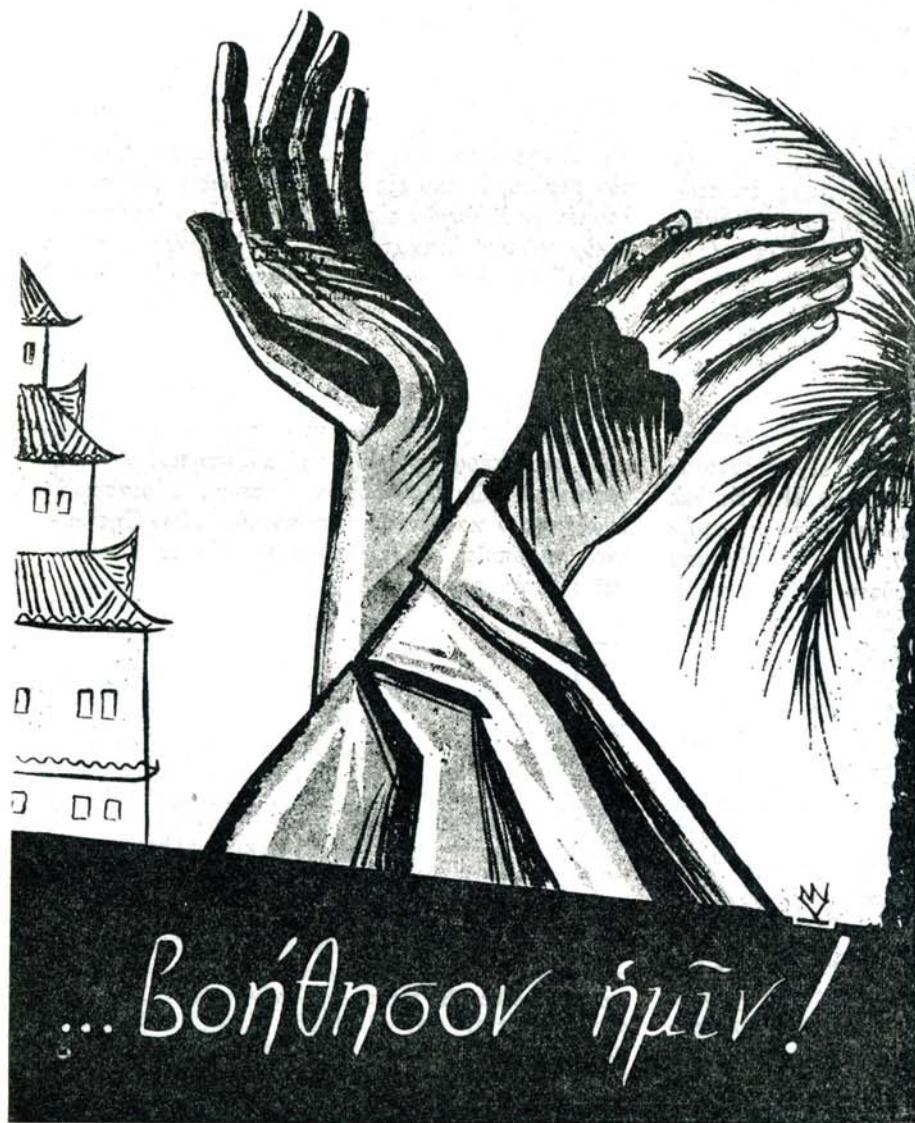

Πορευθέντες

μαθητεύσατε πάντα τα' ἔδυν (Μαρ. κκ. 19)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ "ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ,,

ΔΙΑΒΑΣ

... βοήθησον ἡμῖν!

Ντίνου Ευνοπούλου

"Η πρώτη ζωγραφική σύνθεσις μὲ θέμα ιεραποστολικόν. Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ δεύτερον πολυγραφημένον τεῦχος τοῦ «Πορευθέντες».

1959

ΤΕΥΧΟΣ 41 - 42
ΙΑΝ. — ΙΟΥΝ. 1969
ΕΤΟΣ ΙΑ' (Ι - ΙΙ)

ΠΕΡΙΕ ΣΧΜΙΤΑ

· Η ἔκθεσις τοῦ Β' τμήματος τῆς IV Συνέλευσεως τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Οὐφάλᾳ:
(Α.Γ.Γ.) · Ἀνανέωσις
ἐν τῇ Ιεραποστολῇ σ. 2

Μητροπολ. Καλαβρίας
Αἰμιλιανοῦ: · Η ιεραποστολικὴ φύσις
τῆς Ἐκκλησίας σ. 10
Εἰδήσεις ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν σ. 15
Α.Γ.Γ.: · Ο πρῶτος σπόρος μιᾶς νέας σπορᾶς σ. 16

· Αποσπάσματα ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα πολυγραφημένα τεύχη τοῦ «Πορευθέντες» (1959) σ. 17

· Αρχιμ. Εὐσεβίου Βίττη: · Η προϊστορία μιᾶς πορείας σ. 22

· Ηλία Βουλγαράκη: · Η περὶ θρησκειῶν δήλωσις («Nostra Aetate») τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ σ. 26

· Εκδηλώσεις ἀφιερωμέναι εἰς τὸ ἔργον τῆς Ιεραποστολῆς σ. 31

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παραδοσιακὴν ἀγτίληψιν περὶ Ἱεραποστολῆς εἰς τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας, καὶ δὴ τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ὡκεανίας, ἔχει υἱοθετηθῆ ἀπὸ ἑτῶν ἡ ἰδέα τῆς «Ἱεραποστολῆς εἰς τὰς ἔξι Ἡπείρους» καὶ τονίζεται ἡ ἐνότητος τοῦ Ἱεραποστολικοῦ ἔργου εἰς τὴν ὄφήλιον (ἰδὲ «Ἡ Συνέλευσις τῆς Ἐπιτροπῆς Παγκοσμίου Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ Π.Σ.Ε.», Π ορευθερέντες 6 (1964), σελ. 2-5). Οὕτω δὲ ὅρος «Ἱεραποστολὴ» (mission) εἰς τὴν σύγχρονον θεολογικὴν γλῶσσαν δὲν ἀναφέρεται ἀπλῶς εἰς τὴν «Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν», ἀλλὰ γενικώτερον εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς δόλα τὰ γεωγραφικὰ καὶ πολιτιστικὰ πεδία.

Κατὰ τὴν ἐν Οὐφάλᾳ IV Συνέλευσιν τοῦ Π.Σ.Ε. τὸ ἐκ τῶν πέντε κυρίων θεμάτων, μὲ τὸ δόποιον ἡσχολήθη τὸ δεύτερον τμῆμα (Section), ἵτο «Ἀγανέωσις ἐν τῇ Ἱεραποστολῇ». Λόγῳ τῆς κεντρικῆς του σημασίας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θεολογικὴν ζύμωσιν καὶ τὰς πρακτικὰς ἐπιπτώσεις του διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, συνεκέντρωσεν ἀπὸ ἀρχῆς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πλειονότητος τῶν ἀντιπροσώπων. Καίτοι δὲ πρὸς καλυτέραν κατανομήν τῶν μετεχόντων εἰς τὴν Συνέλευσιν ἀπηγήθη γὰρ μεταφερθοῦν εἰς ἀλλα τμῆματα πολλοὶ ἐκ τῶν δηλωσάντων συμμετοχὴν εἰς τὸ δεύτερον, εἰς τὰς περὶ Ἱεραποστολῆς συνεδριάσεις ἔλαθον μέρος ἀνω τῶν διακοσίων προσώπων.

Τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, τὸ δόποιον εἶχεν ἑτοιμασθῆ ὑπὸ διμάδος τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Π.Σ.Ε. διὰ περαιτέρω ἐπεξεργασίαν, ἵτο εἰς τὴν μορφήν του δυναμικὸν καὶ πρωτότυπον, εἰς τὴν θεολογίαν του διμως ἄχρουν καὶ ἔναντι αὐτοῦ ἐδημιουργήθη ἥδη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνέλευσεως ἀγτίδρασις. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς συζητήσεως προετάθησαν δύο ἀλλα σχέδια πρὸς ἀγτικατάστασίν του· τὸ ἐν εἴχον ἐπεξεργασθῆ οἱ θιύγοντες τῶν γερμανικῶν Ἱεραποστολικῶν ἑταιρειῶν, τὸ ἀλλον, περισσότερον πιστὸν εἰς τὴν παραδοσιακὴν γραμμήν, οἱ τῶν σκαχιδιγανικῶν. Ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν μετεχόντων ἀπεφασίσθη γὰρ συνταχθῆ γένον κείμενον καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἀνετέθη εἰς τρεῖς διμάδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀνέλαβε τὴν σύνθεσιν ἐνδές κεφαλαίου.

Μία κοινὴ ἔκθεσις, τὴν ὁποίαν συντάσσουν οὐσιαστικῶς διάφοροι συγγραφεῖς, διαφόρου γνοστροπίας, ἐθνικότητος, διοιλογίας, θεολογικῆς συγχροτήσεως καὶ πνευματικῶν προϋποθέσεων, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν χρονικὴν πίεσιν μᾶς πολυπτύχου Συνέλευσεως, δὲν εἶναι δυνατὸν γὰρ διακρίνηται δι' ἐνότητα ὑφους, ἰδεῶν, τάσεων, πολὺ δὲ περισ-

σότερον θεολογικὴν πληρότητα. Ἐγ τούτοις εἶναι σαφής ἡ προσπάθεια, καὶ ἐν πολλοῖς ἡ ἐπιτυχία, ἐναρμονίσεως τῆς ποικιλίας θεολογικῶν θέσεων, πνευματικῆς φορᾶς, πρακτικῶν διαθέσεων.

Ἡ Ὁρθόδοξος συμβολὴ καὶ κριτικὴ εἰς τὴν γενικὴν ἀγαζήτησιν ὑπῆρξεν ἐνεργός. Εἰς μάλιστα τῶν ὀρθοδόξων αληρικῶν — μετέχων τῆς Συνελεύσεως ὡς σύμβουλος τοῦ Β' Τμῆματος — ὠρίσθη μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἀγαλαδούσης τὴν σύνταξιν τῆς νέας ἐκθέσεως. Ἐγ τούτοις ἡ ἀφετηριακὴ προτεστατικὴ προβληματολογία καὶ ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων ἐκπροσώπων δὲν ἐπέτρεπον σημαντικωτέραν ἐνσωμάτωσιν ὀρθοδόξων ἀπόψεων.

Τὸ κείμενο τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ κοινὴν διακήρυξιν, «συμφωνίαν», σύνοψιν ὅλων τῶν περὶ Ἱεραποστολῆς θεολογικῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν, πολὺ περισσότερον δὲν συνιστᾷ «σύμβολον» κοινῶν πεποιθήσεων. Διαχρίνεται πάντως διὰ τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὸν ρεαλισμὸν του εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν συντελουμένων ἀλλαγῶν εἰς τὸν παγκόσμιον Ἱεραποστολικὸν χῶρον· διακατέχεται ἀπὸ εἰλικρινῆ πόθου διὰ ριζικὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Ἱεραποστολικοῦ ἔργου· δεικνύει προσπάθειαν κοινοῦ προβληματισμοῦ εἰς τὸ θέμα τῆς Ἱεραποστολῆς, εἰς τὸν σύγχρονον πολύμορφον καὶ πολυδαίδαλον χῶρον τῆς ὄρογείου. «Ως τοιοῦτον ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς καὶ διὰ τὴν Ὁρθόδοξον θεολογικὴν σκέψιν πρόκλησιν πρὸς περαιτέρω κριτικὴν καὶ συζήτησιν, συνειδητοποίησιν τῶν ὀρθοδόξων δάσεων, οὐσιαστικὴν ἀγαζήτησιν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν νέων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα δὲ ἐξελισσόμενος κόσμος δημιουργεῖ εἰς τὸν πιστόν.

Α.Γ.Γ.

(*) Ἡ μετάφρασις θεολογικῶν κειμένων συνδέεται πάντοτε μὲ σοβαρὰς δισκολίας. Αἱ ἀντιξότητες γίνονται συνθετώτεραι προκειμένου περὶ προϊόντων οἰκουμενικῶν συνεδρίων, εἰς τὰ δόποια συγχρόνις χρησιμοποιοῦνται ρευστοὶ θεολογικοὶ δροὶ καὶ δὴ προσιδιάζονται εἰς μίαν ἐνίστοτε γλώσσαν. Εἶναι: χαρακτηριστικὸν ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ἐκδόσεων τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Οὐφάλᾳ Συνέλευσεως, τῆς ἀγγλικῆς (The Uppsala Report), τῆς γερμανικῆς (Bericht aus Uppsala 68), καὶ τῆς γαλλικῆς (Report d' Upsal), παρατηροῦνται ἐννοιολογικαὶ ἀποκλίσεις, προσδίδουσαι διαφόρους θεολογικὰς ἀποχρώσεις. Ἡ ἐνταῦθα δημοσιευμένη μετάφρασις, ἡ δοποία ἔγινε διό τινων συνεργατῶν τοῦ περιόδικού, ἔθασισθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν κείμενον, τὸ δόποιον συνετάγμη τηρῶντας καὶ ὑπῆρξε δάσις τῶν ἐν Οὐφάλᾳ Συνέλευσεως, ἀκολούθως δὲ ἐπανεξετάσθη διὰ συγκρίσεως πρὸς τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν. Εἰς τὴν μνημονεύθεισαν ἀγγλικὴν ἔκδοσιν τῶν πρακτικῶν τῆς Συνέλευσεως δὲν κατεχωρήθη τὸ μετά τὰς συζητήσεις τῆς ὁλομελείας διορθωθὲν κείμενον. Τὸ τε-

ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ ΕΝ ΤΗ₁ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ₁

I. ΕΝΤΟΛΗ ΔΙΓ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΝ

1. Ἀνήκομεν εἰς μίαν ἀνθρωπότητα, ἡ δο-
ποία σαφῶς καὶ μετὰ πάθους βοᾷ διὰ πληρό-
τητα ζωῆς. Ἐν τούτοις αὐτῇ αὕτῃ ἡ ὑπόστα-
σις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν κοινωνιῶν του ἀ-
πειλεῖται ὑπέρ ποτε ἀλλοτε ὑπὸ πολυμόρφων
καταστρεπτικῶν δυνάμεων. Καὶ τὰ δεύτερα
ἡθικὰ προθλήματα στρέφονται πέριξ τοῦ ἔ-
ρωτήματος: Τί εἶναι "Ἀνθρωπος"; Ἡμεῖς οἱ
Χριστιανοὶ γνωρίζομεν, δτι εὑρισκόμεθα ἐν
μέσῳ μιᾶς παγκοσμίου πάλης δι' ἀξιοπρέ-
πειαν, νόημα, ἐλευθερίαν καὶ ἀγάπην καὶ δὲν
δυνάμεθα νὰ σταθῶμεν μακράν. Ἐχομεν ἐπι-
φορτισθῆ δι' ἐνὸς μηνύματος καὶ ἐνὸς λει-
τουργήματος, τὰ δοποῖα ἀναφέρονται εἰς
πράγματα ἀνώτερα τῶν ὄλικῶν ἀναγκῶν. Ἐν
τούτοις, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ θεω-
ρῶμεν τὰς σωματικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγ-
κας δευτερευούσης σημασίας ἐν σχέσει πρὸς
τὴν εὐθύνην μας διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀ-
ναγκῶν τοῦ πνεύματος. Εἶναι συνεπῶς σήμε-
ρον ἀπαραίτητον νὰ προσδιορίσωμεν τὸ ἔρ-
γον τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ δοποῖον μετέχομεν, ὡς δῶ-
ρον μιᾶς καινῆς κτίσεως, ἀποτελούσης ριζι-
κὴν ἀνανέωσιν τοῦ παλαιοῦ καὶ πρόσκλησιν
τῶν ἀνθρώπων, ὅπως δλοκληρώσουν ἐν τῷ
Καινῷ Ἀνθρώπῳ, τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ τὸ ἐν αὐ-
τοῖς ἀνθρώπινον.

2. Οἱ ἀνθρώποι δύνανται νὰ γνωρίσουν
τὴν ἀληθῆ φύσιν των μόνον ἐφ' ὅσον ἔδουν
ἐαυτοὺς ὡς υἱούς τοῦ Θεοῦ, ὑπευθύνους ἐνώ-
πιον τοῦ πατρός των δι' ἀλλήλους καὶ διὰ τὸν
κόσμον. Ἄλλ' ἐπειδὴ δ ἀνθρωπος ἀρνεῖται
τὴν ὑπακοήν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς υἱοθεσίας,
ἡ θεόσδοτος κυριαρχία του μεταβάλλεται εἰς
ἐκμετάλλευσιν, ἡ δὲ ἀρμονία εἰς ἀποξένωσιν
εἰς ἀπάσας τὰς σχέσεις αὐτοῦ. Εἰς τὴν κατά-
στασιν ταύτην δ ἀνθρωπος, παρ' ὅλην τὴν
καταπληκτικὴν δύναμιν του, ὑποφέρει ἀπὸ
τὸν ἀναπόφευκτον φόβον τῆς ιδίας αὐτοῦ ἀνε-
παρκείας καὶ ἡ θαυτάτη κραυγὴ του, πολ-

λάκις ὑποσυνείδητος, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν
Τριαδικὸν θεόν.

3. Ὁ ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς καὶ ἀνα-
στὰς Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι δ Καινὸς "Ἀν-
θρωπος". Ἐν Αὐτῷ, τῷ δοξάσαντι τὸν Πατέρα
διὰ τῆς τελείας ὑπακοῆς, ἀπεκαλύφθη ἡ εἰκὼν
τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν πλήρη διάθεσιν τοῦ Ἐαυ-
τοῦ Του διὰ τοὺς ἀλλους, εἰς τὴν πλήρη συμ-
μετοχήν Του εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀπόλυτον
ἐλευθερίαν Του, εἰς τὴν διεισδυτικὴν ἀλή-
θειαν τοῦ κηρύγματός Του καὶ τὴν θριαμ-
βευτικὴν ἀποδοχὴν τοῦ πάθους καὶ τοῦ
θανάτου ὅλεπομεν ποῖος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι
δ ἀνθρωπος. Διὰ τοῦ σταυρικοῦ τούτου θανά-
του, ἡ ἀποξένωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Θε-
οῦ κατηργήθη. Ἡ ἀνεύ δρων ἀγάπη καὶ συγ-
γνώμη τοῦ Θεοῦ προσφέρει εἰς πάντας τοὺς
ἀνθρώπους συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐνοχὴν καὶ ἐ-
λευθερίαν ἔναντι ἀλλήλων. Ἡ δόδος ἡνέωκται
πρὸς ἀποκατάστασιν πάντων τῶν ἀνθρώπων
εἰς τὴν υἱοθεσίαν των. Ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ
Ἰησοῦ ἐγεννήθη μία κτίσις καινὴ καὶ ἐπεθε-
θαιώθη ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἴστορίας, δτε
δ Χριστὸς ὡς κεφαλὴ τῆς νέας αὐτῆς ἀνθρω-
πότητος θὰ ἀνακεφαλαιώσῃ τὰ πάντα.

4. Ἄλλ' ἡ καινὴ ἀνθρωπότης δὲν ἀποτε-
λεῖ μόνον σκοπόν. Εἶναι ἐπίσης δῶρον καί, δ-
πως συμβαίνει μὲ δλα τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, τὴν
οἰκειοποιούμεθα διὰ τῆς ἀπαντήσεως τῆς πί-
στεως. Τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα προσφέρει τὸ δῶ-
ρον τοῦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰς πλῆθος
στιγμῶν, καθ' ἀς οὗτοι καλοῦνται νὰ λάθουν
ἀποφάσεις. Τοῦτο καθιστᾶ τὸν Λόγον τοῦ
Θεοῦ ζῶντα, πρόξενον μετανοίας μεταξὺ τῶν
ἀνθρώπων. Ο ρόλος μας ἐν τῇ ιεραποστολῇ
εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφῇ ὡς δημιουργία
εὐκαιριῶν πρὸς ἀπάντησιν καὶ ἀνταπόκρισιν
τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. Πολλάκις ἡ κρίσιμος καμπή οὐδόλως
ἔμφανίζεται ὡς θρησκευτικὴ ἐκλογή. Ἐν τού-
τοις ἀποτελεῖ νέαν γέννησιν. Ὁρίζει ἔνα τύ-
πον θανάτου καὶ ἐγέρσεως, διαρκῶς ἐπανα-
λαμβανομένων. Διότι πρέπει νὰ ἀποσπασθῶ-
μεν τῆς περιωρισμένης καὶ διεστραμμένης
ζωῆς τοῦ «παλαιοῦ ἀνθρώπου» καὶ νὰ «ἐνδυ-
θῶμεν τὸν νέον». Ἡ μεταστροφὴ αὕτῃ συνεπά-
γεται πάντοτε πραγματικὴν ἀλλαγὴν διαθέσε-
ως καὶ σχέσεων. Διότι δὲν ὑπάρχει στροφὴ

λευταῖον — δπερ ἔχομεν ὑπ' ὅψιν εἰς τὴν παρεύσαν
μετάφρασιν — ἐδημοσιεύθη μόνον εἰς τὴν τρίτην ἔκδο-
σιν τοῦ «Uppsala 68 Speaks, Reports of the Sections
(Geneva 1968)». Ἡ γερμανικὴ ἔκδοσις ἀκολουθεῖ μᾶλ-
λον πιστῶς τὸ τελικὸν κείμενον, ἐνῷ ἡ γαλλικὴ ἀπο-
τελεῖ ἐλευθέρων μετάφρασιν, παρουσιάζουσα μικράς τι-
νας παραλείψεις καὶ ἀλλοιώσεις.

πρὸς τὸν Θεόν, μὴ δῦνηγοῦσα συγχρόνως τὸν ἀνθρώπον εἰς νέου εἴδους ἀντιμετώπισιν τῶν συνανθρώπων του. Ἡ καὶνὴς ζωὴ ἐλευθερώνει τοὺς ἀνθρώπους πρὸς χάριν μιᾶς ἀρμονικῆς κοινῆς ζωῆς, καθιστῶσα τούτους ἰκανούς νὰ διασπάσουν φυλετικούς, ἔθνικούς, θρησκευτικούς καὶ ἄλλους φραγμούς, οἱ δποῖοι διαμελίζουν τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος.

5. Ἡ Ἱεραποστολὴ φέρει καρποὺς καθ' ὅσον οἱ ἀνθρωποὶ εύρισκουν τὴν πραγματικήν των ζωῆν ἐν τῷ Σώματι τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ἐντὸς τῆς Ἔκκλησίας ζωὴν τοῦ Λόγου καὶ τῶν Μυστηρίων, τὴν κοινωνίαν ἐν Πνεύματι καὶ τὴν ὑπαρξιν χάριν τῶν ἄλλων. Οὕτω καθιστανται δρατὰ τὰ σημεῖα τῆς νέας ἀνθρωπότητος καὶ δ λαός τοῦ Θεοῦ τείνει πρὸς ἐνότητα μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίου γένους ἐν διακονίᾳ καὶ μαρτυρίᾳ. Ἐπομένως ή ἐσωτερικὴ καὶ ἔξωτερικὴ αὔξησις τῆς Ἔκκλησίας εἰναι κατεπειγούσης σπουδαιότητος. Ἐν τούτοις ή ὑστάτῃ ἐλπὶς ήμῶν δὲν θασίζεται ἐπ' αὐτῆς τῆς ἔξελίξεως, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τῶν ἔσχάτων χρόνων, τὸ δποῖον παραμένει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ.

6. Ἡ συνάντησις μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀλλης πίστεως ή καὶ ἀπίστων πρέπει νὰ δῦνηγῇ εἰς διάλογον. Ὁ διάλογος ἐνὸς Χριστιανοῦ μετ' ἄλλων ἀνθρώπων δὲν συνεπάγεται ἀρνησιν ἐκ μέρους του τῆς μοναδικότητος του Χριστοῦ, οὐδὲ μείωσιν τινα τῆς ἀφιερώσεώς του εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ σημαίνει μᾶλλον, δτι μία γνησίως χριστιανικὴ προσέγγισης πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ εἰναι πλήρης σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν, προσωπική, κατάλληλος πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ ταπεινόφρων. Εἰς τὸν διάλογον συμμεριζόμεθα τὴν κοινὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασίν μας, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν πτῶσιν τῆς καὶ ἐκφράζομεν τὴν κοινὴν ἀνησυχίαν μας διὰ τὸ ἀνθρώπινον. Ὁ διάλογος μᾶς προσφέρει δυνατότητας συμμετοχῆς εἰς νέας μορφᾶς κοινωνίας καὶ κοινῆς διακονίας. Ὁ εἰς συναντᾶ τὸν ἔτερον καὶ τὸν προκαλεῖ κοινοποιῶν τὰ ζητήματα, τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ θάρος τῆς ψυχῆς του, ἐκφράζων ταῦτα ἔργῳ καὶ λόγῳ. Ὡς Χριστιανοὶ πιστεύομεν δτι εἰς τὸν διάλογον αὐτὸν δμιλεῖ δ̄ Χριστός, ἀποκαλύπτων Ἐαυτὸν εἰς ἔκεινους, οἱ δποῖοι δὲν Τὸν γνωρίζουν, καὶ διορθῶν τὴν περιωρισμένην καὶ στρεβλήν γνῶσιν ἔκεινων, οἱ δποῖοι Τὸν γνωρίζουν. Διάλογος καὶ κήρυγμα περὶ Χριστοῦ δὲν ταυτίζονται. Τὸ ἐν συμπληρώνει τὸ ἔτερον εἰς μίαν δλοκληρωμένην μαρτυρίαν. Οἱ Χριστιανοὶ ἐνίστε δὲν δύνανται νὰ μετάσχουν εἰς ἀνοικτὸν διάλογον ή δμολογίαν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ή μαρτυρία των εἰναι σιωπηρά, διὰ ῶσεως τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ θυσίας ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ.

7. Ὁ ἀνθρωπὸς ἀποτελεῖ ἀδιαίρετον ἐνότητα. Ἡ Ἔπιστήμη σήμερον μᾶς παρέχει συνεχῶς αὔξουσαν γνῶσιν περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀληλεξαρτήσεως, ήτις ὑφίσταται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς κοινωνίας. Ὁφελομεν νὰ θεωρῶμεν τὰ ἐπιτεύγματα μεγαλυτέρας δικαιούσης, ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρεπείας ὡς μέρος τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀληθοῦς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν Χριστῷ. Τὸ γεγονός αὐτὸ μᾶς καλεῖ εἰς πλέον ἀνοικτὴν καὶ ταπεινόφρονα συνεργασίαν μεθ' ὅλων δσοι ἐργάζονται διὰ τοὺς ἀνωτέρους σκοπούς, ἀκόμη καὶ δταν δὲν συμμερίζωνται τὰς ίδιας πρὸς ήμᾶς πεποιθήσεις. Ἄλλ' ἐπίσης μᾶς προσκαλεῖ εἰς σαφεστέραν ἀποδοχὴν τῆς ποικιλίας τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος ἐντὸς τῆς Ἔκκλησίας. «Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους» — ήτοι φορεῖς καὶ ίθύνοντας τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχήν — «τοὺς δὲ προφήτας» — ἐπιφορτισμένους μὲ τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων διὰ τὴν ἀποστολὴν των ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀποτελοῦντας τὴν ἐν διαμαρτυρίᾳ συνείδησιν τῆς κοινωνίας — «τοὺς δὲ ποιμένας» — διὰ νὰ θεραπεύουν πνευματικάς καὶ ψυχολογικάς ἀσθενείας — «τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς» — τοὺς διερμηνεῖς τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τὸν ἐκκοσμικευμένον ἀνθρωπὸν ή τὸν ἀλλόθρησκον — «τοὺς δὲ διδασκάλους» — διὰ νὰ ρίπτουν τὸ φῶς τῆς Γραφῆς ἐπὶ τῶν συγχρόνων συγχύσεων καὶ προσβλημάτων. Ἔκαστος έξ αὐτῶν, γνωρίζων δτι ἔχει ἀνάγκην τῶν χαρισμάτων τῶν ἀλλων, συνεισφέρει τὸ ίδιοκόν του εἰς μίαν ἐνιαίαν, σωτήριον προσπάθειαν, δπως οἱ ἀνθρωποὶ καταντήσουν εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

II. ΕΥΚΑΙΡΙΑΙ ΠΡΟΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΝ¹

1. Ἔκκλησία ἐν Ἱεραποστολῇ σημαίνει Ἔκκλησίαν διὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ Ἔκκλησία ἐν Ἱεραποστολῇ διατελεῖ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν πάντων. Ἐχει ἀναλλοίωτον εύθυνην νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς συγγνώμης τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ εἰς τὰς ἐκατοντάδας τῶν ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι δὲν τὸ ήκουσαν, παραλλήλως εύθυνεται δι' ὅσους φέρουν τὸ δνομά Του καὶ ἀποποιοῦνται τὴν ἀποστολὴν, τὴν δποίαν τοὺς ἀναθέτει· δι' ὅσους ὑπηρετοῦν τὸ σύνθημα «δ ἀνθρωπὸς διὰ τοὺς ἄλλους» χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν, καὶ ἀκόμη δι' ὅσους ἀπορρίπτουν τὴν

(1) Ἡ γερμανικὴ ἔκδοσις τὸ ἀποδίδει «τομεῖς» (Bereiche), ή ἀγγλικὴ καὶ γαλλικὴ «εύκαιρια».

Έκκλησίαν καὶ ἐν τούτοις ἔξακολουθοῦν νὰ ἀναμένουν τὴν νέαν ἀνθρωπότητα.

Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει διὰ τοὺς ἄλλους, ἡ ἀποστολική τῆς ἐργασία πρέπει νὰ προκαλῇ καὶ νὰ καθιστᾶ συμμετόχους τοῦ ἔργου τῆς ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ὅπουδήποτε καὶ ἀν εὑρίσκωνται:

- τὸν πρεσβυτεριανὸν τραπεζίτην τῆς Ζυρίχης καὶ τὸν Ρωμαιοκαθολικὸν συνάδελφόν του εἰς τὸ Μπουένος "Αὔρες".
- τὸν βαπτιστὴν ἀστυνομικὸν εἰς τὸ Κογκό, τὸν Ὁρθόδοξον διδάσκαλον εἰς τὰς "Ινδίας".
- τὸν μεθοδιστὴν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολούμπια, τὸν Ἀουθηρανὸν σπουδαστὴν Φιλολογίας εἰς τὴν Σορθόνην·
- τὸν Εὐαγγελιστὴν πάστορα εἰς τὴν Νέαν Γουϊνέαν, τὸν κληρικὸν εἰς τὸ Βιομηχανικὸν Τόκυο·
- τὸν Ἰσπανὸν μετανάστην, ἐργάτην εἰς "Ολλανδίαν, τὸν ἐκ Δυτικῶν Ινδιῶν καταγόμενον εἰσπράκτορα εἰς Λονδίνον·
- τὴν νοσοκόμον εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ, τὸν διερμηνέα εἰς τὴν Μόσχαν·
- τὸ πεινασμένον παιδίον εἰς τὸ Ρίον, τὸν ἄνεργον ἀγρότην εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Μισσισιπῆ.

Οἱ τομεῖς ἱεραποστολῆς εἶναι πολυποίκιλοι καὶ ἀπλοῦνται ὅπου ὑπάρχει ἀνθρωπίνη ἀνάγκη, αὔξησις πληθυσμοῦ, τεταμέναι καταστάσεις, διάφοροι δυνάμεις ἐν δράσει, ἀκαμψία θεσμῶν, ὅπου λαμβάνονται ἀποφάσεις διὰ προτεραιότητα καὶ χρῆσιν δυνάμεως, ἀκόμη δὲ ὅπου λαμβάνουν χώραν ἀνοικτὰ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

2. Περιγραφὴ τομέων τινῶν ἔχντων προτεραιότητα διὰ τὴν σύγχρονον ἱεραποστολήν.

(α) Κέντρα δυνάμεως.

Τὰ κέντρα δυνάμεως ἐλέγχουν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἐπὶ τὰ βελτίω ἢ ἐπὶ τὰ χείρω. Ὁ ἀγών τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἔξασφάλισιν αὐτοῦ τοῦ ἐλέγχου ἐντείνεται διαρκῶς. Ἐπὶ παραδείγματι, τὰ μέσα ἐπηρεασμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἴτε διὰ τὴν στενὴν ἐπικοινωνίαν, εἴτε διὰ παραπλανητικούς χειρισμούς. Πάντα τὰ ὑφιστάμενα κέντρα δυνάμεως, ὡς εἶναι ἡ κυρέρησις, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία, αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις, αἱ συνδικαλιστικαὶ ἐνώσεις καὶ αἱ ἐκκλησίαι, δφείλουν νὰ καλοῦνται εἰς λογοδοσίαν διὰ τὴν ὑπὸ αὐτῶν χρῆσιν δυνάμεως, ιδίᾳ ὑπὸ ἐκείνων, οἵτινες ὑφίστανται τὰς συνεπείας αὐτῆς. Ἡ ἀπογοήτευσις αὔξανει κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἔλλειψιν ἀξιοπρεπείας. Χά-

ριν τῆς καινῆς ἀνθρωπότητος, οἱ ἀδύναμοι πρέπει νὰ ἀσκοῦν ἔξουσίαν⁽²⁾.

(β) Ἐπαναστατικὰ κινήματα.

Ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία διὰ μίαν δικαίαν κοινωνίαν προκαλεῖ ἀνὰ τὸν κόσμον ἐπαναστάσεις. Δεδομένου δτι πολλοὶ Χριστιανοὶ εἶναι θαθέως ἐρριζωμένοι εἰς τὸ status quo (τὴν καθεστηκυῖαν τάξιν), τείνουν νὰ ἔχουν πρωταρχικὴν τῶν φροντίδα τὴν διατήρησιν τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως. Ἄλλ' ἐκεῖ, ὅπου ἡ διατήρησις τῆς τάξεως ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ μίαν δικαίαν κοινωνίαν, ἀνευ τῆς δροίας δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ καίνη ἀνθρωπότης. Ἡ χριστιανικὴ κοινότης καλεῖται νὰ ἀποφασίσῃ κατὰ πόσον δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐγκυρότητα τῆς ἀποφάσεώς των καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ.

(γ) Τὸ Πανεπιστήμιον ὑφίσταται ἀπανταχοῦ μεταβολήν.

Τὸ αἴτημα διὰ μίαν δικαίαν κοινωνίαν καὶ μίαν ζωὴν πλήρη νοήματος εἰς τὸ μέλλον ἐκσπᾷ εἰς δλα τὰ ἰδρύματα ἀνωτάτης μορφώσεως καὶ ἐρεύνης. Αἱ φοιτητικαὶ ταραχαὶ ἀντικατοπτρίζουν τὴν ἀπαίτησιν τῶν ὁριμαζόντων φοιτητῶν νὰ συμμετέχουν εἰς τὰς ἀποφάσεις περὶ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς πανεπιστημιακῆς ζωῆς. Εἰς τὰ πνευματικὰ κέντρα ἔνδος ἐν τῇ γενέσει παγκοσμίου πολιτισμοῦ, τοιούτου εἴδους κινήματα ἔχουν ἀνάγκην τῆς χριστιανικῆς παρουσίας καὶ μαρτυρίας.

(δ) Ταχεῖα ἀστικοποίησις καὶ ἐκβιομηχάνισις.

Εἰς δόλοκληρον τὸν κόσμον οἱ ἀνθρωποι εὑρίσκονται ἐν μετακινήσει ἀπὸ τὰ χωρία των πρὸς τὰ ἀστικὰ κέντρα, ἀπὸ τὴν ὑπαιθρον πρὸς τὰς δγκουμένας μεγαλουπόλεις. Ὁ μετανάστης ἐργάτης, τὸ θῦμα τῶν φυλετικῶν προκαταλήψεων κατὰ τὴν ἀναζήτησιν στεγάσεως, τὸ παιδὶ εἰς τὸ ὑπερπλῆρες σχολεῖον, δ μοναχικὸς φοιτητὴς εἰς τὸν πυκνοκατωκημένον κοιτῶνα του, οἱ θεαταὶ τῆς τηλεοράσεως, οἱ ἀσθενεῖς, τὸ προσωπικόν, αἱ νοσοκόμοι καὶ οἱ ιατροὶ τῶν νοσοκομείων — δλοι αὐτοὶ καθιστοῦν τὰ ἀναπτυσσόμενα ἀστικὰ κέντρα περιοχὰς ἱεραποστολῆς.

Ο ἐργάτης, ὁ μετακινῶν χαλυβδίνους δγκους· ἡ ἐργάτρια, ἡ ἀσχολουμένη εἰς τὴν συναρμολόγησιν ἔνδος τρανζίστορ· ὁ διευθυ-

(2) Κατὰ τὴν γερμανικὴν ἔκδοσιν: «πρέπει οἱ ἀνευ δυνάμεως νὰ μάθουν νὰ ἀσκοῦν τὴν δύναμίν των».

τής, δύο ποιός διεξάγει άγιων χρόνου και δαπανᾷ τὴν Κυριακήν του προγραμματίζων τοὺς στόχους τῆς παραγωγῆς — δόλοι αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἴδουν τὴν συσχέτισιν τοῦ ἰδικοῦ των ρόλου πρὸς τοὺς ρόλους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κατὰ τὴν οἰκοδομὴν μιᾶς δικαίας θιομηχανικῆς κοινωνίας.

(ε) Περίχωρα, ὑπαίθρος.

‘Ο μαθητὴς τῆς ὑπαίθρου, δύο διὰ μόρφωσιν’ δὲ ἐφημέριος τοῦ χωρίου, δὲ ἀναζητῶν τοὺς νέους, τοὺς μετακινηθέντας πρὸς τὴν πόλιν’ δὲ ἀγροκτήμων, δὲ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς τεχνικὰς μεθόδους καλλιεργεῖας· δὲ προώρως γηράσας ἐργάτης λιμωτούστης περιοχῆς και δὲ ἀποσυρθεῖς και πλήττων συνταξιοῦχος· οἱ κάτοικοι τῶν προαστείων, οἱ ἀποτραβηγμένοι ἀπὸ τὰ πιεστικὰ νέα προβλήματα τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς κόσμου⁽³⁾, ἀποτελοῦν ἐπίσης ἀντικείμενον ἱεραποστολῆς και ἀπαιτοῦν νέαν ἱεραποστολικὴν στρατηγικὴν ἐν μέσῳ πιέσεων πρὸς συμβιθασμόν, κοινωνικῶν προκαταλήψεων και τῆς ἀπειλῆς ἐνὸς νεφελώδους μέλλοντος.

(ζ') Σχέσεις μεταξὺ ἀνεπτυγμένων και ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν.

Τὰ κέντρα ἀποφάσεων και ἀσκήσεως ἐπιρροῆς τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπηρεάζοντα τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων και τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, ἀποτελοῦν περιοχὴν ἱεραποστολῆς ἀπαιτούσης νέα κίνητρα και νέαν διεθνῆ ἱεραποστολικὴν τακτικὴν.

(ζ) Αἱ Ἐκκλησίαι ὡς ἱεραποστολικὸς στῖθος.

Τὰ κηρύγματα τίθενται ἐν ἀμφιθόλῳ διατάξεις μεταξὺ τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπηρεάζοντα τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων και τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, ἀποτελοῦν περιοχὴν ἱεραποστολῆς ἀπαιτούσης νέα κίνητρα και νέαν διεθνῆ ἱεραποστολικὴν τακτικὴν.

Πλεῖσται συζητήσεις μας περιορίζονται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Πλεῖστα στατιστικὰ δελτία ἀ-

(3) Κατὰ τὸ παλαιὸν ἀγγλικὸν κείμενον και τὴν γαλλικὴν ἔκδοσιν: «αἱ γυναῖκες (ἢ αἱ χῆραι) τῶν προαστείων, ἀπομεμονώμεναι ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν παιδίων των και τῆς καθημερινῆς ρουτίνας».

(4) Τὸ παλαιὸν ἀγγλικὸν κείμενον και ἡ γαλλικὴ ἔκδοσις τὴν παραλλαγὴν: «Ορθῶς ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται διὰ τὰς ἐν τῷ κόρμῳ ἐκατοντάδας ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων, οἱ δόποιοι ἀγνοοῦν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς αὐτοὺς ἀπευθύνεται διαρκῶς διὰ τῆς μαρτυρίας και τῆς διακονίας. Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸς καθίσταται ὅποτε δτὰν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπασχολῇ μόνον ἡ ἀριθμητικὴ τῆς δύναμις και ἡ ἵσχυς τῶν θεομῶν της. Η Ἐκκλησία καλεῖται νὰ εἰναι τὸ διακονοῦν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ προσφερθὲν εἰς τὸν κόσμον και ὑπὲρ τοῦ κόσμου.

ναφέρονται μόνον εἰς τὸν προύπολογισμὸν και τὰς διακυμάνσεις τῶν ἐκκλησιαζομένων και οὐχὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν και τὴν διακονίαν. Συχνότατα στέλλομεν μόνον ἰατρούς και διδασκάλους ἐκεῖ, ὅπου αἱ σημειώσεις ἀνάγκαιαι ἀπαιτοῦν ἐκτὸς τούτων και πολεοδόμους. Η παραδοσιακὴ σύνθεσις τῶν ἱεραποστολικῶν ἔταιριῶν τείνει νὰ δεσμεύσῃ τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὴν συνέχισιν τῶν ὑπαρχόντων θεομῶν. Πλεῖσται παλαιαὶ Ἐκκλησίαι ἀμελοῦν τὴν καλλιέργειαν σχέσεων πρὸς ἀνεξαρτήτους, ταχέως ἀναπτυσσομένας αὐτόχθονας χριστιανικὰς κινήσεις. Η χριστιανικὴ κοινότης ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀνακαινίσεως διὰ νὰ μὴ καταστῇ ἐν πνευματικὸν γκέττο, μὴ ἔχουσα ἐπίγνωσιν τῶν πραγματικῶν της εὐθυνῶν. “Εχει κληθῆ νὰ συνιστᾷ τὸ ὑπηρετοῦν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ προσφερθὲν εἰς τὸν κόσμον και ὑπὲρ τοῦ κόσμου.

3. Πᾶς θὰ προσδιορισθοῦν τὰ κριτήρια προτεραιότητος εἰς τὴν ἱεραποστολήν.

Ἐπειδὴ δὲ κόσμος εὑρίσκεται ἐν ἀλλαγῇ, ἀπαιτεῖται νὰ ἐπανερχώμεθα διαρκῶς εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν ἱεραποστολικῶν μας δραστηριοτήτων, κατὰ πόσον αῦται δίδουν μαρτυρίαν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς σύγχρονον και πειστικὴν γλῶσσαν. Η ἀξιολόγησις αὕτη θὰ ἀπαιτήσῃ συχνὰ νὰ ἐγκαταλείψωμεν προθύμως ἱεραποστολικὰς θέσεις και προσπαθεῖας, εἰς τὰς δόποιας κατὰ τὸ παρελθόν εἰχομεν πιστῶς ἐργασθῆ, θυσιάζοντες ἐπὶ πλέον χρήματα, κύρος και γόητρον. Διὰ μίαν τοιαύτην ἀξιολόγησιν τῶν ἔκαστοτε ἱεραποστολικῶν προσπαθειῶν προτείνομεν τὰ ἀκόλουθα κριτήρια:

— Θέτουν αῦται τὴν Ἐκκλησίαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν πτωχῶν, τῶν ἀνυπερασπίστων, τῶν θυμάτων ἐκμεταλλεύσεως, τῶν λησμονημένων, τῶν ἐν πλήξει διαβιούντων;

— Επιτρέπουν εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ συμμερισθοῦν τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν ἄλλων, νὰ οἰκειωθοῦν τὰ προβλήματά των και νὰ θεωρήσουν τὰ σχήματα ζωῆς των ὡς μέσα και τρόπους τοιαύτης συμμετοχῆς;

— Αποτελοῦν τὰς καλυτέρας συνθήκας διὰ νὰ διακρίνωμεν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν και νὰ κινηθῶμεν ἐντὸς και μετὰ τῆς ιστορίας πρὸς ὑπάντησιν τῆς καινῆς ἀνθρωπότητος;

III. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΡΟΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΝ

Χρειάζεται νέα τοποθέτησις και κατεύθυνσις εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Κινητοποίησις τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς ιεραποστολὴν σήμερον σημαίνει ἀπαγκίστρω-

σίν του άπό δι τον καθηλώνει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παροχὴν εἰς αὐτὸν τῆς δυνατότητος νὰ κατευθυνθῇ διὰ πλέον εὐελίκτων τρόπων πρὸς τὸν κόσμον, ἐντὸς τοῦ δποίου ζῆ. Εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ συναντήσωμεν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὑπερβαίνοντες οἰαδήποτε σύνορα. Τοῦτο σημαίνει νέας σχέσεις, εἰς τὰς δποίας συνυπάρχει ἀκρόασις καὶ ἀπόκρισις, διδόναι καὶ λαμβάνειν. Τοῦτο καθιστᾶ ἀναγκαῖα:

1. Συνεχῇ ἐπανεξέτασιν τῆς ὑφῆς καὶ τῶν δομῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰς πάντας τοὺς τομεῖς —τὴν ἐνορίαν, τὰς συνόδους καὶ τὰ συνέδρια τῶν δμολογιῶν ὡς καὶ τὰς ἐκτελεστικὰς ἐπιτροπὰς αὐτῶν, τὰ συμβούλια τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ἔθνικοῦ, περιφερειακοῦ καὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου. Τὸ ἐρώτημα, τὸ δποίον πρέπει νὰ τίθεται εἰναι δχι «ἔχομεν κατάλληλον συγκρότησιν δι' ἱεραποστολήν;», ἀλλὰ «εἴμεθα πλήρως συγκεκροτημένοι πρὸς ἱεραποστολήν?»⁵.

2. Ἀναθεώρησιν τῆς ποικιλίας τῶν ἐργῶν, τὰ δποία οἱ χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ ἐκτελέσουν ἐν τῇ διακονίᾳ τῶν πρὸς τὸν κόσμον. Οἱ λαϊκοί, ἀνδρες καὶ γυναῖκες, ἐκφράζουν τὴν πιστότητά τῶν εἰς τὴν ἱεραποστολὴν οὐχὶ τόσον διὰ τῆς ὑπηρεσίας, τὴν δποίαν προσφέρουν ἐντὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δομῶν, δσον, κατὰ κύριον λόγον, διὰ τοῦ τρόπου χρησιμοποιήσεως τῶν ἐπαγγελματικῶν εἰδικοτήτων καὶ ἴκανοτήτων τῶν εἰς τὴν καθημερινήν τῶν ἔργασίαν, τὴν προσφοράν τῶν πρὸς τὸ σύνολον. Εἰναι ἀνάγκη, νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἀπαντὰ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ —εἴτε ταῦτα εἰναι χαρίσματα πρὸς εὐαγγελισμὸν ἢ ἵασιν ἢ πολιτικὴν δρᾶσιν ἢ διοίκησιν ἢ διαχείρισιν τῶν τοῦ οίκου κ.λ.π. Εἰναι ἀνάγκη νὰ ἔρευνήσωμεν τίνι τρόπῳ δυνάμεθα εἰς τοὺς διαφορετικοὺς ρόλους, τοὺς δποίους καλούμεθα νὰ διαδραματίσωμεν, νὰ ἐκφράσωμεν δημιουργικῶς καὶ ἀκεραίως τὴν πλήρη ἀνθρωπίνην ὑπόστασίν μας ὡς νέοι, ὡς γυναῖκες, ὡς μέλη μειονοτήτων, ὡς κατέχοντες ἔξουσίαν κ.ο.κ. Εἰς πάντα ταῦτα δφείλομεν νὰ διαπιστώσωμεν εἰς τὶ συνίσταται ἡ χριστιανικὴ ὑπακοή μας εἰς τὸ καθ' δλου ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἐπανεξέτασιν τοῦ καθ' δλου πεδίου καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς θεολογικῆς μορφώσεως. Αὕτη πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προπαρασκευὴ δλοκλήρου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν διακονίαν του ἐν τῷ κόσμῳ. Η ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ κεχωρισμένη τῆς ἐκπαίδευσεως τῶν λαϊκῶν καὶ ἀμφότεραι

θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθοῦν ὡς μία ούσιαστικὴ προσπάθεια. Αὐτὸ σημαίνει δτι:

- (α) 'Ο κλήρος πρέπει νὰ ἐκπαίδευται κατὰ τοιούτον τρόπον, ὅστε νὰ κατανοῇ τὸν κόσμον, εἰς τὸν δποίον δ λαός τοῦ Θεοῦ καλεῖται νὰ διακονήσῃ, καὶ νὰ ἀποκτᾷ ἐπίγνωσιν τῆς εύθυνης του, δσον ἀφορᾶ εἰς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ διακονίᾳ ταύτῃ.
- (β) 'Η ἐκπαίδευσις τῶν λαϊκῶν πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς προπαρασκευὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν δλονέν περισσότερον πολυσχιδῆ διακονίαν του ἐν τῷ κόσμῳ.
- (γ) Πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια διὰ τὴν ἔξειδικευμένην ἐκπαίδευσιν τόσον τοῦ κλήρου δσον καὶ τῶν λαϊκῶν.

'Η Ἐκκλησία ἐντὸς τῶν συγκεκριμένων τοπικῶν συνθηκῶν.

'Ἐνῷ ωρισμένοι πιστεύουν δτι ἡ θασικὴ δομὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰναι παραδεδομένη καὶ συνεπῶς ἀμετάθλητος, ἄλλοι εἰναι πεπεισμένοι δτι δλοὶ οἱ θεσμοὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰναι προσωρινοὶ καὶ δεκτικοὶ ἀλλαγῆς. Εἰς ἔνα δεδομένον τόπον ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δύναται νὰ ἀσκηθῇ ὑπὸ πολλὰς μορφάς, ὡς εἰναι ἡ ἐνοριακὴ ζωή, ἡ εἰδικὴ ἱερατικὴ διακονία εἰς δρισμένους τομεῖς, αἱ ὑπηρεσίαι ὑγείας καὶ προνοίας, τὰ προγράμματα διὰ τὴν νεότητα, αἱ δμάδες αἱ ἀσχολούμεναι μὲ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικά ζητήματα, αἱ ὑπηρεσιακαὶ καὶ ἐπαγγελματικαὶ δμάδες κ.ἄ. Τὰ ἀνωτέρω ἔχουν συχνάκις κληρονομήσει μίαν μορφὴν ζωῆς, ἥτις ἀπετέλει τὴν ἀπάντησιν παρελθουσῶν γενεῶν εἰς μίαν κατάστασιν, μεταβαλλομένην σήμερον ραγδαίως. Εἰς πάντας τοὺς συγχρόνους τομεῖς ἱεραποστολῆς δφείλομεν νὰ εύρωμεν νέους καὶ ἀποτελεσματικοὺς τρόπους, διὰ τῶν δποίων δύναται σήμερον νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ κατανοηθῇ εἰς δλας αὐτὰς τὰς περιοχὰς ζωῆς. Τοῦτο σημαίνει:

1. "Οτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότης δφείλει νὰ ἀντιληφθῇ τὸν ἱεραποστολικὸν τῆς ρόλον εἰς τὴν διακήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου λόγῳ καὶ ἔργῳ, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ρόλον, τὸν δποίον ἔχει νὰ ἀποτελῇ μίαν κοινότητα ἐνδιαφερομένην δι' δσους συναντῆς, πέραν τῶν ὑφισταμένων χωριστικῶν μεσοτοίχων. Παραλλήλως πρὸς τὸ ἔργον τῆς κοινότητος πρέπει νὰ ἔργαζωνται δμάδες, αἱ δποίαι θὰ θασικοῦν τὰ ἀτομα νὰ αἰσθάνωνται δτι γίνονται ἀποδεκτὰ καὶ νὰ μανθάνουν νὰ ἀποδέχωνται τοὺς ἄλλους. 'Εκεῖ οἱ ἀνθρωποι θὰ εύρισκουν, μέσω τοῦ διαλόγου, κοινὴν θασιν διὰ τὸ ἔργον τῶν καὶ θὰ ἐνθαρρύνωνται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μορ-

(5) 'Ιδε ἔκθεσιν περὶ τῆς Ἱεραποστολικῆς Δομῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος: «The Church for Others (the report on the Missionary Structure of the Congregation)».

φῶν διακονίας πρὸς τὸν συνάνθρωπον ἐντὸς τῶν δομῶν τῆς κοινωνίας.

2. "Οτι θὰ υπάρξῃ πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως, τὸ δποῖον θὰ κατευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ διακονίαν των εἰς ὅλα τὰ πεδία. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχῃ τὰς ρίζας του εἰς τὴν Θιβελικὴν θεώρησιν τῆς Ἱεραποστολῆς, οὕτως ὥστε οἱ πιστοὶ νὰ ἔχουν τὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ τοὺς ὀραματισμούς, τοὺς δποίους προσφέρει ἡ μελέτη τῆς Ἀγ. Γραφῆς. "Οταν μία κοινότης ἐκτελῇ Ἱεραποστολήν, χρειάζεται ἀγιογραφικὴν τροφήν· ὅταν ἀντιμετωπίζῃ ἀντίδρασιν ἢ διωγμόν, χρειάζεται ἀγιογραφικὴν ἐνθάρρυνσιν· ὅταν ἀποτυγχάνῃ εἰς τὴν Ἱεραποστολικήν της κλῆσιν, χρειάζεται ἀγιογραφικὴν διόρασιν. Μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι ἐρριζωμένη ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ δύναται μία ἐκκλησιαστικὴ κοινότης νὰ εἶναι ζῶσα ἐπιστολὴ Χριστοῦ⁶.

3. "Οτι θὰ προσπαθῶμεν νὰ γνωρίζωμεν τὰς δομὰς τῆς κοινωνίας διὰ νὰ συνεργαζώμεθα μὲ δλας τὰς δυνάμεις, τὰς ἔργαζομένας διὰ τὸ καλόν, καὶ νὰ ἀνακαλύπτωμεν νέα ἔργα, τὰ δποῖα πρέπει νὰ γίνουν.

4. "Οτι θὰ ἀνακαλύπτωμεν τὰς δημιουργικὰς δυνατότητας εἰς τὰ ὑφιστάμενα ἐν τῇ κοινωνίᾳ πεδία ἐντάσεως, συγκρούσεως καὶ ἀποφάσεων καὶ θὰ προσπαθῶμεν νὰ καθιστῶμεν πραγματικὴν τὴν διακηρυσσομένην ἀγάπην μας, διὰ τῆς ἐνεργοῦς ἐπιδιώξεως δικαιοσύνης.

5. "Οτι θὰ συγκροτηθοῦν δμάδες προκειμένου νὰ ἀναλάθουν εἰδικὰ ἔργα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς τομεῖς προτεραιότητος τῆς Ἱεραποστολῆς.

6. "Οτι θὰ καλλιεργῶμεν τὴν ἀντίληψιν περὶ παγκοσμίου διακονίας τῆς Ἑκκλησίας.

Ούδεμία τοπικὴ κατάστασις ἢ διακονία εἶναι αὐτάρκης. Ούδεμία τοπικὴ δμάδας δύναται νὰ ἀπομονωθῇ ἐκ τῶν εὑρυτέρων σχημάτων προγραμματισμοῦ καὶ λήψεως ἀποφάσεων ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἀκριθῶς πρὸς ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας ἢ Ἑκκλησία δφείλει νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἔργον της διὰ νέων τρόπων. Λόγου χάριν:

- (α) Εἰς πεδία εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος, δπως εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ ἀγροτικὴ ἀνάπτυξις, ἡ θιβελικαία, ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἐλευθέρου χρόνου, δ αὐτοματισμός, τὰ μέσα ἐπιρροῆς τῆς κοινῆς γνώμης, ἀπαιτεῖται ἔξειδίκευσις.
- (β) Ἐξειδίκευσις ἄνευ συντονισμοῦ εἶναι ἀνωφελής. Ἐπιθάλλεται νὰ ὑπάρχῃ κοινὸς προγραμματισμὸς καὶ δρᾶσις τῶν δια-

(6) Εἰς τὴν γαλλικὴν ἔκδοσιν λείπει ἡ τελευταία φράσις, εἰς δὲ τὴν παλαιὰν ἀγγλικὴν καὶ αἱ προτελευταίαι.

φόρων τοπικῶν ὑπηρεσιῶν, ὡς μέρος μιᾶς πλήρως συντονισμένης Ἱεραποστολικῆς στρατηγικῆς.

Ἡ παγκόσμιος κατάστασις.

Αἱ Ἱεραποστολικαὶ ἔταιριαι προῆλθον ἐκ τῆς ἀνταποκρίσεως παρελθουσῶν γενεῶν εἰς τὴν κλῆσιν τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου μέχρις ἐσχάτων τῆς γῆς. Αἱ μεταθαλλόμεναι δμως πολιτικαί, οἰκονομικαί καὶ ἐκκλησιαστικαὶ συνθῆκαι ἀπαιτοῦν νέας ἀνταποκρίσεις καὶ νέας σχέσεις. Ὡς ἀντιλαμβανόμεθα τὴν Ἱεραποστολὴν ἀνὰ τὰς ἐξ ἡπείρους, αὕτη σημαίνει ὅτι τὸ δυναμικὸν δλοκλήρου τῆς Ἑκκλησίας εἰς ἀνθρώπους, χρήματα καὶ εἰδικευμένον προσωπικὸν εἶναι διαθέσιμον εἰς δλόκληρον τὴν Ἑκκλησίαν. Ἡ κατανομὴ των δέον νὰ καθορίζηται ὑπὸ τῶν ἀντικειμενικῶν ἀναγκῶν καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἴστορικῶν σχέσεων ἢ παραδοσιακῶν τρόπων ἐνεργείας. Ἐξ ἐπόψεως σχημάτων καὶ σχέσεων τοῦτο σημαίνει δτι:

1. Πρέπει νὰ ἐνθαρρύνηται δ πειραματισμὸς εἰς νέας μορφάς Ἱεραποστολῆς καὶ διακονίας. Πρωτοθουλίαια διὰ τοιούτον πειραματισμὸν δύνανται νὰ προέλθουν ἐξ οἰασδήποτε κατευθύνσεως, ἀλλ' δπου εἶναι δυνατὸν θὰ πρέπῃ νὰ πραγματοποιοῦνται θάσει κοινῆς συνεννοήσεως καὶ στρατηγικῆς.

2. Ἡ παλαιὰ διαιρέσις μεταξὺ χορηγουσῶν καὶ λαμβανουσῶν Ἑκκλησιῶν καταργεῖται εἰς τὴν ἐποχήν μας. Περισσότερον δημιουργικαὶ σχέσεις ἀναπτύσσονται μεταξὺ τῶν Ἑκκλησιῶν ἀφ' ἐνδὸς καὶ Ἑκκλησιῶν καὶ Ἱεραποστολικῶν ἐπιτροπῶν ἀφ' ἐτέρου. Τώρα πρέπει νὰ τείνωμεν πρὸς πολυπλεύρους δμοιθαίας σχέσεις καὶ ἀποφάσεις λαμβανομένας ἀπὸ κοινοῦ. Αἱ σχέσεις αὗται θὰ εἶναι πολυμερεῖς ἐπὶ ἔθνικοῦ, ἐπὶ τοπικοῦ, ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου.

3. "Οπου οἱ ἀνθρώποι καὶ οἱ πόροι προέρχονται ἐκ πηγῶν εύρισκομένων ἐκτὸς τῆς κοινότητος, πρέπει νὰ σχετίζωνται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινότητος αὐτῆς καὶ νὰ ἐνσωματοῦνται εἰς τὴν ζωήν της. Μεταξὺ τῆς τοπικῆς Ἑκκλησίας καὶ ἐκείνων, οἱ δποῖοι συνεισφέρουν ἔξωθεν εἰδικευμένας καὶ τεχνικὰς γνώσεις, δέον νὰ ἀναπτυχθοῦν ἀμοιβαία κατανόησις καὶ ἀρμονικαὶ σχέσεις. Διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς ἢ ἐνότητος δλων τῶν Χριστιανῶν εἰς ἔκαστον τόπον δύναται νὰ γίνῃ θαθυτέρα, δεδοκιμασμένη, πραγματική.

Οὐδέποτε μόνοι.

Δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μόνον μία Ἱεραποστολὴ ἀνὰ τὰς ἐξ ἡπείρους. Τοῦτο καθιστᾷ ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην, δπως οἱ Χριστιανοὶ συμμετέχουν ἐνεργῶς εἰς κοινὸν προγραμματισμὸν

καὶ δρᾶσιν τόσον ἐπὶ τυπικῶν, δσον καὶ διεθνῶν περιπτώσεων. Μόνον οἰκουμενικὴ συνεργασία δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν τεράστιον ὅγκον τοῦ ἔργου μας.

Καὶ ἔχουν μὲν γίνει προσπάθειαι κοινῆς Ἱεραποστολικῆς δράσεως, ἀλλ' αἱ ἐκκλησίαι ἔξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀπρόθυμοι, ὅπως ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν κλῆσιν, ἡ ὅποια μετὰ τόσης ἐπιτάσεως ἑτοίσθη τῷ 1963 εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Παγκοσμίου Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ ἐν τῇ πόλει τοῦ Μεξικοῦ. Εἶναι φανερὸν ὅτι τὰ σημερινὰ σχήματα δὲν προσφέρουν ἐπαρκῆ μέσα πρὸς ἀνάπτυξιν κοινῆς τακτικῆς. Πρέπει νὰ ἀποφασίσωμεν, ὅπως ἔξεύρωμεν τρόπους, διὰ τῶν ὅποιων θὰ καταστῇ ἐνεργός ἡ ἡνωμένη προσπάθεια. Προτείνομεν συνεννοήσεις τῶν περιφερειακῶν καὶ ἔθνικῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων τῶν Ἱεραποστολικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἔταιριῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς ἔξεύρεσιν τρόπων καὶ μέσων διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοιούτου ἐνιαίου προγραμματισμοῦ καὶ ἐνεργείας. Συνιστῶμεν ὅπως ἐπισημανθοῦν τὸ συντομώτερον εἰδικώτεραι περιοχαὶ πρὸς πειραματισμὸν δι' οἰκουμενικήν δρᾶσιν.

Πράγματι, εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἀπὸ κοι-

νοῦ, πέραν παντὸς συνόρου, δρᾶσις μας δὲν θὰ ἥτο ἀποτελεσματικωτέρα πάσης μεμονωμένης ἐνεργείας.

Εἰς ἔνα κόσμον, εἰς τὸν διόποιον δλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης ἀγωνίζεται διὰ νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν κοινὴν αὐτῆς ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν ἀντιμετωπίζουσα κοινὰς ἀπογοητεύσεις καὶ συμμετέχουσα εἰς κοινὰς ἔλπιδας, ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ταυτίσῃ ἔαυτὴν πρὸς δλόκληρον τὴν παγκόσμιον κοινότητα, ἐκτελοῦσα τὸ ἔργον τῆς μαρτυρίας καὶ τῆς διακονίας καὶ διαχειριζομένη μετ' αἰσθήματος εὐθύνης ὅλα τὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς μέσα.

'Η βεβαία ἐλπίς.

Κληθέντες νὰ ἀναλάβωμεν τὰς εὐθύνας μας διὰ τὴν Ἱεραποστολὴν εἰς τὸ μέλλον, τὸ διόποιον δ Θεός ἀνοίγει ἐνώπιόν μας, ἐνεργοῦμεν μὲ σταθερὰν καὶ θεοφαίσαν ἔλπιδα, ὅτι ἡ καινὴ ἀνθρωπότης, ἡ ἀποκαλυφθεῖσα ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, θὰ εὕρῃ ἀσφαλῶς τὴν ἔνδοξον τελείωσίν τῆς ἐν Αὐτῷ. Ούτω διακονοῦμεν ταπεινῶς ἐν ὑπομονῇ καὶ χαρᾶ, ἀποθλέποντες μετὰ θεοφαίστητος εἰς τὴν τελικὴν Αὐτοῦ νίκην.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ

- Μιὰ προσπάθεια εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου Νεολαίας, τῆς ὅποιας σκοπὸς εἶναι:
- α) Ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ Ἱεραποστολικοῦ φρονήματος ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.
  - β) Ἡ μελέτη τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν προβλημάτων τῆς Ἱεραποστολικῆς κινήσεως.
  - γ) Ἡ προετοιμασία ἔργατων διὰ τὴν Ὁρθοδόξον Ἱεραποστολήν.
  - δ) Ἡ συμπαράστασις τῶν Ὁρθοδόξων εἰς Ἀνατολικήν, Ἀφρικήν, Αλάσκαν, Κορέαν.

Η ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

‘Υπό ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ

Πᾶσα θεολογικὴ προσπάθεια πρὸς διευκρίνησιν τῆς φύσεως τῆς Ἱεραποστολῆς πρέπει νὰ προσδιοζῆται ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ σκοποῦ τῆς Σαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθιδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Του καὶ νὰ τοποθετῆται ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ συσχέτισις αὐτὴ εἶναι οὐσιώδης διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ θεμελιώδους χαρακτῆρος τῆς Ἱεραποστολῆς. Ὁ Τίὸς τοῦ Θεοῦ ἐσνέχει καὶ συνεχίζει τὸ σωτηριώδες ἔργον τοῦ Jahwēh ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς («ὅς Πατήρ με ἀπέσταλκε», Ἰω. ε' 36) διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ ὡρισμένην ἀποστολήν. Νὰ συμφιλιώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος μετὰ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦ κηρύγματός του καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θυσίας του ἐπεξήγησε νὰ δοῦγῃσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἡ βασικὴ αὐτὴ διακονία εἶναι θεμελιώδες χαρακτηριστικὸν τόσον τῆς συνόλου ἀνθρωπίνης δράσεώς του, δσον καὶ τῶν ποικιλοτρόπων λειτουργικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐκκλησίας του. Ἀπαξ ἐτέθη εἰς κίνησιν ἡ Ἱεραποστολή, δέον δπως μὴ σταματήσῃ ἡ ἀφεθῆ παραμένουσα ἐν ἀδρανείᾳ. Πρέπει νὰ προχωρῇ, νὰ προάγεται, νὰ μεταστρέψῃ ἐξ ἵσου Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλληνας. Τὸ ἱερὸν Πῦρ, δπως καὶ κάθε ἄλλο πῦρ, ἔχει τάσιν νὰ ἐπεκτείνηται καὶ νὰ καταναλίσκῃ τὰ πάντα κατὰ τὴν πορείαν του: νὰ ἔξαπλοῦται εἰς διόλκηρον τὴν οἰκουμένην, ἔως δτου καταστῇ γιγαντιαία λαμπτάς. Ἡ ἀποκεκαλυμμένη πίστις δφεῖλει νὰ μένῃ κεκλεισμένη εἰς τὸν ἔαυτόν της, προνομιακὸς θησαυρὸς ἐκλεκτῶν τινων. Ἐκαστος, εἰς δν αὐτὴ ἀπεκαλύφθη, ἐκλήθη νὰ γίνη καὶ περαιτέρω κομιστὴς τῆς πίστεως, τὴν δποίαν ἐδέχθη, καὶ διαγγελεύς. Νὰ γνωστοποιῇ εἰς δλους τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπους τὴν σημασίαν τοῦ γεγονότος τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἀκριβῶς, δπως δ Ἰσραὴλ ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερη θεῖκη γέφυρα πρὸς τὸν κόσμον, οὕτω καὶ δ νέος λελυτρωμένος λαὸς δφεῖλει νὰ δοῦγῃσῃ δλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τὸν Λυτρωτήν, καθιστῶν αὐτοὺς ἴκανον νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Βασιλείαν του.

Ο Κύριος προητοίμασεν ἐπιμελῶς τοὺς μαθητάς του διὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας αὐτὴν τὴν ἀποστολήν. Ἡ ήμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ὑπῆρξεν ἡ ήμέρα τῆς καθιερώσεως, τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς αὐτοπροσφορᾶς των. Αὐτὸ τὸ Ἀγιον Πνεῦμα τοὺς ἐνεδυνάμωσε πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁτι δὲ ἡ ήμέρα τῆς Πεντηκοστῆς δὲν ἀνήκει εἰς μόνον τὸ παρελθόν, ἀλλ’ εἶναι ἔνα

συνεχὲς παρόν, ἀπετέλεσε διαρκὴ συνείδησιν παοῦσαν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὅπως καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σήμερον. Ἡ ἐντολὴ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν Τίὸν καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς τὸν μαθητάς. Δι’ αὐτῶν δὲ ἐδόθη καὶ δίδεται εἰς τὸν ἀπὸ Θεοῦ δριζομένους διαδόχους των, Ἐπισκόπους λοιποὺς Κληρικοὺς καὶ χαρισματούχους Λαϊκούς. Ἡ αὐθεντικὴ αὐτὴ διαδοχὴ συνιστᾷ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἀληθείας, ἡ δποία μεταδίδεται διαρκῶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ διεβιβάσθη ἐπίσης καὶ εἰς τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον εἰς τρόπον, ὥστε δλοι μας νὰ εἰμεθα πεπτευμένοι τὸ αὐτὸ ἔργον καὶ τὸ αὐτὸ χρέος.

‘Ιεραποστολή: Μιὰ γενικὴ ἐντολὴ.

Τπάρχει μία ἐσφαλμένη πλὴν εὐρέως κρατοῦσα ἀντίληψις περὶ Ἱεραποστολῆς. Συχνὰ ἀντιμετωπίζεται τὸ ζήτημα ἐν στενῇ ἐννοίᾳ καὶ δχι ἐν τῇ πλήρει αὐτοῦ ἐκτάσει. Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐρμηνεύεται περίπου ὡς ἀκολούθως: Ἐρχεται δ Χριστός. Ἀφήνει τὴν γηνήν του μεταβαίνων εἰς τὸν οὐρανόν. Μεταβιβάζει τὴν ἐντολὴν κατὰ τὴν ήμέραν τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τὸν Ἀποστόλους ἡ μᾶλλον εἰς τὴν πρωτογενῆ κοινότητα τῶν πιστῶν, τὴν «Ἐκκλησίαν» ὑπὸ στενήν ἐννοίαν. Θὰ δητο δυνατὸν νὰ προσβληθῇ δ ἰσχυρισμὸς δτι ἀποκλειστικῶς ἡ τούλαχιστον πρωταρχικῶς μόνον δσοι ἔλαβον κάποιο ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἐποχρεωμένοι νὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργον τῆς Ἱεραποστολῆς. Μία τοιαύτη δμως ἐρμηνεία εἶναι ξένη πρὸς τὴν καινοδιαθηκήν ἀντίληψιν περὶ τοῦ ρόλου τῶν Χριστιανῶν καὶ δηγεῖ εἰς δύο κακά: τὴν κληροκρατίαν καὶ τὴν μοιρολατρίαν. Ο Ἀγιος Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδούνου (Λινών), ἀντικατοπτρίζων τὴν συνείδησιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἐν προκειμένῳ ἔχει διάφορον ἀντίληψιν. Δι’ αὐτὸν τὸ Ἀγιον Πνεῦμα ενδίσκεται συνέχῶς καὶ δυναμικῶς ἐν ἔργῳ. Η Πεντηκοστὴ δὲν εἶναι γεγονός περιωρισμένον τοπικῶς καὶ χρονικῶς, πραγματοποιηθὲν καθ’ ὡρισμένην ήμέραν ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ κατὰ τὸ παρελθόν. Εἶναι συμβεβηκὸς λαμβάνον χώραν διηγεκῶς καὶ παγκοσμίως καὶ συνεπῶς καὶ σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ολως ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Γνωστούς, οἵτινες συνήθιζον νὰ ἀναφέρωνται εἰς νε-

κράς παραδόσεις, διεβεβαίωνεν, ότι διφεύλομεν νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν συνεχιζομένην ἐνέργειαν τοῦ αἰώνιως ζῶντος καὶ ζωοποιοῦντος Θείου Πνεύματος. Τοῦτο εἶναι «τὸ ζῶν ὄντα, τὸ δόποιον δὲν ἔπαυσε νὰ ἐκχέῃ ὁ Θεὸς ἐπ’ αὐτοὺς, οἵτινες πιστεύουν ἀληθῶς εἰς Αὐτὸν καὶ Τὸν ἀγαποῦν» (Κατὰ Αἱρ. V, 18). Ἀποτελεῖ λοιπὸν οὐσιώδη διαπίστωσιν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἱεραποστολὴ δὲν εἶναι δευτερεύουσα ἴδιότης προστεθεῖσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κάποτε μετὰ τὴν Ἰδουσίν της, κάτι δηλαδὴ τὸ δόποιον ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ «εὖ εἶναι» αὐτῆς, ἀλλὰ θεμελιῶδες στοιχεῖον παντὸς τοῦ «εἶναι» καὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱεραποστολὴ ἀρχίζει μὲ τὸν Χριστόν. Οὗτος εἶναι ἡ ἀφετηρία, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς Μαρτυρίας, τὸ μυστικὸν τῆς Μαρτυρίας καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον. Εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν ἡ λέξις «Ἀπόστολὴ» σημαίνει τὸ ὑψηλὸν ἔργον, εἰς τὸ δόποιον εἶναι τις κεκλημένος· ἐν ἀκρος σπουδαῖον ἐγχειρημα, εἰς τὸ δόποιον ἀποστέλλεται τις. Ὁ πρῶτος, δοτις ἀπεστάλη καὶ δοτις ἵσταται ὑπεράνω πάντων τῶν ἄλλων, εἶναι ὁ Εἰς, ὁ ἀπὸ Θεοῦ «Ἀπεσταλμένος», ὁ Χριστὸς αὐτός. Ἐπιστρέφων εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁ Χριστὸς ἔξαποστέλλει ἐν συνεχείᾳ τοὺς μαθητάς του, δπως καὶ ὁ Πατήρ ἔξαπέστειλε τοῦτον. «Καθὼς ἀπέσταλκε μὲ ὁ Πατήρ, κάγὼ πέμπω ὑμᾶς» (Ἰω. κ' 21).

Ο κύριος λόγος τῆς θείᾳ οἰκονομίᾳ ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀναπτύσσεται εἰς τὸ Σύμβολον Πίστεως τῆς Νικαίας, τὸ δόποιον διμιλεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς περὶ τοῦ «διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντος». Ἡ δραχεῖα φράσις «διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν», ἐκθέτει σαφῶς, ὅτι ὁ οὐσιώδης σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς του ἦτο ἡ σωτηρία μας. Εἰς τί συνίσταται δῆμος ἡ σωτηρία αὐτῇ; Συνίσταται εἰς τὴν ἔξοδόν μας ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀμαρτίας καὶ εἰς τὴν δυνατότητα νὰ καταστῶμεν μέλη τοῦ καινοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἡ μεταβολή, αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσις περιεγράφετο ἥδη τυπολογικῶς εἰς τὴν Π. Διαθήκην ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς ἔξοδου ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (Ἐξόδ. ιδ' 14). Ἡ σωτηρία εἶναι πράγματι Πάσχα, διάβασις. Περισσότερον συγκεκριμένως: Σημαίνει ἐν πλήρει χριστιανικῇ ἔννοιᾳ τὴν πληρότητα τῆς κοινωνίας ἐν τῇ εὐλογίᾳ τοῦ ζῶντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ, δοτις μεταδίδει τὴν ζωήν του εἰς τοὺς μυστικῶς συναπτομένους πρὸς αὐτόν. Ἡ εἴσοδός τινος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μέλους της σημαίνει ἀκριβῶς εἴσοδον εἰς τὴν «Κοινωνίαν» ἐκείνην, τῆς δοποίας ὁ Εἰρηναῖος δίδει εἰς ἡμᾶς μίαν τόσον θαυμαστὴν περιγραφὴν (Κατὰ Αἱρ. ΙΙΙ, 18, 7). Εἶναι ἡ στιγμὴ ἐκείνη, κατὰ τὴν δοποίαν ὁ Θεὸς κατέρχεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος (ed homines quidem deponente Deum per Spiritu)

καὶ ταυτοχρόνως ἡ στιγμὴ ἐκείνη, καθ' ἥν ὁ ἀνθρωπὸς ἀνέρχεται πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς σαρκώσεως ἐν Χριστῷ καὶ λαμβάνει ἀφθαρσίαν διὰ τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ θείου (Κατὰ Αἱρ. ΙΙΙ, 1, 2).

Ἡ πραγματικὴ λοιπὸν οὐσία τῆς Ἱεραποστολῆς εἶναι ὁ Χριστός. Καὶ τὸ ὑψιστὸν χρέος τῆς Ἐκκλησίας σήμερον εἶναι, δπως πάντοτε, ἡ μετάδοσις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν λαὸν διὰ τοῦ κηρύγματος, τῆς προσωπικῆς μαρτυρίας, τῆς μυστηριακῆς ζωῆς καὶ κοινωνίας.

Διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τὴν μονομερῆ ἔμφασιν τοῦ κηρύγματος, ἀς ἐνθυμηθῶμεν τὰ ἐπιχειρήματα, τὰ δοποῖα δ 'Απόστολος Παῦλος χρησιμοποιεῖ εἰς τὴν μεθοδικὴν ἔκθεσιν τῆς θεοεώς του ἐν σχέσει πρὸς τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους. Ἀρχίζει μὲ τὴν παρατήρησιν, ὅτι οἱ διὰ τῆς πίστεως σεσωσμένοι καὶ πεπληροφορημένοι περὶ τῆς σωτηρίας των, ἐσώθησαν πρωτίστως διότι ἤκουσαν τὸν λόγον κηρυττόμενον παρὰ τίνος κήρυκός του (δοτις ἀπεστάλη παρὰ Θεοῦ διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν ἀποστολήν του). Ἐπειτα ἔβοηθήθησαν διὰ μιᾶς ἐργάδων κατηχητικῆς διαδικασίας, δοτε νὰ δεχθοῦν εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς των δ, τι ἤκουσαν πρῶτον ἔξωτεροικῶς διὰ τῶν ὥτων των, προοριζόμενοι μετὰ ταῦτα νὰ ἀποσταλῶσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν σειράν των. Τὸ ἀρχικὸν κήρυγμα λοιπὸν περιελάμβανε καὶ ἐπέβαλλε τὴν ὑπαρξίαν μιᾶς κατεστρωμένης κατηχητικῆς στρατηγικῆς, καλυπτούσης τὰ διάφορα στάδια, διὰ τῶν δοποίων οἱ νέοι δπαδοὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἔπρεπε νὰ διέλθουν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς μυήσεως των. Κατὰ τὴν ἀντίληψίν του, ἡ πίστις ἔξυπνα πρῶτον διὰ τῆς ἀκοῆς τοῦ μηνύματος. Τὸ μήνυμα δῆμος τοῦτο ἐφανερώθη διὰ τοῦ λόγου Ἐκείνου, Ὅστις ὑπῆρξε καὶ δόλογος, τοῦ Χριστοῦ (Ρωμ. ι' 13-18).

Ο Εἰρηναῖος ἀναλύων τὰς διαστάσεις τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τὰ οὐσιώδη χαρακτηριστικά τῆς ὑπογραμμίζει τὴν παρουσίαν τῆς ἐνότητος καὶ ἀληθείας μεταξὺ τῶν ἀληθινῶν πιστῶν καὶ τὸ πῶς οἱ εἰς μίαν οἰκίαν διαμένοντες διφεύλουν νὰ εἶναι ἐν μεταξύ των, διότι ἀπαντες συναθροίζονται διμοθυμαδὸν περὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κεντρικὴν ζωοποιὸν ἀλήθειαν (Κατὰ Αἱρ. Ι, 20, 2). Τὸ Εὐαγγέλιον διαδίδεται εἰς τὸν κόσμον μὲ τὴν ποικιλίαν τῶν ἔθνῶν του, τῶν γλωσσῶν, τῶν πολιτισμῶν, τῶν κοινωνικῶν ἐπιπέδων του. Εἰς πεῖσμα δῆμος αὐτῆς τῆς διαφοροποιήσεως δλοι οἱ ἀληθεῖς δπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδεικνύουν μίαν ψυχὴν καὶ ἐν πνεύμα, διότι τὸ Ἀγιον Πνεύμα «ἀνακεφαλαιοῦ» πάντας ἡμᾶς ἐν Χριστῷ. Διὸ καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐνεβλήθησαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀκολουθούντων τὸν Χριστὸν κατευθύνσεις. Ὅλα αὐτὰ τὰ κηρύγματα καὶ τὰ μηνύματα δὲν ἔχουν χαρακτῆρα ἀπόρρητον, οὕτε εἶναι φύ-

σεως καθαρῶς ἐσωτερικῆς καὶ ἔξατομικευμένης, ἀλλὰ μᾶλλον τοιαῦτα ὥστε νὰ δύναται τὸ δεχόμενον ταῦτα ἄτομον νὰ τὰ διανέμῃ καὶ κατὰ τρόπον μὴ δρατὸν νὰ μαρτυρῇ περὶ αὐτῶν εὐρέως μεταξὺ ἄλλων. Τελικῶς τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα δηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ὀλοκληρίαν μας διὰ τῆς πλήρους ἀναλήψεως τῆς νίοθεσίας ὑπὸ τοῦ Πατρός, διὰ τῆς πλήρους ἔξανθήσεως μας εἰς καινὴν κτίσιν ἐν Χριστῷ" (Κατὰ Αἴρ. V, 36).

**

Αἱ βάσεις πάσης ἱεραποστολικῆς ἐργασίας δὲν πρέπει νὰ εἶναι θεμελιώμεναι εἰς παροδικήν τινα ὕθησιν ἔξάρσεως καὶ στιγμαίου ἐνθουσιασμοῦ. Πρέπει νὰ εἶναι ἡ λογικὴ ἔκβασις μᾶς δλοκλήρου ἀνελίξεως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. Ἐνῷ δὲ βασικῶς ἡ ἀνέλιξις αὗτη ἐνήρξατο κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ ὑπεβοηθήθη διὰ τῆς μονίμου δυναμικῆς ἐνεργείας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, συνάπτεται καὶ μὲ τὰς ἴστορικὰς διαστάσεις τῆς θείας Οἰκουμένιας. Τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας εἶναι πάντοτε συνδεδεμένον μὲ τὸ μυστήριον τῆς Σαρκώσεως. Ἡ λύτρωσις, ἡτις ἐδόθη ἀπαξ διὰ παντὸς ἐν Χριστῷ, πρέπει νὰ καθίσταται ἀδιαπτώτως ἐπίκαιρος εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν κάθε Χριστιανοῦ καὶ τῆς συνόλου Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ καθίσταται συγκεκριμένη ἐν τῇ ἴστορίᾳ διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ μηνύματος πρὸς δλους τοὺς ἀνθρώπους. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία, νὰ οἰκοδομῆται.

Ἡ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπαρξίες συμβολῆς ἐκ μέρους λαϊκῶν ἱεροκηρύκων, θρησκευτικῶν κινήσεων, ἐπιτροπῶν καὶ συμβουλευτικῶν σωμάτων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀναγκαῖος ὡς συμπτωματικὴ καὶ ἀποτέλεσμα εὐνοϊκῶν καταστάσεων. Οἱ λαϊκοὶ ἐργάται ἐν τῇ σχέσει των πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς καὶ δὸρος των εἰς τὴν ὑφ' οἰονδήποτε σχῆμα ἀνάληψιν ἢ συμμεροισμὸν τοῦ φροτίου τῶν πολυποικίλων ἐργῶν τοῦ Κλήρου, κατέστησαν τόσο σημαντικά, δσον καὶ αὐτὴ ἡ θέσις τοῦ ἰδίου τοῦ Κλήρου.

Τὸ ἐσχάτως ἀνανεούμενον ἐνδιαφέρον δπως προσελκύνται τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον καὶ ἀνατίθενται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εὐθύναι καὶ εἰς αὐτό, δὲν ἀποτελεῖ καθαρῶς πρόσφατον νεοορθόδοξον φαινόμενον. Ὡς τοιοῦτον ἐξηγεῖ μόνον τὰς ἐπικινδύνους ἀσυνεπέιας, δηλ. τῆς ἀσυμφωνίας μεταξὺ λόγων καὶ ἐργῶν, δμολογίας πίστεως καὶ τῆς περαιτέρῳ διαδόσεώς της. Ἀντιμετωπίζομεν σήμερον μίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν παραδοσιακὴν θεώρησιν τῆς ἱεραποστολῆς, τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ τῆς ἐκκλησιολογίας, καὶ συγκεκριμένως τὸ δτι ἀπαξ ἐβαπτίσθη τις χριστιανός, καθίσταται αὐτομάτως ἐξ δλοκλήρου ἐνεργὸν μέλος τοῦ θείου δργανισμοῦ τοῦ Μυστικοῦ Σῶματος. Ἐπωμίζεται εὐθύνας. Μέλη αὐτοῦ τοῦ θείου δργανισμοῦ, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι εἶναι τοιαῦτα, δὲν δύνανται —λόγῳ τῆς ἀληθοῦς φύσεως των— νὰ

παραμένουν παθητικά, τὰ πάντα λαμβάνοντα καὶ μηδὲν δίδοντα. Πολλαὶ Ἐκκλησίαι λόγῳ τοῦ δτι παρεθεώρησαν τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἀντιμετωπίζουν ἵσχυράν μείωσιν τοῦ κλήρου καὶ ἔξασθέντσιν τῆς μαρτυρίας εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν. Ἡ Ἐκκλησία καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐνήμερος τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀποξενώσεως τῆς ἀπὸ τὴν σύγχρονον κοινωνίαν, ἡ δποία τὴν περιβάλλει. Ἐν ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κρούσεως τοῦ κώδωνος κινδύνου εἶναι καὶ τὸ δτι δφείλομεν τούλαχιστον ἐν Εὐρώπῃ νὰ ἐπανεξετάσωμεν τὸ πρόβλημα τῆς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας σχέσεως Κλήρου καὶ λαϊκοῦ στοιχείου. Τὸ χάσμα εἶναι θιλιερόν. Ὑπάρχουν πολλαὶ περιοχαὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον μας, δπως καὶ περιοχαὶ νευραλγικαί, αἱ δποίαι παραμένουν πλήρως ἀπόδοσιοι διὰ τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας ἐπιτελείου λαμβάνοντος μέρος εἰς πολλὰς ἐνοριακὰς δραστηριότητας εἶναι δξύτατον. Ἡ παρατηρούμενη μείωσις τοῦ Κλήρου, ἡτις δυνατὸν νὰ ἔχῃ τραγικὰς συνεπελαῖς εἰς μεγάλην ἔκτασιν, ἀποτελεῖ μόνον ἐν σύμπτωμα. "Ο,τι πρέπει νὰ μᾶς ἀνησυχῇ περισσότερον εἶναι ἡ ἀδιαφορία τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινωνήτων καὶ ἡ ἔλλειψις διαθέσεως νὰ ἐπωμισθοῦν τὰς εὐθύνας των. Ἐχομεν ἀπελπιστικῶς ἀνάγκην τῆς συνεργασίας καὶ τῆς βοηθείας τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου.

Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν χριστιανῶν δύναται νὰ εἶναι ἀμυντικὸν εἰς ὁρισμένας περιόδους καὶ γεωγραφικὰς περιοχάς. Ἐκεῖ πρέπει νὰ γίνουν προσπάθειαι διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ ζέσις τοῦ πνεύματος καὶ νὰ προστατευθοῦν οἱ θησαυροὶ τοῦ παρελθόντος καὶ δὴ εἰς χρόνους καθ' οὓς οὐδεὶς δύναται νὰ δώσῃ ἐν ἀποφασιστικὸν παράγγελμα ἡ νὰ σαλπίσῃ δι' εἰδικὴν δρᾶσιν. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ διαφύλαξις τῆς πίστεως ἀποτελεῖ καθ' ἐαυτὴν τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνὸς χρέους. Ὑπάρχει δμως καὶ ἐν ἐπόμενον βῆμα.

Ἡ παθητικὴ ἀναμονὴ δὲν ἀρκεῖ. Ἄδιαφορία τελικῶς σημαίνει μαρασμὸν καὶ ἐγκατάλειψιν θέσεως. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸν ὑπάρχει ἀνάγκη τόσον πίστεως καὶ πυρὸς διὰ νὰ δοθῇ τὸ σῆμα τοῦ συναγερμοῦ, δσον καὶ κινητοποιήσεως δλων. Ἡ ἀναταραχὴ εἰς τὰς τάξεις τῶν χριστιανῶν σήμερον δφείλεται εἰς τὸ δτι δίδοντα εἰς τὸν ἔξω κόσμον τὴν ἐντύπωσιν αὐτοῖκανοποιήσεως, ἀδρανείας, εὐσεβιστικῆς ἀκινήσιας καὶ μιᾶς καθαρῶς στατικῆς ἐνασχολήσεως μὲ θρησκευτικὰ ζητήματα. Φαίνονται στερούμενοι πάσης ἐμπράκτου καυχήσεως, πάσης ζώσης χαρᾶς ἐν Κυρίῳ Ἀναστάντι, παντὸς πάθους νὰ διαδώσουν τὴν θρησκείαν του. "Ολοι οἱ χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ διατηρήσουν τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀκαταπαύστῳ ἐνεργείᾳ, ἐν ἀδιαλείπτῳ ἐπὶ τὰ πρόσω χωρήσει. Εἶναι κεκλημένοι νὰ γίνουν πνευματοκεντρικοί. Ἐμφορούμενοι ὑπὸ ἀποστολικῆς διαθέσεως, πάντοτε «ἀπόστολοι», πάντοτε στρατευ-

μένοι καὶ ἀπεσταλμένοι εἰς οἰκουμενικὴν ἀποστολὴν εἴτε περὶ τῆς πλησιεστέρας των ἐνορίας πρόκειται εἴτε περὶ ἀπομεμαρυσμένης τινὸς ὑπερποντίου ἱεραποστολικῆς περιοχῆς.

Ἐφ' ὅσον ἄπαξ ἐπραγματοποιήθη ἡ σάρκωσις τοῦ Χριστοῦ, ἀναμένει ὁ κόσμος τὴν ἐπέκτασιν τοῦ Ἐναγγελίου. Οἱ μὴ πιστεύοντες δύνανται νὰ εἶναι ἵκανοποιημένοι μὲν *status quo* ἐμφυτεύσεως κοινοτήτων Ἰθαγενῶν εἰς τὰς Ἱεραποστολικὰς περιοχὰς ἥ μὲ ἀπλῶς καὶ μόνον σποραδικὰ κέρδη ἐπιτυγχανόμενα εἰς τὰς αὐτὰς περιοχάς. Κάθε πιστὸς ὀφεῖλει νὰ συμμετέχῃ ἐνεργῶς πρὸς περαιτέρω πρόσδοτον εἰς τὴν σποράν τοῦ σπόρου τοῦ Ἐναγγελίου, εἰς τρόπον, ὥστε ἐκ τῆς σπορᾶς αὐτῆς νὰ δυνηθοῦν νὰ ἀναβλαστήσουν οἱ ζῶντες χριστιανοί, οἵτινες θὰ οἰκοδομήσουν τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἔξειτίμησε πλήρως τὴν προσφερομένην πρόκλησιν ὑπὸ μιᾶς καθολικῆς θεωρήσεως τοῦ μηνύματος, τὸ δποῖον ἐκαλεῖτο νὰ διακηρύξῃ ἥ Ἱεκλησία, καὶ ὑπὸ τῶν ἔξι αὐτοῦ προκυπτουσῶν ὑποχρεώσεων εἰς τὸν Ἱεραποστολικὸν τομέα. Οἱ μέγας διδάσκαλος τῆς Ἀντιοχείας δὲν ἤγωντο μόνον ἐναντίον τῆς αἰρέσεως, ἀλλ' ὠργάνωσε καὶ πολλαπλῆν δρᾶσιν (τὸ μαρτυρεῖ ἥ ὑπ' ἀριθ. 123 ἐπιστολὴ τοῦ P. G. 52, 677).

Οἱ, τι ὑπογραμμίζει περισσότερον παντὸς ἄλλου, εἶναι τοῦτο· τὸ Ἀγιον Πνεῦμα, τὸ δποῖον οἰκοδομεῖ καὶ ἐμψυχώνει τὴν καινὴν κτίσιν εἰς τὰ βάθη τοῦ χριστιανοῦ, καθιστᾶ ταύτην ἵκανὴν νὰ γίνῃ ζῶσα πραγματικότης ἐντὸς ἐκάστου ἔξι ἡμῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἱεκλησίας. Η ἐσωτερικὴ πνευματικὴ μεταμόρφωσις δὲν εἶναι πλέον προνόμιον τῶν δλίγων, δπως ἥτο ἐφ' ὅσον ἐπεκράτει ὁ Νόμος, ἀλλὰ γίνεται αὐτῇ κοινὴ εὐθύνη μὲ ἀντικείμενόν της δλους τοὺς χριστιανῶν καὶ, διαδοχικῶς διὰ μέσου δλων τῶν χριστιανῶν ὡς φροέων τοῦ πνεύματος, δλους τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς (Ὀμιλ. εἰς ψαλμ. 44, 3).

Ἡ Ἱεραποστολὴ ἐκπορεύεται πάντοτε ἐκ τῆς Ἱεκλησίας.

Ἐφ' ὅσον κάθε θρησκευτικὴ δραστηριότης εἶναι ἐν πραγματικῇ ἐννοίᾳ ἐκκλησιαστική, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀνεξαρτήτως τοῦ δνόματος ἥ τοῦ ἐπικαλύμματος, μὲ τὸ δποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμφανίζηται, δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ αὐθεντικῶς ἐάν εἶναι κεχωρισμένη ἀπὸ τὴν Ἱεκλησίαν καὶ τὴν ἐπίσημον δραστηριότητα της. Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἱεκλησίαν Ἱεραποστολικαὶ δραστηριότητες καὶ κινήσεις ἀναδύονται ἐντὸς τῆς Ἱεκλησίας μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ κλήρου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συεργαζομένων λαϊκῶν ἐν πλήρει συμφωνίᾳ πρὸς

τὰς κατευθύνσεις, τὰς δποίας δίδει ἥ Ἱεκλησία.

Ἄποτελεῖ ἀκλόνητον πεποίθησίν μας, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ εὐαγγελισμοῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἥ ἐπέκτασις πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τῆς βασικῆς μαρτυρίας τῆς Ἱεκλησίας εἰς τὸν κόσμον. Μία δεδομένη στιγμὴ ἀναγεννητικῆς προσπαθείας δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐνίστε ὑπὸ μερικῶν ὡς κάτι τὸ ἐντελῶς νέον καὶ τὸ ἀντικείμενόν της ὡς ἀναπληροῦν τὸ κενὸν τὸ ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀπραξίας τῆς Ἱεκλησίας. Εἰς τὴν πραγματικότητα δύως κάθε γνήσιον Ἱεραποστολικὸν ἔργον πρέπει νὰ εἶναι πλήρως ἐνσωματωμένον εἰς τὴν Ἱεκλησίαν, μετὰ τῆς δποίας συνδέεται διὰ τῶν Μυστηρίων. Μὲ ἄλλους λόγους, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμεν Ἱεραποστολικὰς προσπαθείας λειτουργούσας ἐκτὸς τοῦ πεδίου τῆς εὐθύνης τῆς Ἱεκλησίας ἥ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἐξωεκκλησιαστικοὶ δργανισμοὶ πρέπει νὰ ἔλθουν διὰ νὰ ἐκπληρώσουν ἔργα, τὰ δποία παρέλειψε νὰ ἐπιτελέσῃ ἥ Ἱεκλησία.

Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἱεκλησίαν τοῦτο ἀπετέλεσε πάντοτε πρᾶξιν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ σήμερον. Ὄλα τὰ Ἱεραποστολικὰ κινήματα πρέπει νὰ ἔλανωνται ὑπὸ τῆς εἰλικρινοῦ πεποίθησεως, ὅτι δφείλουν, ἀναλόγως πρὸς τὰ χαρίσματα τῶν εἰς τοὺς κόλπους των περιλαμβανομένων ἀτόμων, νὰ ὑπηρετοῦν τὴν Ἱεκλησίαν καὶ νὰ συμβάλλουν συμφώνως πρὸς τὰ χαρίσματά των αὐτὰ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν κοινῶν σκοπῶν τῆς Ἱεκλησίας. Κάθε Ἱεραποστολικὴ δύμας ἀποτελεῖ ἀναπόσταστον δργανικὸν τμῆμα τῆς διακονίας τῆς Ἱεκλησίας καὶ συμμερίζεται κατὰ κάποιον ἰδιαίτερον τρόπον τὴν κοινὴν εὐθύνην δλων πρὸς οἰκοδομὴν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔργον προσφορᾶς βοηθείας πρὸς ἐπέκτασιν τῆς ὑπὸ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ κυθερωμένης περιοχῆς δὲν εἶναι παρὰ ταῦτα ἀποκλειστικὸν προνόμιον δλίγων εἴτε κληρικῶν εἴτε ἡγετικοῦ λαϊκοῦ στοιχείου. Τὸ βάρος πύτει ἔξι ἰσου καὶ ἐπὶ τῶν δμων πάντων τῶν ζώντων μελῶν τῆς Ἱεκλησίας. Ἐκαστος χριστιανὸς δφείλει νὰ ἀκτινοβολῇ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἱεκλησίας εἰς τὸν κόσμον. Νὰ μαρτυρῇ τὸ Ἱερὸν ἔργον τῆς συμφιλιώσεως, τὸ δποῖον δῆμηε ἔγκαθιδρουσιν τῆς νέας τάξεως ἐν μέσῳ τῆς νῦν κρατούσης κοινωνικῆς ἀκαταστασίας. Τὰ ἐπὶ μέρους μέλη τῆς Ἱεκλησίας καλοῦνται νὰ πρᾶξουν εἰς τὸν βαθμόν, τὸν δποῖον δύνανται ὡς ἀτόμα, δ,τι ἥ Ἱεκλησία μοχθεῖ νὰ πρᾶξῃ ὡς σύνολον. Διὰ τοῦτο τὸ ἀτόμον ἐναρμονίζει τὴν ζωὴν καὶ τὰς προσπαθείας του πρὸς τὸ σχέδιον τοῦ δλου Σώματος. Μία τοιαύτη στάσις δὲν σημαίνει κατάλληλη εἰς μίαν δμοιομορφίαν ἥ συνηγορίαν ὑπὲρ αὐτῆς. Οἱ, τι εἶναι σημαντικόν, εἶναι ἥ διατήρησις τοῦ ἡνωμένου μετάπον τῆς κοινῆς προσπαθείας, ἐντὸς τῆς δποίας ἔκαστον ἀτόμου μετέχει τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος εἰς τὴν ἰδιαιτέρων θέσιν, ἥτις τοῦ προσδιωρίσθη ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου μάχης.

Τὸ κηρύττειν εἰς αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν φύσιν του, ἐφόσον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς πίστεως, δὲν ἀποτελεῖ μεμονωμένην προφορικὴν δρᾶσιν, μίαν μεταξὺ πολυναρθίθμων ἄλλων δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν δύναται ποτὲ νὰ ὑπηρετῇ εἰς τὴν δημιουργίαν μᾶς ἀτομιστικῆς μορφῆς Χριστιανισμοῦ, ή δοποίᾳ δυνατὸν νὰ διαμορφώνεται ὑπὸ ὠρισμένων ἀτομικιστῶν ἱεροκηρούκων. Πᾶν κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀποτελεῖ δργανικὸν τμῆμα ὅλου τοῦ ἔργου τῆς λατρευούσης Ἐκκλησίας ἀποσκοποῦντος νὰ φέρῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Χριστόν. Ὁμοίως δὲν πρέπει τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον νὰ συνιστᾷ μορφὴν αὐτονόμου ἐπαγγελματικῆς δραστηριότητος ὀναλαμβανομένης ὑπὸ ἀτόμου ή διάδοσης, παραγνωριζομένης τῆς κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἔξαρτήσεως ἐκ τῶν ἀριμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δοποίων ἵσταται δὲ Ἐπίσκοπος. Ὁ χαρακτὴρ τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ἐκκλησιολογικὸς καὶ ἐπέκτασις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀκριβῶς ἐγκαθιδρύεται ή ζωὴ τῆς κοινότητος καὶ κατορθοῦται ή εὐχαριστηριακὴ σύναξις.

Κάθε ἔγκυρος ἱεραποστολικὴ δραστηριότης ἔχει τριπλῆν φύσιν: προφητικήν, μυστηριακήν καὶ κανονικήν. Ὄλαι αἱ ἱεραποστολαὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὸ παρελθόν καὶ ὅλαι δοσὶ δροῦν σήμερον δὲν ἔχουν ποτὲ λειτουργήσει ὡς ἀνεξάρτητοι αὐτοδιοίκητοι μονάδες διαχειριζόμεναι τὴν δρᾶσιν των χωρὶς καμπίαν ἀναφορὰν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ή χωρὶς ἐπίσημου ἐντολὴν αὐτοῦ. Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ μὴ λησμονῶμεν τὰ προσιδιάζοντα χαρακτηριστικὰ ὅλων τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἀναγεννητικῶν προσπαθειῶν, αἵτινες ἀνεπήδησαν ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τῶν δοποίων διακρίνονται ταῦτα τῶν παρομοίων προτεσταντικῶν κινήσεων. Πάντα τὰ τοιαῦτα Ὁρθόδοξα κινήματα ὑπῆρχαν καὶ εἶναι στενῶς συνημμένα πρὸς τὰς καθεστηκυίας ἀρχὰς καὶ ζῶσιν ἐν ἀδιαπτώτῳ συμμετοχῇ εἰς τὴν μυ-

στηριακὴν ζωὴν ἐν τῇ ἀδιαιρέτῳ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἀδιάσπαστος αὐτὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν ἱεραποστολικῶν προσπαθειῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὅχι μόνον διατηρεῖ τὴν ὁργανικήν δομοιογένειαν, ἀλλὰ καὶ προλαμβάνει τὴν ἐμφάνισιν ἐνθουσιαστικῶν, ἀπειθαρχήτων, αὐτοχειροτονήτων εὐαγγελιστῶν, διακηρυσσόντων ἀναξιοπίστους καὶ ἀμφιβόλου ἀξίας διδασκαλίας καὶ προβαλλόντων ἀτομιστικὰ ἱεραποστολικὰ συνθήματα. Οἱ τελευταῖοι αὐτὸς τύπος ἥσκησε καὶ ἀσκεῖ ἀκόμη δλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν εἰς ξένας χώρας δρωσῶν ἱεραποστολῶν. Ὅπηρξεν αὐθαίρετος δρᾶσις, ή δοποίᾳ ἐδημιούργησεν «ἐκκλησίας» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς ὠρισμένας μάλιστα περιοχὰς διεδέχθησαν αὗται τὴν ἐπίσημον Μητέρα - Ἐκκλησίαν ἀντικαταστήσασαι αὐτήν.

Εἰς αὐτὴν τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων μας πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ σχετικῶς, διτε εἰς δρθόδοξος ἱεραποστολος δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσαγάγῃ νέα στοιχεῖα πέραν καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας του. Δὲν εἶναι δογματοποιός. Ἀπηχεῖ τὴν φωνὴν τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ εἶναι κήρυξ τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Τὸ πεδίον ἱεραποστολικῆς ἐργασίας ὑπέφερε, εἰς ὠρισμένας δὲ περιοχὰς ὑποφέρει ἀκόμη, ἐξ αἰτίας εἰσβολῆς προστηλυτικῶν πρακτορείων, τὰ δοποία συνήθως ἔξοδεύουν πολλὴν ἐνέργειαν εἰς πείσμαντα ἀνταγωνισμόν. Μετέφεραν τὰς διαμάχας καὶ τὰς ἔριδας τῆς μετά τὴν Μεταρρύθμισιν ἐποχῆς, τὴν δυτικὴν θεολογίαν, εἰς παρθένους χώρας θιαγενῶν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν. Εἰς χώρας, αἱ δοποίαι ἔτυχε νὰ ἔχουν ἀκούσει τὸ εὐαγγέλιον ἐνωρίτερον διὰ μέσου ἱεραποστόλων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Πρέπει δὲ νὰ προστεθῇ, διτε η ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξιας παρουσίασις τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος ἔχει ὠρισμένα χαρακτηριστικά, τὰ δοποία καθιστοῦν τοῦτο ἴδιατέρως οἰκεῖον καὶ ἀφομοώσιμον ὑπὸ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ

◇ Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1968 ἔγινεν εἰς 'Αλεξάνδρειαν ἡ χειροτονία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Εἰρηνουπόλεως, (Dar es Saalam), κ.κ. Νικοδήμου. Ὡς εἶναι γνωστόν, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάγονται οἱ ἱεραποστολικοὶ πυρῆνες τῆς Κένυα, Οὐγκάντα καὶ Τανζανία. Ὁ νέος Μητροπολίτης, καταγόμενος ἐκ Κεφαλληνίας, εἶναι ἀπόφοιτος τῆς Ρωσικῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων. Ἐχειροτονήθη τὸ 1950 λαβὸν τὸ διφρίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὡς μέγας Πρωτοσύγκελος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Εἰργάσθη ὡς Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Κεντρώας Ἀφρικῆς, Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νουβίας, διετέλεσε δὲ ἐπίσης Καθηγητὴς εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος, Χαρτούμ (Σουδάν). Διακρίνεται διὰ τὴν ἀποφασιστικότητα καὶ τὴν δραστηριότητά του καὶ ἀσφαλῶς ἡ παρουσία του θάδωσῃ νέαν ὅθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀφρικανικῆς Ἐκκλησίας. Αἱ θερμαὶ δεήσεις δὲν μας τὸν συνοδεύουν.

◇ 'Απὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι 'Απριλίου 1969, δὲ Σεβασμιώτατος περιώδευσε τὴν ἐπαρχίαν του ἐπισκεφθεὶς τὴν Κένυα (Waithaka, Geisa, Kabatini), Τανζανία (Moshi, Iringa, Arusha, Tanga) καὶ Οὐγκάντα. Εἰς τὸν κατά τόπους ναοὺς ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ ἔχειροτόνησεν ὀρισμένους ἴθαγενεῖς εἰς διακόνους καὶ πρεσβυτέρους. Μεταξὺ τῶν χειροτονηθέντων ἥσαν δ.κ. Ἡλίας Μπουζίντε, πτυχιοῦχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δὲ ἡληνομαθὴς κ. Ἐμμανουὴλ Μουλούγκα καὶ δ.κ. Ἰάσων 'Αντάτι, δὲ δποῖος εἶναι καὶ δ. πρῶτος χειροτονηθεὶς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σεμιναρίου.

◇ 'Ομάδες ἀφρικανῶν ἀπὸ δύο ἀκόμη κωμοπόλεις τῆς Κένυα —τὴν Namanga καὶ τὴν Turbo— ἀπηυθύνθησαν πρό τινος εἰς τὸ Ὀρθοδόξον ἱεραποστολικὸν ἀλιμάκιον ζητοῦσαι βοήθειαν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ εἰς τὴν περιοχὴν των.

◇ Τὸν Ἱανουάριον ἐ.ἔ. ἐτέθησαν εἰς τὸ χωρίον Kabatini τῆς περιφερείας Nakuru τὰ θεμέλια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ ἡ καὶ Πηνελόπη Κατσέα προσέφερε καὶ 100.000 δραχμάς.

◇ Τὸν Ἱανουάριον ἐ.ἔ. ἔγινε ἡ ἐτησία στὸν οὐρανὸν ἀντικείμενος τῶν στελεχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Νεολαίας τῆς Κένυα, εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν

φροντιστήριον τῆς Kagira (περὶ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἵδε Πορευθεὶς 10(1968), 8-11).

Κατ' αὐτὸν ἡ ἐξ Ἀθηνῶν δις Καλλιόπη Καρανικόλα προσέφερε καὶ πάλι τὴν πεῖρα της. Εἰς τὴν σχετικὴν ἀποστολὴν τῆς ἀφηγεῖται:

«Συνεπῆς στὴν ὑπόσχεσι ποὺ τοὺς εἶχα δώσει, ἡμιουν ἐκεῖ τὴν Πρωτοχρονία γὰρ τὴν ἐκπαίδευσι στελεχῶν τοῦ 1969. Βρῆκα τὴν Κίνησι ἐγκεκριμένη ἀπὸ τὴν Κυβερνητικὴν μὲν ἔνα καλοφτιαγμένο καταστατικό, μὲ δική της θυρίδα στὸ Ταχυδρομεῖο, ἔτοιμη νὰ ἀνοίξῃ δικό της λογαριασμὸν στὴν Τράπεζα. Ἐκ πρώτης ὅψεως τὰ πράγματα ἔδειχναν πολὺ καλά, τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν δμως δὲν ἔδειχναν τὸ ἴδιο. Ἐνας διαδάρχης μοῦ εἴπε χωρὶς περιστροφές:

—Ωραῖα, ὁργανώσαμε τὴν δμάδα μας, μάθαμε καὶ μερικὰ τραγούδια στὰ παιδιὰ τῆς Ἐνορίας μας καὶ τὰ τραγουδήσαμε σὲ μιὰ ἐορταστικὴ ἐκδήλωσι. Τὰ παιδιά μας δμως θέλουν νὰ γίνουν καλοὶ Χριστιανοί, θέλουν νὰ μάθουν τὴν θρησκεία τους, κι' ἐμεῖς δὲν ξέρουμε περισσότερα ἀπ' αὐτά. Τί θὰ τὰ διδάξουμε;

Καφτὸ δρώτημα ποὺ περιμένει τὴν ἀπάντησι του ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἑλλάδα.

— Χρειαζόμαστε ἔνα μόνιμο Σύμβουλο, στὸν δποῖον νὰ ἀπευθυνόμαστε κάθε φορὰ ποὺ ἔχουμε ἔνα πρόβλημα, μοῦ εἴπε ἔνας ἄλλος.

Τὸ καταστατικό τους προβλέπει ἔνα ἐνήλικο σύμβουλο μὲ τόσα περίπου δικαιώματα δσα κι' δνεαρδὸς Πρόεδρος τους. Ποιὸς θὰ καλύψῃ τὸ κενόν; Ντράπηκα γιατὶ ἡμιουν ὑποχρεωμένη νὰ φύγω πρὸιν κλείσῃ δ μῆνας.

Δώσαμε στὴν φετεινὴ ἐκπαίδευσι δσο μπορούσαμε πνευματικῶτερο χαρακτῆρα, ἔχοντας δμως τὴν συναίσθησι δτὶ προσφέραμε σταγόνα στὸν ὀκεανό. Ἀφησα τὰ παιδιὰ μονδιασμένα, μὲ τὰ συνειδητοποιημένα πιὰ προβλήματά τους ἀλλτα κι' ἡ σκέψις μουν εἶναι κοντά τους.

“Ἄς εὐχηθοῦμε στὸν Κύριο νὰ στείλῃ ἐργάτες στὸν ἀγρό Του, γιατὶ δ θερισμὸς εἶναι πολὺς κι' οἱ ἐργάτες πολὺ δλίγοι. Κι' ἀς βοηθήσουμε κι' ἐμεῖς δσο μποροῦμε γιὰ νὰ γίνουν ἔστω κι' αὐτὰ τὰ λίγα, ποὺ ὑπάρχει δυνατότης νὰ γίνουν: Ἡ μετάβασι μιᾶς δμάδος Ἑλλήνων σπουδαστῶν τὸ καλοκαίρι, ποὺ θὰ ἀναπτερώσῃ τὸ ἥθικὸ τῶν νέων στὴν Κένυα, ἡ συγκέντρωσις λίγων χρημάτων γιὰ νὰ πληρωθοῦν τὰ δίδακτρα μερικῶν παιδιῶν, ποὺ θέλουν νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδές τους, ή εὐρύτερη γνωστοποίησι τῆς δλῆς προσπαθείας».

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΣΠΟΡΟΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΣΠΟΡΑΣ

Πρίν δέκα χρόνια μιά μικρή διμάδα νέων άνθρωπων άποφάσισε τὴν ἔκδοσιν ἐνὸς πολυγραφημένου φύλλου μὲ τὸν τίτλο «Πορευθέντες». Σκοπός της ἦταν ἡ μελέτη τοῦ προβλήματος τῆς Ἑξατερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ ἡ ἀναζωπύρωσις τῆς Ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως στὸν δρθόδοξο χῶρο. Ἡταν μιὰ ἀσημητὴ πού σχηματίστηκε μετὰ ἀπὸ τὴν Δ' Συνέλευσι τοῦ διεθνοῦ δργανισμοῦ δρθοδόξου νεολαίας «Σύνδεσμος» στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ τὸ ἀπλὸ ἐκεῖνο σχεδίασμα τὸ διποίον ἔγραφαν, δακτυλογραφοῦσαν, πολυγραφοῦσαν καὶ ταχυδρομοῦσαν δύο - τρία πρόσωπα, ἔξελίχθηκε ἀργότερα τὸ τυπωμένο τοῦτο περιοδικό καὶ μετὰ τρία χρόνια δημιουργήθηκε τὸ διμώνυμο Ἱεραποστολικὸ Κέντρο.

Σήμερα πιά, ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ δράμα, τὸν πόνο, καὶ τὴν κραυγὴν μιᾶς μικρῆς νεανικῆς συντροφιᾶς — ἡ συνειδητοποίησις δηλαδὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἱεραποστολικοῦ χρέους τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ υἱοθέτησις ἐνὸς σχετικοῦ προγράμματος ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ

ἡγεσία — ἔχει οὐσιαστικὰ προχωρήσει καὶ ἀναπτύσσεται δλο καὶ περισσότερο. Ἡ λαϊκὴ παροιμία, ποὺ ἀναφέρεται στὸ μεγάλωμα τοῦ σταχιοῦ, «ἔνας κόμπος πέντε μήνους, ἔνας μήνας πέντε κόμποι», ἀκόμη μιὰ φορὰ ὅρηκε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς: Τὸν πρῶτον καιρὸν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μικροῦ σπόρου — μέσα στὸν χειμῶνα τῆς ἐπιφυλακτικότητος — ἦταν ἀργή, ἀνεπαίσθητη στὴν συνηθισμένη παρατήρησι: στὴν πρόσφατη περίοδο παρουσιάζει ἐπιταχυνόμενο ρυθμὸ καὶ δλα πιὰ πείθουν ὅτι θ' ἀκολουθήσῃ θερισμός· ὅτι θὰ μπορέσῃ νὰ ζυμωθῇ τὸ «πρόσφορο» γιὰ τὴν τέλεσι τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ σ' ἄλλες ἀπρόσιτες γωνιές τῆς γῆς· πρὸς αὕτησιν τοῦ μυστικοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Σὰν μιὰ ἀπλὴ ἀνάμνησι τῆς ταπεινῆς ἐκείνης νεανικῆς καταβολῆς τοῦ 1959 ἀναδημοσιεύουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν δύο πρώτων πολυγραφημένων τευχῶν τοῦ «Πορευθέντες», τὰ ὅποια ἀπὸ μακροῦ ἔχουν ἔξαντληθῆ.

A. Γ. Γ.

ΠΡΙΝ 19 ΑΙΩΝΕΣ

«Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὥφθη τῷ Παύλῳ: ἀνήρ τις ἦν ἐσιὼς Μακεδὼν παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων:

Διαβάσεις εἰς Μακεδονίαν βοήθησον νῦν.

Ἐτοι πρωτοάναψεν ἡ φλόγα τῆς Πίσιεως στὰ χώματα τῆς Εὐρώπης.

ΣΗΜΕΡΑ

Τὸ «Διαβάσεις βοήθησον νῦν» ἀκούγεται καὶ πάλι —σὰν ἔκκλησι, σὰν παράπονο, σὰν προσταγὴ ἀπὸ τὴν Ἀπωλεῖαν τῆς Ἀραποτικῆς.

(Απρίλιος 1959. Σχόλιο στὴν σύνθεσι τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ δευτέρου τεύχους)

Πορευθέντες

μαδητεύσατε πάντα τα' ἔδυν (Ματ. κκ. 19)

BULLETIN: "GO YE therefore, and teach all nations" (S. Mat. 28, 19).

General Secretariat of the Executive Committee on Orthodox Missions—45 Academias st, Athens Greece
Φεβρουάριος 1959 'Αρ. 1

THE EXECUTIVE COMMITTEE
Representatives of the member Movements of SYNDROMOS:

Action Chrétienne des Etudiants Russes FRANCE

Christian Union of Working Youth GRECE

Greek Orthodox Youth of Korea KOREA

Mouvement de Jeunesse Orthodox LEBANON

Orthodox Student Association FINLAND

Orthodox Youth Association FINLAND

Orthodox Student Association GREECE

Orthodox Youth Association GR. BRITAIN

Orthodox Christian Unions GREECE

Orthodox Youth Group GERMANY

Student Christian Union GREECE

Syndesmos of Greekwomen Theologians GREECE

Tokyo Orthodox Young Believers Association JAPAN

Union of Graduates of Apostoliki Diakonia GREECE

Περί τίνος πρόκειται

Από πολλούς καὶ ἀπό πολὺν καιρόν ἔχει σημειωθῆ αὐτή ἡ ἔλλειψις: 'Η Ὁρθόδοξος ἐκκλησία, ὡς θεματοφύλαξ τοῦ ἀγνοτέρου χριστιανικοῦ πνεύματος, δέν ἔχει εἰς τὴν ἐποχήν μας Ἱεραποστολική δρᾶσιν. Συνήθως ἡ διαπίστωσις αὐτή συνοδεύεται ἀπό μακράς ἡ συντόμους αἰτιολογήσεις καὶ ἀδριστα "πρέπει".

Τούς τελευταίους ὅμις μῆνας ἔγινε κάτιον οὐσιαστικώτερον. "Ἐνα ξεκίνημα (Λεπτομέρεια περὶ αὐτοῦ δημοσιεύονται εἰς ἴδιαντερον ἄρθρον). Καρπός καὶ ὄργανον αὐτῆς τῆς προσπαθείας, ἡ ὁποία ἀρχίζει μὲν σκοπόν την δργάνωσιν μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἑξατερικῆς Ἱεραποστολῆς, εἶναι καὶ αὐτό τὸ τεῦχος. Η ἕκδοσίς του θά γίνεται κατά διαστήματα -δχι αὐστηρῶς καθωρισμένα- καὶ θά ἀποβλέπῃ εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφόρων προβλημάτων τῆς Ὁρθοδ. Ἑξατερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τὴν κατατόπισιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπὶ τῆς πορείας τῆς ἐργασίας.

"Ασφαλῶς πολλοί θά ἐνδιαφέρωνται διά τὴν προσπάθειαν αὐτήν. "Οσοι ἐπιθυμοῦν νά συνεργασθοῦν ή νά βοηθήσουν καθ' οίονδήποτε τρόπον παρακαλοῦνται νά μᾶς γράφουν. Η συμβολή των θά μᾶς είναι πολύτιμος.

Γενική Γραμμάτεια τῆς Ἑκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς διά τὴν Ἱεραποστολήν

Η Δημονημένη ἐνσοῦ

Τό θέμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑξατερικῆς Ἱεραποστολῆς δέν τίθεται βεβαίως διά πρώτην φοράν. Κατά καιρούς γίνονται συζητήσεις -ἀνεπίσημοι συνήθως-⁽¹⁾ διατυπώνονται ἀδριστοι οικείεις, μερικοί, κατά κανόνα νέοι, συγκινούνται πρός στιγμήν συντόμως ὅμις ἀπογοητεύονται καὶ ἡ ἀδράνεια παρατείνεται.

(1) Σημαντικόν βῆμα θά ἐγίνετο ἑάν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ συγκλησία τῆς Ὁρθοδόξου Προσυνόδου εἰς τό "Ἄγιον Ὅρος" τό 1932. Η Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σ'έχει ἀποφασίσει νά προτείνῃ τὴν ἰδρυσιν κοινῆς ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐξω-

Αιτία αυτής της καταστάσεως συνήθως θεωρεῖται ή υπαρξίας πολλών έξωτερικών δυσκολιών. Μάλλον δυμας ή άλληθινή αιτία πρέπει να άναψητηθῇ κάπου βαθύτερα: Εἰς τὸ διηλαδὴ δὲν πολυπιστεύομεν εἰς αὐτὴν τὴν διόδειν. "Ενας διάχυτος σκεπτικισμός σπεύδει νὰ ναρκώσῃ τὸν ιεραποστολικὸν ζῆλον μόλις ἀρχίσῃ νὰ πάλλῃ εἰς τὰς φυχὰς μερικῶν. «Καλὰ αὐτά, δυμας ποῦ μποροῦμε νὰ τὸ ἀγγίξουμε. Σχέδια μεγαλεπίθολα ἐνῷ μᾶς πνίγουν τόσες ἀνάγκες», φιθυρίζομεν τελικῶς καὶ σταυρώνομεν τὰ χέρια. "Οχι: θεβαίως εἰς ἐπίμονον προσευχὴν —δόπτε θὰ ηὗθη ἔνα ξεκίνημα— ἀλλὰ εἰς ἀπραξίαν.

Α'

(1) ...Τὸ ζήτημα δὲν τὸ ἔκφράζει ή ἔρωτηματικὴ πρότασις: «Μποροῦμε;» ἀλλὰ ή προστατική: Πρέπει! «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ζήνη.» «Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον διπάντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.» Εδῶ δὲν διάρχει: «σκεφθῆτε δὲν μπορῆτε», διάρχει ἐντολή! Εντολὴ σαφῆς τοῦ Κυρίου...

(2) ...«Ἐλθέτω ή θασιλεία Σου», ἐπαναλαμβάνομεν κάθις ἡμέραν. "Ο Θεὸς θεβαίως, ἐδὺ ζήθελεν, ἡμποροῦσε μόνος Του νὰ τὴν φέρῃ. "Οπως δυμας τονίζεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ζητεῖ καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος. Τὶ κάμινομεν ἡμεῖς εἰς αὐτὴν τὴν συνεργασίαν, ποὺ μᾶς προσκαλεῖ διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς θασιλείας Του εἰς τὰ ζήνη;...

(3) Η Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πρατεῖ ἀνδρευτὸν τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, καυχώμεθα... Ἀλλ' αὐτὸς εἶναι χρέος, δὲν εἶναι μόνον τιμῇ. "Ἐὰν ἔκεινος ποὺ ἔλαβε τὸ ἐν τάλαντον καὶ τὸ ἔκρυψε εἰς τὴν γῆν κατεδικάσθη ἀπὸ τὸν Κύριον (Ματθ. κε' 26), τι θὰ γίνη μὲν ἡμᾶς διταν κρύπτωμεν τὰ πέντε τάλαντα; "Οταν μάλιστα θλέπομεν πολλοὺς μὲν ἔνα μόνον —καὶ συχνὰ καὶ αὐτὸς κίθηλον— νὰ δείχνουν τόσην δραστηριότητα;...

(4) Εὖν παραμείνωμεν εἰς αὐτὴν τὴν διδράνεταιν δισον ἀφορῷ τὴν έξωτερικὴν ιεραποστολήν, δὲν κρατοῦμεν ἀπλῶς τὸ καθαρὸν φῶς τῆς Πίστεως «ὑπὸ τὸ μόδιον», ἀλλὰ ἀρνούμεθα καὶ ἔνα θασικὸν στοιχεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Διότι ή Ιεραποστολὴ διπῆρεν ἀνέκαθεν παράδοσις τῆς Ὁρθοδοξίας.

...Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω καθίσταται, ἐλπίζομεν, σαφὲς διτεῖ δὲν εἶναι ἀπλῶς «χρήσιμον» καὶ «ώραῖον» νὰ δείξωμεν ιεραποστολικὴν δραστηριότητα. Εἴναι καθηκον πρωταρχικόν. Εὖν θέλωμεν νὰ είμεθα συνεπεῖς εἰς τὴν πίστιν μας καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας.

Β'

... Εἰς τὴν πρώτην ἔνστασιν, ή δοποῖα ἐπικαλεῖται τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ εἴχε κανεῖς νὰ παρατηρήσῃ:

(1) Η ἀντέρησις αὐτὴ οὐπενθυμίζει τὴν δικαιολογίαν μερικῶν ἀστικῶν οἰκογενειῶν, αἱ δοποῖαι, διταν τοὺς τονίζουν τὸ καθῆκον ποὺ ἔχουν νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν, σπεύδουν νὰ ἀπαντήσουν: «Ἐμεῖς

δὲν μποροῦμε καλὰ - καλὰ νὰ ζήσουμε δπως πρέπει τὴν δική μας οἰκογένεια, θὰ δάλουμε καὶ ἄλλες σκοτοῦμες στὸ κεφάλι μας; Νὰ βοηθήσουμε ἄλλους; "Ας δώσουν οἱ πλούσιοι»...

(2) ...Η ἀγάπη ή χριστιανική, καὶ ἄρα τὸ χρέος τοῦ πιστοῦ διὰ νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς ἀλήθειας, δὲν σταματᾷ εἰς τὰ σύνορα τοῦ κράτους. Οἱ ἄλλοι, οἱ δοποῖοι εἶναι μακρύα ἀπ' αὐτά, δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὴν ἀγάπην μας, δὲν εἶναι ἀδελφοὶ μας; δὲν ἔσταυρώθη καὶ δι' αὐτοὺς διατάξεις; "Οπως ἀφήνομεν τὴν οἰκογένειάν μας, τὴν γενέτειράν μας καὶ πηγαίνομεν εἰς μίαν ἀλλην ἐπαρχίαν, ή δοποῖα δὲν ἔχει τίποτε, ἔτσι καλούμεθα νὰ ξεκινήσωμεν μερικοὶ καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας —η δοποῖα διαστήσας ἀνάγκας καὶ ἀνέχη, ἔχει βασικῶς καὶ ἀρκετὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν— διὰ νὰ δοηθήσωμεν ἔκεινους τοὺς τόπους οἱ δοποῖοι κυριολεκτικῶν λιμοκτονοῦν πνευματικῶν.

(3) ...Παραλλήλως πρέπει νὰ γίνῃ λοιπὸν ή προσπάθεια καὶ διὰ τὴν καλυτέραν έσωτερικὴν συγκρότησιν καὶ τὸν ἀγιασμὸν τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ ή προσπάθεια διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Πίστεως. Τὸ ξένο θὰ στηρίξῃ τὸ ἄλλο καὶ θὰ τὸ βοηθήσῃ. Ο ήρωας μόδες τῶν ιεραποστόλων, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀγάπης των δίδουν καὶ πάλιν εἰς τὰς παλαιὰς Ἐκκλησίας παρθενικὴν χάριν, ξαναζωντανεύονταν τὸ πνεῦμα τῶν μαρτύρων, τὸ ἀγνὸν καὶ δυνατὸν πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας τῶν κατακομῶν καὶ μέσα εἰς αὐτὸς ζωογονεῖται καὶ καθαρεῖται διατάξεις μας. Μιὰ τέτοια ἔκστρατελα τονώνει πάντα καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τῶν μετόπισθεν.

(4) Η μέχρι τοῦδε ιστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐρχεται νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἀπόφεις αὐτάς. Εν πρώτοις ή τακτικὴ τὴν δοποῖαν ἀκολούθησαν οἱ Ἀπόστολοι, καθὼς εἶναι γνωστόν, δὲν ήτο η στρατηγικὴ μιᾶς ἐκκλησίας τοῦ διδούντος εἰς τὰς παλαιὰς Ἐκκλησίας παρθενικὴν χάριν, ξαναζωντανεύονταν τὸ πνεῦμα τῶν μαρτύρων, τὸ ἀγνὸν καὶ δυνατὸν πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας τῶν κατακομῶν καὶ μέσα εἰς αὐτὸς ζωογονεῖται καὶ καθαρεῖται διατάξεις μας. Μιὰ τέτοια ἔκστρατελα τονώνει πάντα καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τῶν μετόπισθεν...

...Ποτὲ νίκαι δὲν ἔκερδήθηκαν μὲν διμυναν μόνον. Ιδιαιτέρως εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὰ διχυρωματικὰ ἐργα καὶ γενικῶς ή παθητικὴ τακτικὴ δὲν ἔχουν τὴν σπουδαιότητα τὴν δοποῖαν κάποτε εἰχον, οὔτε εἰς τὰς πολεμικὰς οὕτε εἰς τὰς ιδεολογικὰς συγκρούσεις. Εἴναι καιρὸς λοιπὸν νὰ λυτρωθῶμεν καὶ ήμεῖς οἱ Ὁρθοδόξοι ἀπὸ τὴν διχυρωματικὴν μας τακτικὴν καὶ νὰ γίνωμεν δυναμικώτεροι καὶ μαχητικοί.

Πολλὰ εἶναι τὰ σημεῖα τὰ δοποῖα δεικνύουν έτι: Η Ὁρθοδοξία παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ ἐσωτερικὰ της προβλήματα καλεῖται νὰ παίξῃ μεγάλον ρόλον καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Καὶ δισον περνῷ δικαιοδότης εὐκρινεστερον φθάνει εἰς τὰ αὐτιά μας ή φωνὴ τοῦ Κυρίου: «Ιδού δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεψιγένην, ἦν οὐδεὶς δίναται κλεῖσαι αὐτὴν· θτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἥρνήσω τὸ σηνομά μου» (Ἄποκ. γ' 8).

Γ'

..."Ας ἔλθωμεν εἰς τὴν δευτέραν μεγάλην ἔνστασιν ἡ δοῦλοι προβάλλεται δοάκις γίνεται σκέψις διὰ μίαν συστηματικήν 'Ιεραποστολικήν ἐξόρμησιν εἰς μὴ Χριστιανικάς χώρας. «Δὲν ἔχουμε τὰ μέσα, δὲν ἔχουμε ἀνθρώπους, δὲν ἔχουμε ἑνότητα μεταξύ μας ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, δὲν διαθέτουμε διεθνῆ ἐπιρροή».

(1) ...Δὲν θέλομεν καθόλου νὰ ίσχυρισθῶμεν ὅτι τὰ διλικὰ μέσα εἶναι χωρὶς σημασίαν εἰς μίαν ὑπόλεσιν ιεραποστολικήν. Κάθε ἄλλο. Πιστεύομεν δημοσίευσιν —θοηθεῖ δ Θεός νὰ εινρίκωνται— δταν ὑπάρχουν τὰ ἄλλα στοιχεῖα, ἡ πίστις, δ ἐνθουσιασμός, ἡ ἀνιδιοτέλεια, ἡ δραστηριότης. Πέσα καὶ πόσα μεγάλα ἥρχισαν ἀπὸ τὸ τίποτε οἰκονομικῶν καὶ ἡγεράθησαν μὲ τὸν ζῆλον καὶ τὴν πίστιν τῶν πρωτεργατῶν...

(2) ...Ύπάρχουν πολλοὶ οἱ δοῦλοι νοιῶθουν μέσα των μίαν τοιαύτην «ἄλησιν». Πώς δημοσίευσιν μορφήν; ποιὸς νὰ τὴν φυτέψουν; Δὲν ὑπάρχει καμία προσπάθεια διὰ νὰ ἐνταχθῶν. Μένουν μικραὶ φλόγες ἀπομονωμέναι, ποὺ σθένουν καὶ χάνονται εἰς τὸν πρῶτον ἀέρα. Καὶ δημοσίευσιν μέσα κάμουν πολλὰ ἔσμιγαν καὶ ἐτροφοδοτοῦντο συστηματικῶς...

(3) ...Εἰς τὴν περίοδον τῶν διωγμῶν ποιὸν «κράτος» εἶχον οἱ χριστιανοὶ δύπισσα τῶν δταν ἐγίνονται ιεραποστολοὶ; Εἶχον ἀπλούστατα τὸ κράτος «τῆς θαυματείας τοῦ Θεοῦ» μέσα των. Αὐτὸ δητο —καὶ εἶναι— τὸ πᾶν. Ἡσθάνοντο ἐντόνως δτι «Ἄμα χριστιανός, διὰ τοῦ ιεραποστολοῦ». Αὐτὸ τοὺς ὀθισμούς νὰ φέρουν τὸ μήνυμα τοῦ Εδαγγελίου «ἔως ἐσχάτου τῆς γῆς»...

(4) ...Αὶ Ὁρθόδοξοι; Ἐκκλησίαι εἶναι ἀρκετὰ χωρισμέναι. Ομως αὐτὸ τὸ γεγονός δὲν εἶναι ἐπιχειρηματικά «κατὰ» ἄλλα μᾶλλον «ὑπὲρ» τῆς ἰδέας τῆς δργανώσεως μιᾶς Πανορθόδοξης Ιεραποστολικῆς προσπαθείας. Αὐτὴ ἡ κοινὴ ἐξόρμησις ἡμιπορεῖ νὰ μᾶς ἐνώσῃ περισσότερον, νὰ μᾶς θοηθήσῃ νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ἐπαφὴν φυσικήν. «Εἰς κοινὸς ἀγῶνα πάντοτε συνδέει πνευματικῶς. «Ἀλλωστε ἐκεῖνα τὰ δοῦλα μᾶς χωρίζουν δὲν εἶναι τόσα καὶ τόσαν ίσχυρά δσον ἐκεῖνα τὰ δοῦλα μᾶς συνδέουν. Ἐννοοῦμεν τὴν μίαν Πίστιν, τὸ Ὁρθόδοξον πνεύμα, τὸ αὐτὸ Σῆμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου ποὺ κοινωνοῦμεν...

• • •

Μὲ δσα ἐγράφησαν προηγουμένως δὲν θέλομεν νὰ διοστηρίξωμεν δτι δὲν ὑπάρχουν δυσκολίαι. «Άλλο δημοσίευσιν δυσκολίαι» καὶ ἄλλο τὸ «εἶναι ἀδύνατον» ἢ «δὲν εἶναι καὶ τόσον πρωταρχικόν μας χρέος». Αὐτὰ τὰ τελευταῖα παραλόνουν καὶ ναρκώνουν κάθε προσπάθειαν. «Ἐνῷ τὸ πρῶτον, ἡ ἀναγνώρισις δηλ. τῶν δυσκολιῶν, ὀθεῖ εἰς ἔντονον δρᾶσιν, ἔνπνη μαστικᾶς δυνάμεις, παρακινεῖ εἰς θερμοτέραν προσευχήν, δηγεῖ εἰς ἔνα ἐλπιδοφόρον ἔκεινημα.

Καὶ εἶναι καὶρδς πλέον αὐτὸ τὸ ἔκεινημα νὰ γίνῃ. «Απὸ δλα τὰ σημεῖα, μὲ δλους τοὺς τρόπους —ώς ἀπο-

ρία, ως ἔλεγχος, ως προσταγή— φθάνουν φωναὶ αἱ δοῖοι ἐπαναλαμβάνουν:

«Ἐπάρατε τοὺς δφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας δτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἥδη» (Ἰωάν. δ' 35).

Αγαστάσιος Γ. Γιανγουλάτος (1959)

ΕΝΑ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Νέοι καὶ νέαι ἀπὸ τὴν Φινλανδίαν καὶ τὴν Ρωσίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Συρίαν, τὴν Κορέαν καὶ τὴν Οὐγκάντα, τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἐλλάδα, μὲ τὸ κοινὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως, συνεκεντρώθησαν τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην κατὰ τὴν 4ην Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Διεθνοῦς Ὁργανώσεως Ὁρθοδόξου Νεολαίας «Σύνδεσμος» διὰ νὰ μελετήσουν ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας μας τὸν τρόπον καθ' δ θὰ ἐξησφαλίζετο ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ πνεύματος τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ συνέχισις τῆς ιερᾶς παραδόσεως τῆς μιᾶς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ιδιαιτέρως ἡ μεταφορὰ τῆς ἀσθέστου δάδας τῆς Ὁρθοδόξιας...

...Ἐμπεριστατωμένη μελέτη τοῦ θέματος ἀπεμάκρυνε τὰς ἀμφιβολίας, ἔσθισε τοὺς δισταγμούς, ἀνεπτέρωσε τὸ ηθικόν των καὶ ἔσχεν ως ἀποτέλεσμα τὴν ἐξῆς διηγήσων ἀπόφασιν:

1. Ἀποφασίζομεν νὰ ιδρύσωμεν εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον μίαν Διεθνῆ Ὁρθοδόξου Ιεραποστολικήν 'Εταιρείαν.

2. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ιδρύεται εἰδικὴ «Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ» διὰ τὴν Ἐξωτερικήν Ιεραποστολήν. Αὗτη ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς Γενικῆς Γραμματείας, ητίς ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τῆς δλης ἐργασίας, καὶ ἔξ ἄλλων μελῶν, τὰ δοῦλα μὲ τὸ διεθνέστερον διάστημα πεταχουσῶν εἰς τὸν «Σύνδεσμον» Κινήσεων.

3. Ἡ Γενικὴ Γραμματεία ἔδρεύει ἐν Ἀθήναις καὶ τελεῖ ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Γενικῆς Γραμματείας τοῦ «Συνδέσμου».

4. Ἡ ως ἀνω Γενικὴ Γραμματεία συνεκροτήθη ἐκ τῶν κάτωθι: κ. Ἀναστασίου Γιανγουλάτου, Θεολόγου. Δίδος Σοφίας Μουρούκα, Θεολόγου. Κου Ἰωάννου Παλαιοκρασσῆ, Οἰκονομολόγου. Κου Δημητρίου Μουμπάλη, φοιτητοῦ Ἰατρικῆς ἐξ Οὐγκάντας (Ἀφρικῆς). Κου Ἀλεξάνδρου Τσάνη, φοιτητοῦ Θεολογίας ἐξ Κορέας.

«Ἡδη ἡ ως ἀνω ἐπιτροπὴ ἥρχισε νὰ ἐργάζεται μὲ θέλησιν καὶ δραστηριότητα...

Σοφία Μουρούκα (1959)

Διευθύντρια ἀνωτέρας Σχολῆς Διακονισσῶν - Κοινωνικῶν Λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐλλάδος

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ

... "Η Ουγκάντα ένα πρώτοις έδεχθη τήν Ὁρθόδοξον γρανιτώδη Πίστιν μόλις το 1933. Αι ένεργειαι δημως νά άνακαλυφθη ἡ Ὁρθοδοξία είχον ἀρχίσει πολύ πρίν. Κάποιος δηλαδή κύριος δύναμις Ρουβήν Μουκάσα Σπάρτης διατελών μέλος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἥρχισε νά φοιθται διά τήν ἀρχήν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ἐνεπιστεύθη τὸ μυστικὸν εἰς τὸν φίλον του Ὁθόδιον Καμπάντα. Τότε ήσαν εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὸ 1923 δηλαδή. Ἀπεφάσισαν, λοιπόν, νά διαθέτουν ἀρκετὰς νύχτας, καθ' ὃς δὲν είχον ὑπνον, μὲ σκοπὸν νά μελετήσουν πᾶς θὰ ἡδύναντο νά ἐνεργήσουν. Ἐξήτησαν Ἰστορικὰ θειλία, τὰ δημοτικά δημως, ἐπειδὴ είχον γραφὴ μὲ τὸ ρωμαιοκαθολικὸν ἡ προτεσταντικὸν πνεῦμα, δὲν ἡδύνηθησαν νά ἀντιληφθοῦν ἀμέσως περὶ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας. Παρὰ ταῦτα ἥντλησαν ἀρκετὰς πληροφορίας. Πολλάκις συνήντησαν εἰς τήν ἀνάγνωσιν τῶν τήν λέξιν «orthodox» χωρὶς δημως νά γινώσκουσιν δὲ ἀνεγίνωσκον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν είχον κοντά των τὸν Φίλιππον (Πράξ. η' 26-40) διὰ νά τοὺς ἐξηγήσῃ τήν γραφήν, ἥνοιξαν ἀγγλικὸν λεξικόν, ποὺ τοὺς ἐπληροφόρησε πᾶς ἡ μυστηριώδης καὶ μαγικὴ αὐτὴ λέξις δηλώνει τήν Ἐκκλησίαν, ποὺ διατηρεῖ ἀλώβητον τήν διασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Χωρὶς ἀλλην τινὰ διατύπωσιν, ἔγιναν οἱ δύο αὗτοι ἀνδρες ὅρθοδοξοι, ἔτσι αὐτομάτως.

... Ἀργότερα ἥρχισαν, ὁ κύριος Ρουβήν Σπάρτης καὶ ὁ Ὁθόδιον Καμπάντα, νά στέλλουν ἐπιστολὰς εἰς τὰς διαφόρους χώρας ζητοῦντες τήν Ὁρθοδοξίαν. Τὸ 1928 ἔλαβαν τιμητικὴν ἀπάντησιν ἐκ μέρους τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου Δανιὴλ Macquire. Οὗτος τοὺς ἐπληροφόρησεν διὰ ἥτο ὅρθοδοξος Πατριάρχης. Τοὺς ἔστειλε καὶ φυλλάδια νά ἐπιβεβαιώσουν τὰς πληροφορίας του. Οἱ κύριοι Ρουβήν καὶ Ὁθόδιον συνέχισαν μὲ περισσοτέραν δύναμιν κατόπιν τούτου τὰς ἐνεργειάς των καὶ μὲ περισσότερον θάρρος. Ἐδίδαξαν τοὺς μαθητάς των ἀπὸ τὰ φυλλάδια, τὰ δημοτικά ἔσταλησαν ἀπὸ τήν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Δανιὴλ Macquire. Τὸ 1931 δ Πατριάρχης αὐτὸς ἔστειλε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλέξανδρον, δημοτοῖς εἶχε τήν ἔδραν του εἰς τήν Νότιον Ἀφρικὴν κοντά εἰς τὸ Kimberley. Διότι οὗτος εἶχε τήν ἔκκλησιαστικὴν διοίκησιν τῆς δλῆς Ἀφρικῆς. Ἐζήτησαν δημως δ Πατριάρχης καὶ δ ἐπίσκοπος πρῶτα τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδίου, τὰ δημοτικά οἱ διφασμένοι Ἀρρακανοί, πτωχοὶ ὅντες, κατέδαλον ἐντὸς διαστήματος ἐνὸς ἔτους. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος ἀφίκετο εἰς τήν Ουγκάντα τήν βρην Ὁκτωβρίου του 1931. Ἡρχισε τήν δρᾶσιν του, δημως ἐνδύμιζε καλύτερον. Τὴν 22αν Μαΐου του 1932 ἔχειροτόνησε τὸν ἀνακαλύφαντα τήν Ὁρθοδοξίαν Ρουβήν καὶ τὸν φίλον καὶ συνεργάτην του Ὁθόδιον, δύο διακόνους καὶ ἔχειροθέτησε δύο ἀναγνώστας καὶ πολλὰς μοναχάς(1).

1) Τὸ ρωμαιοκαθολικὸν ὅργανον The Eastern Churches Quarterly, Winter 1957-58 μᾶς πληροφορεῖ διὰ δ Πατριάρχης Δανιὴλ Mac Quire καθὼς καὶ δ ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος, τὸν δημοτοῖς μᾶς ἔστειλεν εἰς τήν Ουγκάντα, ἥσαν μέλη τῆς Σχισματικῆς ἐπισκοπῆς

Κάποιος δημως Ἐλλην ἔμπορος καὶ κάτοικος τῆς Ουγκάντας, διὰν ἤκουσε διὰς ἔνας ὅρθοδοξος ἐπίσκοπος εὑρίσκετο εἰς τήν πόλιν, δημου ἥτο κάτοικος καὶ αὐτός, τὸν ἐπεσκέψθη καὶ τὸν παρεκάλεσε δημως μεταβῇ εἰς τήν οἰκίαν του καὶ νά βαπτίσῃ τὸν υἱόν του. Δὲν ἔδιστασε κι δ ἐπίσκοπος καὶ ἐπεσκέψθη τὸν κύριον Βλάχον καὶ ἔδαπτισε τὸ παιδίόν.

Ο Ἐλλην ἔμπορος δημως ἔδαμειολόγησε τὸν «ὅρθοδοξὸν» ἐπίσκοπον μὲ ἔνα μηδὲν κατὰ τήν δογματικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος. Κατόπιν ἐπέστρεψεν δ ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος εἰς τήν Νότιον Ἀφρικήν.

... Τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἐλληνος ἔμπορου ἔγραψαν εἰς τὸν Ἀρχιμ. Νικόδημον Σαρίκαν καὶ τὸν παρεκάλευκν νά τοὺς ἐπίσκεψθη ἐπειγόντως. Οὗτος ἀφίχθη εἰς τήν Ουγκάντα τήν 13ην Ιουνίου 1933. Οἱ λερεῖς μας καὶ οἱ δηπαδοὶ των ἔχαρησαν χαράν μεγάλην, ιδόντες τὸν Ἐλληνα σεβάσμιον λερέα. Καὶ αὐτὴ θεωρεῖται ὡς ἡμέρα κατὰ τὴν δηποίαν ἐγνώρισεν τήν Ὁρθοδοξίαν ἡ χώρα μας. Ο Ἐλλην λερεὺς ἔμεινε κοντά των ἐπὶ τρεῖς ἔθνοις. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ουγκάντας ἔξετίμησαν, χωρὶς νά τὸ καταλάδουν, ἔκεινα τὰ δημοτικά ἔκαμεν δ ὅρθοδοξος λερεύς. Ὑπερβαλλόντως ἔθαύμασαν τήν μεγαλοπρεπῆ θείαν λειτουργίαν, τὴν δηποίαν οἵτος ἐτέλεσεν. Καὶ οὕτως, ὕστερα ἀπὸ δέκα ἔτην δημομονῆς καὶ σκληρᾶς ἐργασίας ἐγνώρισαν τήν ποθουμένην διατηροῦσαν τὸν ἀποστολικὸν Χριστιανισμὸν Ἐκκλησίαν.

Ο Ἀρχιεπιμανδρίτης Νικόδημος Σαρίκας κατόπιν τῆς ἐνεργείας του αὐτῆς δημέταλεν μακράν ἐνθουσιώδη ἔκθεσιν εἰς τὸν τότε Πατριάρχην Ἀλέξανδρείας κύριον Μελέτιον. Οὗτος ἐνήργησε καταλήλως καὶ ἔτσι ἀπὸ τότε ἀπολαμβάνομεν τὴν υιοθεσίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλέξανδρείας. Δὲν ἐσημειώθη ἐν τούτοις πρόσδοσις. Διότι δημως φαίνεται δ Πατριάρχης Μελέτιος ἥτο διστακτικός...

Θεόδωρος Ναγκυάμας (1959)
(ἐξ Ουγκάντας)

XRONIKA

Εἰς τὸ γενικώτερον πρόγραμμά της ἡ «Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ» διὰ τήν Ἐξωτερικὴν Ιεραποστολὴν» ἔχει περιλάβει ἐκδηλώσεις, αἱ δημοτικά σκοπὸν ἔχον τήν διαφύτισιν τῶν θρησκευόντων νέων διὰ τὸ θέμα αὐτό. Προσπαθεῖ διὰ δημιλιῶν καὶ συγκεντρώσεων νά διασδώσῃ τὴν ιδέαν τῆς ἀνάγκης μιᾶς Ἐξωτερικῆς Ιεραποστολῆς καὶ νά ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ως πρώτη ἐκδήλωσις ἐπραγμντοποιήθη τήν 21. 1.59 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς «Ἀποτολικῆς Δικονίας» εἰδικὸν θραδυνὸν διὰ τὸν φοιτητὰς δλων τῶν ἐτῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν. Τὸ πρόγραμμα αὐτῆς τῆς συγκεντρώσεως ἥρχισε μὲ «ἐξαποστειλάρια», τὰ δημοτικά σφαλε χορωδία φοιτητῶν. Ἐν

1) Αμερικανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ δημοτικά εἶχε τὴν ἔδραν τῆς εἰς τὴν Νέαν Υόρκην τῆς Ἀμερικῆς.

συνεχείς ή δεσποινίς Μουρούκα ἔκανε μίαν σύντομον εἰσήγησιν σχετικήν μὲ τὸν Σύνδεσμον καὶ τὸ Συνέδριον τοῦ Συνδέσμου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην τὸν Αἴγυουστον τοῦ 1958. Ἐπηκολούθησεν δημιλία ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἀναστασίου Γιαννουλάτου ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν ἀρσιν τῶν προκοπιτουσῶν διὰ τὴν ἔξωτερικήν δρθόδοξον ἱεραποστολὴν καὶ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς σπουδαιότητος τὴν δοποῖαν ἔχει ἐν τοιούτῳ ἐγχειρίᾳ καὶ ὡς συνετεικός κρίκος τοῦ δρθόδοξου κόρσου.

Ἡ αἰθουσα ἥτο διακοσμημένη καταλλήλως. Ὁπισθεν τῶν διμιητῶν εὑρίσκετο εἰς μεγάλο μέγεθος πανώ μὲ τὸ σχέδιον τῆς πρώτης σελίδος τοῦ ἀνὴρ χειρας τεύχους τοῦ «Πορευθέντες». Ἐκατέρωθεν συνδεόμενα διὰ τανιών εὑρίσκοντο μικρότερα πανώ φέροντα τὸ ἐν γάρτην τῆς Κορέας, τὸ δὲ ἄλλο γάρτην τῆς Ἀφρικῆς μὲ ἐντοπισμένην τὴν Οὐγκάντα. Εἰς τοὺς φοιτητάς, οἱ δοποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὴν τὴν συγκέντρωσιν, ἐμοιράσθη τρίπτυχον φυλλάδιον μὲ προμετωπίδα τὴν παράστασιν τοῦ «Διαθάξθοήθησον ἦμπη», ἀναμνηστικὸν βεδαίως ἀλλὰ καὶ ὑπομνηστικὸν τῆς σπουδαιότητος τῆς περὶ τὴν ἱεραποστολὴν κινήσεως. Ἄξιζει νὰ σημειωθῇ ὅτι πολλοὶ νέοι καὶ νέαι ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἐδήλωσαν διὰ εἰναι πρόθυμοι νὰ μετάσχουν εἰς τὴν προσπήθειαν.

Τὸ αὐτὸ δραδυνὸν μετὰ μικρῶν παραλλαγῶν ἐπραγματοποιήθη δύο φοράς εἰς τὰς αἰθουσας τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως, Καρδτσα 14 καὶ Ἀκαδημίας 45 διὰ φοιτητάς καὶ φοιτητρίας ἀλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν. Συνολικῶς παρηκολούθησαν τὰς ἀνωτέρω συγκεντρώσεις περὶ τοὺς 700.

Μὲ μεγάλην γαράν ἀνακοινοῦμεν τὴν ἔναρξιν ὁρισμένων μαθημάτων ἱεραποστολικῆς φύσεως. Ἡδη εἰς τὰ πρῶτα μαθήματα γίνεται μία κατατόπισις περὶ τῆς Οὐγκάντα ἐκ μέρους τοῦ Θεολόγου ἐξ Οὐγκάντα κ. Θεοδώρου Νανκούμα, ἀποφοίτου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Θὰ ἐπακολουθήσῃ μία σειρά κατατοπιστικῶν μαθημάτων διὰ τὴν Κορέαν ὑπὸ τοῦ δευτεροετοῦ φοιτητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀλεξάνδρου Τσάν. Μὲ αὐτὰ τὰ μαθήματα πραγματοποιεῖται μία πρώτη ἐπαφὴ τῶν παρακολουθούντων αὐτὰς τὰς συγκεντρώσεις —δ ἀριθμός των κυμαίνεται εἰς τοὺς 25 - 30— μὲ τὰς δύο πρώτας χώρας στόχους τῆς ἱεραποστολικῆς μας δραστηριότητος. Ταυτοχρόνως θὰ γίνεται καὶ μία σειρά μαθημάτων μὲ τὸν κυρίως μεταξὺ τῶν νέων. Ἐκυκλοφόρησεν ἐπίσης καὶ θὰ σταλῇ εἰς τὰ ἐντευκτήρια τῶν δρθόδοξων χριστιανικῶν κινήσεων ἔσωτερικοῦ ἢ πρώτη πινακίδα τῆς σειρᾶς «Ἱεραποστολικαὶ προκηρύξεις». Προκειται περὶ μιᾶς σειρᾶς προκηρύξεων ἢ δοποῖα θὰ περιέχῃ συνθήματα διὰ τὴν ἱεραποστολικήν δρᾶσιν.

Οι διεύθυνοι τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, τέλος,

συνηντήθησαν μετὰ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων διὰ τὴν προώθησιν τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου.

Ἄλ. Σταυρόπουλος (1959)

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

...Μία ἔκθεσις περὶ τῆς συγχρόνου Ὁρθοδοξίας, δημοσιεύεται διαδεδομένη εἰς τὰς πέντε ἡπείρους τοῦ πλανήτου μας, ἐκτὸς τοῦ ἀποδεικτικοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ δόποιον παρουσιάζει, θὰ καταδεῖξῃ ἀκόμη καὶ τοῦτο: «ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι καθολική καὶ οἰκουμενική ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν δοποῖαν κατέχει· ὅχι μόνον ὡς ἰστορική πραγματικότης διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀλλὰ καὶ ὡς σημειρινή πραγματικότης διὰ τῆς ἐξαπλώσεως της εἰς δύο τὰ σημεῖα τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ἀντίξοοι: δεσμῶν περιστάσεις (σταυροφορίαι, μογγολικός λυγός, δθωμανική κυριαρχία, κομμουνισμός) δὲν ἔδωσαν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς ἀνατολής τὴν εὑρύτητα τοῦ Ρωμαϊκοῦ καθολικισμοῦ. Παρ' οὖτον δημοσιεύεται τοῦ Ὁρθοδοξίας δὲν γνωρίζει οὕτε σύνορα γλωσσῶν οὕτε σύνορα φυλῶν καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἔθλαψεν εἰς τίποτε τὴν παγκοσμιότητά της. Ἀπὸ τὸν κίτρινον Ἱάπωνα ἕως τὸν μαῦρον τῆς Οὐγκάντα· ἀπὸ τὸν ἐρυθρόδερμο τῆς Ἀλάσκας ἕως τοὺς Ἀραβίας καὶ ἕως τὸν Ρουμανὸν καὶ τὸν Φιλλανδόν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ αὐτή. Μία, ἀγία, καθολική καὶ Ἀποστολική (*).» Ὁπως τόσον ώραια διδάσκει ἡδη τὸν πρῶτον χριστιανικὸν αἰώνα δ ἀγιος Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδονίου: «Τοῦτο τὸ κήρυγμα —λέγει— καὶ ταύτην τὴν πίστιν παρέλαβεν ἡ ἐκκλησία. Καὶ ἐνῷ εἶναι διεσπαρμένη εἰς δύο τὸν κόσμον, ἐν τούτοις τὴν φυλάσσει ἐπιμελῶς, σὰν νὰ κατοικῇ εἰς ἐνα σπίτι. Καὶ δημοσιεύεται εἰς αὐτά, ὡς νὰ ἔχῃ μίαν ψυχήν καὶ μίαν καρδίαν καὶ ἀπὸ συμφώνου κηρύσσει καὶ διδάσκει καὶ παραδίδει αὐτά, ὡς νὰ ἔχῃ ἐνα σῶμα. Ἡμπορεῖ αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι νὰ εἶναι ἀνόμοιαι, ἀλλ᾽ ἡ δύναμις τῆς παραδοσεως εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή. Καὶ οὕτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας ἔχει διαφορετικὴν πίστιν καὶ παράδοσιν οὕτε τῆς Ἰθηρίας, οὕτε τῶν Κελτῶν, οὕτε τῆς Ἀνατολῆς, οὕτε τῆς Αἰγύπτου, οὕτε τῆς Λιθούνης, οὕτε αὐταὶ ποι εἶναι εἰς τὸ μέσον τοῦ γνωστοῦ κόσμου - τῆς Παλαιστίνης. Ἀλλ᾽ δημοσιεύεται τὸ κτῖσμα τοῦ Θεοῦ, εἶναι εἰς δύο τὸν κόσμον ἔνας καὶ δ ἀντός, ταῦτοχρόνως καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας παντοῦ λάμπει καὶ φωτίζει δύο τὸν κόσμον τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ θέλουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας» (1.10.2, Κατὰ Αἰρέσεων). (Ἀκολουθοῦν στατιστικὰ στοιχεῖα).

Εὐθύμιος Στύλιος (1959)

Γεν. Γραμματεὺς «Συνδέσμου»

(*) N. Struve: «L' Orthodoxie dans le monde» Messager (A. C. E. R. Paris) 1958, 1 σελ. 13.

Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

‘Υπό Αρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΒΙΤΤΗ

1. Η προϊστορία μιᾶς πορείας.

Τὸ «πορεύεσθαι», ἡ «πορεία», στὴν Ἀγίᾳ Γραφῇ ἔχει τὸ νόημα μιᾶς δυναμικῆς κίνησης πρὸς ὀρισμένο στόχο. Ἀποτελεῖ ἔκφραση καὶ περιεχόμενο μιᾶς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ποὺ δίνεται σὲ ὀρισμένους ἐκλεκτούς του μὲ προσδιωρισμένη κατεύθυνση. Εἶναι ἡ πορεία γιὰ τὴ μεταφορὰ ἐνὸς μηνύματος, ἐνὸς ἀφυπνιστικοῦ ἀγγέλματος, μιᾶς χαρούμενης οὐράνιας πληροφορίας ἐλπίδας, μιᾶς παρουσίας σιωπῆλῆς ἵσως, ἀλλὰ ζωντανῆς καὶ μὲ δλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς (δια)μαρτυρίας.

“Οταν δινόταν ἡ ἐντολὴ πορείας: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη...», ὑπῆρχε ἥδη μιὰ προϊστορία τῆς. Ἡ πορεία εἶχε ἀρχίσει. Ἡ ἀφετηρία της μόνο ἦταν κρυμμένη θαθειά μέσα στὴν ἱστορία. Τὴν εἶχαν ἀρχίσει ἐκλεκτὲς μορφές. Τὴν «συνεκεφαλαίωσεν» δ ἴδιος δ Κύριος, ποὺ ἔδινε τὴν ἐντολὴ γιὰ τὸ καινούργιο ξεκίνημα.

Μερικὰ χαρακτηριστικά της ἀξίζουν νὰ γίνουν ἀντικείμενο εὐλαβικῆς μελέτης.

2. Η πορεία σὰν ἔξοδος καὶ σιωπῆλὴ (δια)μαρτυρία.

«Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἀθραμ· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δεῖξω· καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ μεγαλυνῶ τὸ δնομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος· καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντας σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσσομαι· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.

Καὶ ἐπορεύθη Ἀθραμ, καὶ θάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ δ Κύριος» (Γεν. 1ε' 1-4).

Εἶναι ἡ πρώτη «ἐν ἐπαγγελίᾳ» ἐπίσημη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ μιὰ συγκεκριμένη πορεία. Μιὰ πορεία ἔξόδου. Μιὰ πορεία, ποὺ δὲν γινόταν θασισμένη πάνω σὲ προϋποθέσεις ἀνθρώπινες καὶ στὴ σιγουριά τῆς ἀμεσῆς ἐπιτυχίας. Ξεκινοῦσε μὲ μιὰ μόνο προϋπόθεση· τὴν γνήσια καὶ εἰλικρινή πίστη. Μὲ δλὴ τὴ βεβαιότητα καὶ τὴν ἀβεβαιότητα, ποὺ ἐνέχει ἡ πίστη. «Πίστει καλούμενος Ἀθραμ...

ἔξῆλθε μὴ ἐπιστά με νοὶ ποῦ ἔρχεται» (Ἐθρ. 1α' 8). Καὶ ἐνῷ ἡ παραγγελία ἦταν τόσο σαφῆς, ὅμως δ Πατριάρχης «παρώκησε τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν ἐν σκηναῖς κατοικήσας» (Ἐθρ. 1α' 9).

Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ «ἐπορεύετο» δ Ἀθραάμ. Χωρὶς παράπονο. Χωρὶς νὰ λυγίζῃ. Ἐπορεύετο καὶ μαρτυροῦσε μέσα στὸ περιγραμμα τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας αὐτὸν, ποὺ τὸν ἔστειλε, γι' αὐτὸν ποὺ τὸν ἔστειλε μὲ μιὰ ἀγια ταπείνωση, σιωπὴ καὶ σεμνότητα «ἀποκαραδοκίας».

3. Πορεία πρὸς τὸ «παράλογο» καὶ τὸ «ἀδύνατο».

«Παράλογο» καὶ «ἀδύνατο» μὲ τὰ μέτρα τοῦ ἀνθρώπινου λόγου καὶ τῆς ἀνθρώπινης δυναμικότητας καὶ ἐκτίμησης. Μιὰ πορεία, ποὺ σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας δὲν ὠδηγοῦσε παρὰ στὴν ἀποτυχία, στὴν καταστροφὴ καὶ ἵσως καὶ στὸ θάνατο. Μιὰ κλασικὴ περίπτωση: δ προφήτης Ἡλίας.

Μετὰ τὸ θρίαμβό του ἔρχεται ἡ ἀποτυχία. Μετὰ τὴν περίλαμπρη νίκη κατὰ τῶν λαοπλάνων ψευδοπροφητῶν τοῦ Βάαλ τοῦ ἔρχεται τὸ μήνυμα, ποὺ τὸν καταπτοεῖ. «Καὶ ἀπέστειλεν Ἱεζάφελ πρὸς Ἡλιού καὶ εἶπεν· εἰ σὺ εὶ Ἡλιού καὶ ἔγὼ Ἱεζάφελ, τάδε ποιήσαι μοι δ Θεός καὶ τάδε προσθείη, ὅτι ταύτην τὴν δραν αὔριον θήσομαι τὴν ψυχὴν σου καθὼς ψυχὴν ἐνὸς ἔξ αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθη Ἡλιού καὶ ἀνέστη καὶ ἔκληθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἔρχεται εὶς Βηρσαβεὲ γῆν Ἰούδα καὶ ἀφῆκε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἐκεῖ· καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν τῇ ἔρημῳ ὁδὸν ἡμέρας καὶ ἥλθε καὶ ἐκάθισεν ὑποκάτω Ραθμὲν καὶ ἡτήσαστο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποθανεῖν καὶ εἶπεν· ἵκανούσθω νῦν, λαβὲ τὴν ψυχὴν μου ἀπ' ἔμοι, Κύριε, δτι οὐ κρείσσων ἔγὼ ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου» (Γ' Βασιλ. ιθ' 2-4). Ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία μὲ δλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς. Δυσκολεύεται νὰ ἀναγνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἀτρόμητο πύρινο προφήτη. Τὸν προφήτη, ποὺ τάσσαλε μὲ τοὺς ἄρχοντες τοῦ κόσμου καὶ εἶχε δλοφάνερη τὴ θεία συμπαράσταση. «Ζῆ Κύριος τῶν δυνάμεων δ Θεός τοῦ Ἰσραήλ, δ

παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός, ὅτι μὴ διὰ στόματος λόγου οὐ μού (Γ' Βασιλ. Ιε' 1). Ὁ φοβερὸς γιὰ τοὺς ἔχθροὺς τοῦ Θεοῦ προφήτης ἔγινε τώρα μιὰ ἀνθρώπινη σκιά. Τὸν περίζωνε φόβος. Ὁ ἀκατάσχετος φόβος καὶ τρόμος μπροστά στὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου. Στὸν προφήτη τώρα ἔθλεπε κανεὶς τὸν ἀνθρώπο, ποὺ δικαίωνας μας κρύθει μέσα του, ἀτόφιον. Ἰσως, ἔλεγε, Ἰσως δὲ θάνατος στὴν ἔρημιά θὰ ἥταν μιὰ κάποια λύση. Ὁχι θέλαια ἡ καλλίτερη, μᾶς πάντως καλλίτερη ἀπὸ ἐναὶ ἀτιμωτικὸ θάνατο στὰ χέρια μιᾶς διεστραμμένης Ἱεζάθελ.

Μετὰ πορεία ἐπὶ σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες βρίσκει δι προφήτης καταφύγιο ἀσφαλές κάπου μακριὰ στὸ ὄρος Χωρῆ. «Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ· καὶ ἴδοὺ ρῆμα Κυρίου πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε· τί σὺ ἐνταῦθα Ἡλιού;» Τότε δι προφήτης ἀφίνει τὸ παράπονο καὶ τὴ λαχτάρα του ὅλη νὰ ξεχυθοῦν: «Ζηλῶν ἐξήλωκα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι, δι προφήτης κατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ· τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ρομφαίᾳ καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαθεῖν αὐτήν». Πόση πίκρα καὶ πόση κατάκοπη ἐμπειρία δὲν ἔκρυθαν αὐτὰ τὰ λόγια!

Καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ;

«Πορεύομεν, ἀνάστρεψον τὸ φέρειν σοι!» (Γ' Βασιλ. Ιθ' 9-10, 15). Ἔκεινη τὴ στιγμὴ ἀνατρέπεται ὅλη ἡ ἀνθρώπινη ἐμπειρία καὶ ἐνέργεια, ποὺ ἔγινε. «Υποδεικνύσταν στὸν προφήτη τὸ ἀκριθῶς ἀντίθετο. Μιὰ πορεία στὸ παράλογο, στὸ ἀδύνατο, στὸ θάνατο. Μὰ ἀπὸ αὐτὸν ἀκριθῶς ἔφευγε!...

Ἡ πορεία, ποὺ σ' αὐτὴν καλεῖ δι Θεός εἶναι πορεία «παρὰ πᾶσαν λογικήν» καὶ ἀνθρώπινο κριτήριο δρθότητας ἡ σκοπιμότητας ἢ ἀποτελεσματικότητας. Εἶναι πορεία στὸ «παρὰ ταῦτα», πέρα ἀπὸ τὰ δρια τοῦ «μὴ περαιτέρω» τῆς ἀνθρώπινης δξιδέρκειας. Γιατὶ τότε πιὰ ἐνεργεῖ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ποὺ «ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. Ιθ' 9). Ἐκλύεται ἡ πανσθενής δυναμικότητα καὶ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπινου δστράκινου σκεύους «ἴνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἔξημῶν» (Β' Κορ. δ' 7).

4. Πορεία ἀντίθετη πρὸς τὸ ρεῦμα.

Εἶναι ἡ τραγικὴ πορεία δλων τῶν προφήτων. Νὰ πορεύωνται ἀντίθετα πρὸς δι, τι ἔχει θεσπισθῆ σὰν «πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος» δόδος τῶν πολλῶν. Ἀποστέλλονται νὰ ἀναγγείλουν τὴ βουλὴ τοῦ Θεοῦ σὲ λαδὸν «ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα», σὲ «γενεάν σκολιάν καὶ διε-

στραμμένην». Ἡ πεῖρα διαθεσιώνει, πῶς δὲν ἀλλάζουν εὔκολα οἱ ἀνθρωποι. Δὲν σὲ δέχονται εὐχαρίστως «ἄν δὲν πᾶς μὲ τὰ νερά τους». Δὲν ἀκοῦνε καθόλου αὐτὸ ποὺ δὲν τοὺς συμφέρει. Καὶ δμως δι προφήτης πρέπει νὰ πορευτῇ σ' αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς πῆ κατὰ πρόσωπο αὐτό, ποὺ δὲν θέλουν ν' ἀκούσουν, νὰ τοὺς δυσαρεστήσῃ, νὰ τοὺς πικράνῃ, μὲ τὴ θεοβασίατη, πῶς θὰ ξεσπάσουν ἐπάνω του. Ἀποστέλλονται σὲ μιὰ ἐντελῶς «ἀντιδημαγωγική» ἀποστολή.

Σὲ τέτοιες στιγμές τολμάει νὰ ξεσπάσῃ σ' ἔνα πικρότατο παράπονο δι προφήτης Ἱερεμίας: «Ἡπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἡπατήθην... ἐγενόμην εἰς γέλωτα, πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος... δι προφήτης δὲ λόγος Κυρίου εἰς δνειδισμὸν ἔμοι καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν μου... δι προφήτης ψόγον πολλῶν συναθροιζόμενων κυκλόθεν» ἐπισύστητε καὶ ἐπισυστῶμεν αὐτῷ... ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα, ἐν ἦτέχθην ἐν αὐτῇ... ἵνα τί τοῦτο ἔξηλθον ἐκ μήτρας τοῦ θλέπειν κόπους καὶ πόνους καὶ διετέλεσαν ἐν αἰσχύνῃ αἱ ἡμέραι μου;» (Ιερεμ. κ' 7-18). Καὶ δμως «παρὰ ταῦτα» πρέπει δι προφήτης νὰ προχωρήσῃ ἀκριθῶς τὴ στιγμή, ποὺ τὰ λέει αὐτά. Μιὰ ἀκατάσχετη καὶ ἀσθεστή φλόγα τὸν κατακαίει μέσα του. «Καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ καιόμενον φλέγον ἐν τοῖς δστέοις μου, καὶ παρεῖμαι πάντοθεν καὶ οὐ δύναμαι φέρειν» (Ιερεμ. κ' 9). Πρέπει νὰ πορευθῇ ὀπωσδήποτε καὶ νὰ πῆ αὐτά, ποὺ ἔχει νὰ πῆ. «Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων οὕτω λέγει Κύριος· πορεύομεν καὶ εἰπὸν ἀνθρώπῳ Ιούδᾳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ιερουσαλήμ· οὐ μὴ λάθητε παιδείαν τοῦ ἀκοῦσαι λόγους μου;... Καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς παῖδας μου τοὺς προφήτας λέγων· ἀποστράφητε ἔκαστος ἀπὸ τῆς δόδου τῆς πονηρᾶς καὶ βελτίω ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν... καὶ οὐκ ἐκλίνατε τὰ δτα δυμῶν καὶ οὐκ εἰσηκούσατε» (Ιερεμ. μβ' 12-15).

Ἡ πορεία αὐτὴ ἥταν ἀκατάπαυστη ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιά. Καὶ ἔφτασε ὡς ἐνα σημεῖο, ποὺ τὴ σκυτάλη τὴν ἀνέλαβε πιὰ διδοῖς δι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. «Ως τώρα ἡ πορεία ἥταν πορεία μεταφορᾶς ἐνὸς μηνύ μα τοῖς τοῦ Θεοῦ, δποια καὶ νᾶταν ἡ μορφή του. Τώρα πορεύεται τὸ διδοὶ τὸ μήνυμα. Οἱ φορεῖς του πορεύομενοι μετέφεραν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Τώρα πορεύεται δι λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκοφόρος ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι διδοῖς πορεύομενος καὶ «δ δ ὁς». Ἡ πορεία γι' αὐτὸ ἀποκτᾶ καινούργιο νόημα καὶ καινούργιο περιεχόμενο. Τὸ πρὶν σκιῶδες γίνεται δλοφάνερο τώρα. «Ενας σταθμὸς μιᾶς καινούργιας ἔξορμησης τοῦ Θεοῦ σημειώνεται μὲ τὴ σάρκωση καὶ τὴν πορεία τοῦ Λό-

γου στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦν. Ἡ πορεία αὐτὴ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐντελῶς ἰδιαίτερα στὰ θαυματικά της χαρακτηριστικά. Ἀποτελοῦντις οὐσιαστικώτερες καὶ πιὸ ἀμεσες προϋποθέσεις ἐπιτυχίας τῆς καινούργιας ἐντολῆς «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη».

a) Πορεία ἀδιάκοπην εὐαγγελισμοῦ.

Ο Ἰησοῦς ἀρχίζει τὴ ζωή του πορευόμενος. Νήπιο ἀκόμη πορεύεται μὲ τὴν Παναγία Μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσῆφ στὴν Αἴγυπτο. Δίνει ἔτσι ἔνα καινούργιο νόημα στὴν πρώτη πορεία τοῦ Πατριάρχη, ποὺ εἶχε τραβῆξει ἡδη αὐτὸν τὸ δρόμο, καθὼς καὶ στὴν ἔξοδική πορεία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τὴν ἀνακεφαλαίωνεν «ἐν ἐαυτῷ» κάνοντάς την ἀπὸ γῆτην οὐράνια. Ο Ἰησοῦς ἥταν πορευόμενος πρὸ πάντων στὴ δημόσια ζωή του, ποὺ ἀποτελοῦσε ἀλλωστε καὶ τὴν ἐπίσημη περίοδο τῆς ἀποστολῆς του. Καὶ ἡ πορεία του ἥταν θαυματικὰ πορεία εὐαγγελισμοῦ ἀδιάπτωτου καὶ ἀκούραστου. «Καὶ περιῆγε (πάσας τὰς πόλεις καὶ κώμας) ἐν δλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον» (Ματθ. δ' 23 καὶ θ' 35). «Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων» (Λουκ. ιγ' 22). «Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν δ' Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ μετέθη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν» (Ματθ. ια' 1). Τὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τὸν κάνει νὰ πλέη συχνὰ «ἔμβαίνων εἰς πλοῖον» (Ματθ. θ' 1). «Μεταίρει» γιὰ χάρη τοῦ μηνύματος ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τῆς Γαλιλαίας στὴν ἄλλη. «Ἀναχωρεῖ εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος» (Ματθ. ιε' 21). «Μεταβαίνει» (Ματθ. ιε' 29) ξανὰ πάλι στὴ Γαλιλαία. «Ἐρχεται εἰς τὰ μέρη Καισαρείας» (Ματθ. ιστ' 13). Καὶ συχνότατα τὸν βλέπουμε «κεκοπιακότα ἐκ τῆς ὁδοιπορίας» (Ιω. δ' 6). Ο Ἰησοῦς βρίσκεται σὲ διαρκῆ κίνηση καὶ πορεία. Τὸν καίει ἡ ἀνάγκη νὰ μεταφέρῃ τὸ μήνυμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, πιὺ ἀποτελεῖ τὴν ἐνσάρκωσή της. «Οταν λοιπὸν ἔλεγε στοὺς μαθητάς του «πορευθέντες...», δὲν τοὺς ἔδινε μιὰν ἐντολὴ «ἀφ' ὑψηλοῦ». Τοὺς μιλοῦσε δὲ Πορευθείς. Καὶ οἱ ἀπόστολοί του, ποὺ ἔζησαν μαζὶ του ὅλες τὶς περιπέτειες τῆς πορείας του, κατάλαβαν καλὰ τὸ νόημα τῆς ἐντολῆς του.

6) Η πορεία τοῦ Ἰησοῦ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ «δεῖ» τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ «ώρισμα ενοντὸν αὐτῷ».

Η πορεία τοῦ Ἰησοῦ δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ ἔξωτερικούς παράγοντες, εύνοϊκὲς

ἢ δυσμενεῖς περιστάσεις. Οὕτε καν ἀπὸ τὴν καρποφορία ἢ μὴ τοῦ ἔργου του. Ἀντίθετα, ὅταν φαινόταν, πὼς καρποφοροῦσαν οἱ προσπάθειές του, δὲν δίσταζε δὲν Ἰησοῦς νὰ διακόπτῃ τὴν πορεία του ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ ἀποσυρθῇ στὴν ἔρημιά. Μιὰ τυπικὴ περίπτωση: «Γενομένης ἡμέρας ἔξειλθων ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον» (Λουκ. δ' 42) ὕστερα ἀπὸ πολύπλευρη δραστηριότητα. Ο δρόμος του δὲν περνάει ἀπὸ τὰ μονοπάτια τῆς ἀνθρώπινης σκοπιμότητας καὶ τῆς τέχνης τοῦ πολλαπλασιασμοῦ διπαδῶν. Η πορεία του δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ τὶς «ἀνάγκες» τοῦ «ἔργου», γιὰ νὰ ὑποχωρήσῃ ἔτσι σὲ μιὰ σκοπιμότητα ξένη πρὸς τὸ τέρμα της. «Οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτὸν καὶ ἥθον ξῶς αὐτοῦ καὶ κατεῖχον αὐτόν, ὡστε μὴ πορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἀποστολῆς τοῦ λαοῦ» (Λουκ. δ' 42). Τέτοια ἀγάπη, τέτοια λαχτάρα, τέτοιος πόθος, τέτοια ἀφοσίωση εἶχε κυριέψει τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ! Συγκινητικώτατες ἐκδηλώσεις. Ποιδὸς μπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ σὲ τέτοιες ἐκδηλώσεις εἰλικρινείας; Καὶ δῆμος δὲν Ἰησοῦς δὲν ὑποχωρεῖ. Τὸ ἔργο του εἶναι ἔργο πορείας καὶ ὅχι μόνιμης στάσης κάπου: «Ο δὲ εἰπε πρὸς αὐτοὺς δτὶ καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με δεῖ τὴν θαυματείαν τοῦ Θεοῦ, δτὶ εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι.» (Λουκ. δ' 43).

Ο Ἰησοῦς πορεύεται ἡ δὲν πορεύεται ἀνάλογα μὲ τοὺς προσδιορισμούς αὐτοῦ τοῦ δεῖ. Εἶναι δ μοναδικὸς δείχτης πορείας του. Εντελῶς διαφορετικώτερος ἀπὸ τοὺς δείχτες κάθε ἀνθρώπινης ἐκτίμησης.

Οταν οἱ «ἀδελφοί» του τὸν προτρέπουν «μετάθηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ιουδαίαν... φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ» (Ιω. ζ' 3-4), ἀπαντᾶ «ὑμεῖς ἀνάθητε εἰς τὴν ἔορτὴν ταύτην ἔγω οὕπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἔορτὴν ταύτην, δτὶ δ καὶ ρός δ ἐμός ο ὅπω πεπλήρωται» (Ιω. ζ' 8). Η γραμμή του ἥταν χαραγμένη ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ «δεῖ» του καὶ τὸν «καιρό» του. Θὰ ἀνέβαινε, δταν πιὰ θὰ ἐρχόταν ἡ ὥρα του. Καὶ θὰ ἔφευγε πάλι δταν θὰ ἐρχόταν ἡ ὥρα του. Η «ὥρα» τοῦ Θεοῦ. Η τελεσδικη ὥρα.

Οι Φαρισαῖοι, δταν βρέθηκε στὴν περιοχὴ τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀντύπα, τὸν προτρέπουν: «Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, δτὶ Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι». Ο κίνδυνος προφανής. Η ἀνθρώπινη σύνεση ἐπέβαλλε τὴν ἀπομάκρυνση. Καὶ δῆμος δὲν θὰ προχωρήσῃ οὔτε ἔνα θῆμα ἀπὸ κεῖ γι' αὐτὸν τὸν λόγο. Δὲν τὸν κατευθύνει ἡ «λογικὴ» τῆς ἀνθρώπινης προβλεπτικότητας καὶ προνοητικότητας στὴν πορεία του. «Πορευθέντες (ἐσεῖς!) εἰπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ» ίδού ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἵάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔ-

ριον καὶ τῇ ἔχομένῃ πορεύεσθαι» (Λουκ. 1γ' 31-33). Οὐδέποτε δὲ οὕτως λέγεται τὸ πρότυπον τῆς πορείας μου. Οὕτως δὲ ἡ Ήρώδης οὔτε κανεὶς ἄλλος μπορεῖ νά τὴν ἀλλάξῃ ή νά τὴν ἐπιταχύνῃ ή ἐπιβραδύνῃ. Θάκα φύγω, ἀλλὰ ὅχι γιατί μοῦ τὸ λέτε σεῖς ή γιατί ἀπειλεῖ δὲ Ἡρώδης, ή πονηρή αὐτὴ ἀλεπού. Θάκα φύγω στὴν ὕδρα μου, γιατί αὐτὸ μοῦ ἐπιΘάλλεται ἀπό τὴν χαραγμένη τροχιά μου.

Δυὸς ἄλλες χαρακτηριστικές περιπτώσεις ὑπογραμμίζουν τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς πιστότητας τοῦ Ἰησοῦ στὴν πορεία του ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὶς συμβουλές τους, ἔστω κι' ὃν αὐτοὶ τοῦ εἶναι οἱ πιὸ ἀγαπητοί.

Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Μεταμόρφωσης δέ
Πέτρος θλέπει μιὰν ἄλλην πραγματικότητα
καὶ μερικές ἄλλες δυνατότητες γιὰ τὸ μέλλον.
Μιὰ λύση ὑπέροχη γιὰ τὴ διαφυγὴ ἀπὸ τὴν
τραγικότητα, ποὺ διαφαινόταν νὰ παίρνῃ ἡ
πορεία τοῦ Διδασκάλου. «Καλὸν ἔστιν ἡμᾶς
ἄδει εἶναι» (Λουκ. θ' 33), προτείνει. «Ἄς μεί-
νουμε ἐδῶ. Μακρυά ἀπὸ τὶς μικρότητες τοῦ
κόσμου. Μακρυά ἀπὸ τὶς ἔχθρες καὶ τὶς δολο-
πλοκίες τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν συντρόφων
τους. Μακρυά ἀπὸ τὴν τύρθη καὶ τὴν ἀθλιότη-
τα τῶν ἀνθρώπων. Μακρύ, πρὸ πάντων, ἀπὸ
τοὺς διωγμοὺς καὶ τὸ θάνατο, ποὺ διαφαίνε-
ται ἀπειλητικός. Καὶ δῆμως εἶχε παρανοήσει
ἐντελῶς διτὶ ἔθλεπε καὶ διτὶ γινόταν μπροστά
του! Ὁ «Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας... ἔλεγον τὴν ἔ-
ξι διον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν εἰς Ἱε-
ρουσαλήμ» (Λουκ. θ' 31). «Ἀλλῇ ήταν ἡ τρο-
χιὰ τοῦ Ἰησοῦ. Πόσο ἀντίθετη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν
τῆς «ἥσσονος προσπαθείας», ποὺ εἰσηγεῖται δι
Πέτρος, καὶ κάθε ἔνας μας μαζί του! Ἡ
πορεία του θὰ κατέληγε στὴν «ἔξιδο» καὶ δι
Πέτρος τοῦ μιλοῦσε γιὰ στάση. Ἀλλὰ ήταν
τόσο φυσικό. Μιλοῦσε «μὴ εἰδῶς διλέγει»
(Λουκ. θ' 33). Κι' ἀκόμα μιὰ ἄλλη φορά ἐπι-
χειρεῖ δι Πέτρος τὸ ἴδιο. Στὴν Καισάρεια Φι-
λίππου. Μετά ἀπὸ τὴ θριαμβευτικὴ δύμολογία
του «σὺ εἶ δι Χριστός...». Μετά τὸν μακαρισμό
του σὰν φορέως μιᾶς θεϊκῆς δύμολογίας καὶ ἀ-
λήθειας. Καὶ δῆμως, μόλις τόλμησε νὰ ὑποδεί-
ξῃ στὸν Κύριο νὰ μὴ μιλάῃ γιὰ πορείες πρὸς
τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ γιὰ τὰ λοιπὰ δυσάρεστα
ὑπονοούμενα, ἀκούει κατάπληκτος τὸ ξέσπα-
σμα τοῦ κεραυνοῦ: «“Ὑπαγε δπίσω μου, σα-
τανᾶ...» (Ματθ. ις' 23). Τίποτε, τίποτε, τίπο-
τε δὲν εἶναι ίκανό νὰ κάνῃ τὸν Ἰησοῦν νὰ ἀλ-
λάξῃ τὴν πορεία του.

γ) Ἡ πορεία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι πορεία διὰ τῆς
Ἰερουσαλήμ πρὸς τὸν Πατέρα.

‘Η πορεία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι πορεία πρὸς τὴν Ιερουσαλήμ. Ἐκεῖ τερματίζεται ἡ ἐπίγεια πορεία του καὶ θιάζεται, λέσ, νὰ φτάσῃ στὸ ἐπώδυνο αὐτὸ τέρμα. »Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμ-

πληρούσθαι τάς ήμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὔτοῦ μὲν εἰς τὴν πιξιδίαν πορεύεσθαι εἰς τὸν ἀναβαθμὸν τοῦ πατρὸς τοῦ Ιησοῦ, τὸν δέ τοι διδῷ ἀναβαθμόντες (διὰ τοῦ Ιησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ του) εἰς τὸν πατρὸν αὐτοῦ μαζανοῦτον καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοιτοῦντο» (Μάρκ. ι' 32). Ξέρει διὸ Ιησοῦς τί τὸν περιμένει στὸ τέρμα τῆς πορείας του αὐτῆς. Ἡ σύλληψη, ή δίκη, ή καταδίκη, διὰ σχατούς ἔξευτελισμός του ἀτιμωτικοῦ θανάτου. Ἀλλὰ «οὐκέπει δέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω τοῦ σαλήμ» (Λουκ. ιγ' 33). Αὐτὴ εἶναι καὶ ή «κατὰ τὸ διώρισμένον» (Λουκ. κβ' 22) τροχιά τῆς πορείας του. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διανοηθῇ κᾶν νὰ μὴ τὴν πορευθῇ; Αὐτὴ εἶναι ή τροχιά τῆς πορείας του τοῦ Ιησοῦ, δταν κανεὶς τὴν δῆμον «ἔξωτερικά». Ἀλλὰ ύπαρχει καὶ θάθος ἀπροσμέτρητο σ' αὐτήν, ἀνέφικτο σὲ ἀνθρώπινη θέαση καὶ ἐκτίμηση. Χρειάστηκε νὰ μᾶς τὸ ἀποκαλύψῃ διὰ τοῦ Ιησοῦς καὶ πάλι.

‘Η πορεία τοῦ Ἰησοῦ δὲν τελείωνε στὴν Ιερουσαλήμ. Δὲν ἦταν ἡ τραγική της παῦλα δό Σταυρός. ‘Ο Σταυρὸς ἦταν «ύψωση» καὶ δόθάνατος «πορεία» πρὸς τὸν Πατέρα. Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἡ πορεία αὐτὴ εἶναι «μοναδικῆς κατευθύνσεως», ἀνεπίστροφος. Μόνον δὲ Ἰησοῦς «ύπάγει καὶ ἔρχεται» (Ἰω. ιδ' 28) στὸ δρόμο αὐτόν, ποὺ ἦταν δρόμος γιὰ τὸν Πατέρα. Γι' αὐτὸ καὶ στοὺς καταπτοημένους μαθητάς του λέγει: «Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία... πορεύομαι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπανελθώ σας τόπον ὅμινον· καὶ ἔπειτα πορεύομαι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπανελθώ σας τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραστήσομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν» (Ἰω. ιδ' 1-3).

“Οι, τα φαινόταν καταστροφή καὶ ἀποτυχία δλοκληρωτική, ἀποδεικνύόταν τώρα μιὰ ἐπιτυχία χωρὶς προηγούμενο. Ή πορεία τοῦ Ἰησοῦ ἔφτανε ἔτσι στὸ προσδοκώμενο τέρμα της. Τώρα φαινόταν καθαρά γιατὶ ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ τὸ δρόμο αὐτὸν δὲ Ἰησοῦς. “Αν δὲν τὸν πορευόταν, τὸ ἔργο θὰ ἔμενε στὰ πλαίσια τοῦ ἱστορικοῦ μόνο καὶ τοῦ ἀνθρώπινου. Τώρα δύμας εἶχε γίνει μιὰ πορεία σύμφωνα μὲ τὴ θουλὴ τοῦ Θεοῦ. Ἰστορικὴ καὶ ὑπεριστορική. Ἀνθρώπινη καὶ ὑπερανθρώπινη. Τωρινή, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτεινόμενη στὸ μέλλον.

‘Η πορεία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Βηθλεέμ διετέλεσεν τὸ Γολγοθᾶ ἀποδεικνύσσανταν ὅτι ήταν ἡ μοναδικὴ καὶ ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση πορείας γιὰ τὴν ὁμάδα ποὺ ξεκινοῦσε μὲν ἀφετηρίᾳ τὸ «ὅρος» τῆς Γαλιλαίας. Τὸ «πορευθέντες» τῶν μαθητῶν ἦταν οὐσιαστικὴ συμπόρευση μὲν τὸν Ἰησοῦν, μιὰ πραγματοποίησι τοῦ «πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν» διὰ τῆς δοιοῦ τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τῆς πορείας στὸν ἀπέραντο κόσμο τῆς οἰκουμένης. Ἡ ταν δρόμος τους. Καὶ δρόμος μας!

Η ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΔΗΛΩΣΙΣ «NOSTRA AETATE»

ΤΗΣ Β' ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

•Υπό ΗΛΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗ

“Οτε κατά τὴν τρίτην περίοδον τῆς Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας δὲ Πρόδεδρος τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἑνότητα τῶν Χριστιανῶν ἀειμνηστος Καρδινάλιος Βεα, ὥπο τὴν εὐθύνην τοῦ ὅποιου ἐτέθη ἡ σύνταξις τῆς δηλώσεως διὰ τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς μὴ χριστιανικὰς θρησκείας, εἰσηγήθη ἐγώπιον τῆς δλομελείας τῆς Συνόδου τὸ κείμενον τῆς ρηθείσης δηλώσεως, μεταξὺ ἀλλων ἐτόνισεν: «Ἄς μου ἐπιτραπῇ γὰρ ὑπογραφμίσω τὴν σημασίαν τῆς Δηλώσεως αὐτῆς, ἡ δποία ἀφορῇ εἰς τὰς μὴ χριστιανικὰς θρησκείας. Εἶγαι ἡ πρώτη φορά εἰς τὴν ιστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν δποίαν μία Σύνοδος ἐκθέτει τόσον πανηγυρικῶς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ».

Πράγματι ὥπο τὴν μορφὴν καὶ δὴ καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς Δηλώσεως οὐδέποτε ἄλλοτε ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐξέθεσε κατὰ τρόπον ἐπίσημον τὰς ἀπόφεις τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. “Οθεν, εὐνόητον εἶναι τὸ ἐγδιαφέρον, τὸ δποίον προεκάλεσεν ἡ Δήλωσις αὐτῆς οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐρευνητὰς τῶν εἰς τὰς θρησκείας ἀφορώντων θεμάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἀνεξαρτήτως Ομολογίας, ὡς καὶ εἰς τὸν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας κόσμον. Ή ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, δπως ἐνδιατρίψῃ περὶ τὸ θέμα αὐτό, μαρτυρεῖ κατὰ τρόπον περιφανῆ τὴν οἰκουμενικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποτελεῖ χειρογομίαν υψίστης ιεραποστολικῆς σημασίας.

Κρινομένη δεδαίως ἡ ἐνέργεια αὐτῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόφεως ιστορικῆς, δύναται νὰ κατανοηθῇ δρθότερον, κυρίως δὲ νὰ ἐξηγηθῇ διατί εἰς τὸ παρελθόν ἡ Ἐκκλησία δὲν προέβη εἰς τοιαύτην χειρογομίαν. Ό λόγος εὑρηται εἰς τὰς πρώτας ἥδη γραμμάτις τῆς Δηλώσεως, δπου expressis verbis μαρτυρεῖται, δτι κατὰ τὴν «Nostra aetate» τὸ ἀνθρώπινον γένος συγαισθάνεται ἔαυτὸν περισσότερον ἡγωμένον. Πράγματι κατὰ τὸ παρελθόν ἡ Ἐκκλησία ἐθεώρει ἔαυτὴν ὡς οἰκουμενικήν, καθ’ δσον ἐπεξετείνετο εἰς τὸν ὥπο εὑρεῖαν ἔνγοιαν γοούμενον μεσογειακὸν χῶρον. Τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, τὸ δποίον κατώκει εἰς τὰς ἐκεῖθεν τοῦ χώρου τούτου περιοχάς, δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀρκούντως εἰσέλθει εἰς τὴν συγείδησιν τῆς Ἐκκλησίας, διότι αὐτῇ ἦτο ὑποτεταγμένη εἰς τὴν τότε περὶ οἰκουμένης ἐπι-

κρατοῦσαν ἀντίληψιν. Σαφῆς ἀπόδειξις τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ πγεύματος τούτου εὕρηται εἰς τὴν ἀποφιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, δτι ἡ περὶ μαθητεύσεως τῶν ἑθνῶν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου εἰχεν ἥδη ἐκπληρωθῆ ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, δτε οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν τὸν λόγον εἰς τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. “Ἐκτοτε καὶ καθ’ δσον δ χῶρος τῆς τότε οἰκουμένης, τῇ συνδρομῇ τῶν διαφόρων ιστορικῶν γεγονότων καὶ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῶν διαφόρων λαῶν, διηγρύνετο, ἡ Ἐκκλησία συγέχιζε τὸ ἔργον τῆς ιεραποστολῆς, οὐδέποτε διμας, μένουσα πιστὴ εἰς τὸ ἀρχαίον περὶ οἰκουμένης σχῆμα, ἐπεξέτεινε ταύτην πέραν τῶν παρυφῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ της χώρου. Ή ἀντίληψις αὐτῇ ἐξηκολούθησε κυριαρχοῦσα καὶ πολὺ πέραν τῆς ἐποχῆς ἀναγεννήσεως, μόλις δὲ εἰς τοὺς καθ’ ἡμᾶς χρόνους ἤρχισε μεταβαλλομένη.

Η Ἀπωλεῖα, κυρίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ ἐν συνεχείᾳ μέχρις ἡμῶν σήμερον διὰ τῶν εἰς τὸν χώρον τοῦτον συγεχιζούμενων θερμῶν πολιτικῶν ἀναταραχῶν, καὶ ἡ Ἀφρικὴ διὰ τῶν προσφάτων περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγώνων της εἰσέδυσαν ἀμετακλήτως εἰς τὴν συγείδησιν τοῦ ἀνθρώπου τῆς δύσεως, ἐνῷ τὰ δλογενὰ αὐξανόμενα μέσα τοῦ πολιτισμοῦ, ἰδίᾳ τὰ τῶν ἐπικοινωνιῶν, κατέστησαν τὰς ἡπείρους αὐτάς, καθὼς καὶ τὰ σχετικὰ πρὸς τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα καὶ τὰς θρησκείας αὐτῶν, μέρος τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Τοιουτορόπως τὸ πιστὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς σήμερον θὰ ἐθεώρει τὴν Σύνοδον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐλλιπῆ, ἐὰν αὐτῇ, παραθεωροῦσα ἐν μέρος τῆς συγείδησεως του, παρέλειπε γὰρ διμιλήση περὶ τῶν ἐξωχριστιανικῶν θρησκειῶν.

Η σύμπτυχις διμας αὐτῆς τοῦ κόσμου, ἀσκήσασα κατ’ ἀνάλογον περίπου τρόπον τὴν ἐπίδρασίν της καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰσήγαγε ταύτας εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τρόπον οὐχὶ πλέον παθητικόν, ἀλλ’ ἐνεργητικόν, οὐτως ὡστε ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων τῆς Δύσεως γὰρ ἔχῃ ἀμεσον ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς. Οθεν ἡ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ ἡ περὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ θρησκειῶν Δήλωσίς της εὐνοήτως ἐξήγειρεν ἀμέριστον τὸ ἐγδιαφέρον τοῦ ἐξωχριστιανικοῦ κόσμου,

τὸ δόποιον ἐνεργῶς ἔξεδηλώθη εὐθὺς ἡμα τῇ ἀγα-
κοιγάσει τῆς προθέσεως ἔξαπολύσεως Δηλώσεως,
ἀναφερομένης εἰς τὰς θρησκείας τοῦ κόσμου.

Τὸ τὸ κράτος μᾶς τοιαύτης ἔξελιξεως τῶν
πραγμάτων συντόμως διεπιστάθη, δτὶ ἡ περὶ θρη-
σκειῶν Δήλωσις τῆς Συγόδου δὲν ἦτο ἀπλὴ τις
ἐσωτερικὴ ὑπόθεσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκ-
κλησίας, ἀλλ ἐνέργεια διεθνοῦς χαρακτῆρος καὶ
κατ ἀκολουθίᾳν χειρονομίᾳ ἐγέχουσα εύρυτάτας
συνεπείας. Τὸ τὸ κράτος τῆς συγαισθήσεως τῶν
συνεπειῶν τούτων καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος δτὶ τὸ
πρῶτον συγετάσσετο ὑπὸ ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς
τοιαύτη Δήλωσις, ἡ Σύνοδος ἐχώρησεν εἰς τὴν
διαιρόφωσιν τοῦ κειμένου αὐτῆς μετ ἀκρας πε-
ρισκέψεως καὶ ἐγδελεχοῦς διερευνήσεως τῶν τυ-
χὸν δυσμενῶν ἐπιπτώσεων, τὰς δποίας ἥδυνατο
αὕτη νὰ προκαλέσῃ ἵδια εἰς τοὺς ἐκτὸς τῶν δρίων
τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκομένους. Τοῦτο διμως συγ-
επήγετο αὐτομάτως τὴν παρείσφυσιν τοῦ ἐξω-
χριστιανικοῦ κόσμου εἰς τὴν τράπεζαν τῶν συ-
τασσόντων τὴν Δήλωσιν καὶ τὴν κατ ἀκολουθίᾳν
ἐπίδρασιν τῶν πρώτων ἐπὶ τοὺς δευτέρους. Χωρὶς
νὰ ἴσχυρισθῇ τις, δτὶ ἡ τοιαύτη ἔξελιξις τῶν
πραγμάτων ἀπετέλει μειονέκτημα, δυγάμενον νὰ
παρασύρῃ τὴν θεολογικὴν σκέψιν εἰς συγκρητιστι-
κὰ συμπεράσματα, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ, δτὶ τὸ
πνεῦμα τῆς Δηλώσεως φέρει σαφῆ τὴν παρου-
σίαν τοῦ ἐξωχριστιανικοῦ κόσμου. Ἡ ἀποφίς αὕτη
θὰ καταγοηθῇ περισσότερον, ἐὰν παρακολουθήσω-
μεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν καθόλου ἔξελιξιν καὶ
πορείαν πρὸς τὴν τελικὴν διαιρόφωσιν τοῦ κει-
μένου τῆς Δηλώσεως.

Τὸ ιστορικόν. (*)

Ἡ ἀφοριμὴ διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς καθόλου συζη-
τήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπῆρξεν δ Πάπας Ἰω-
άννης 23ος, δ δποῖος εἰς τὸ παρελθόν, δτὲ δημόρετει
ῶς ἀποστολικὸς Βικάριος εἰς Κωνσταντινούπολιν,
εἶχεν ἀποκτήσει προσωπικὴν ἐμπειρίαν ἐπὶ τοῦ
κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἀσκουμένου διωγμοῦ καὶ εἶχε
πολλάκις συνδράμει εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἔξ
αὐτοῦ προκαλουμένων θυμάτων. Ἡ σύστασις τοῦ
Ρωμαίου Ποντίφηκος δὲν ἀφεώρα εἰς τὴν ἐπε-
ξεργασίαν τοῦ θέματος, ὡς τοῦτο διεμορφώθη δρα-
δύτερον, ἀλλὰ εἰς τὴν φροντίδα τῆς Συγόδου, δ-
πως συντάξῃ ἐν «Decretum de Judaeis». Ἡ πρόσ-
κλησις αὕτη τοῦ Πάπα εὗρε τὰς συγειδήσεις τῶν
παραγόντων τῆς συγόδου ἀρκούντως προπαρε-
σκευασμένας, δεδομένου δτὶ ἀπὸ ἑτῶν ἥδη, τῇ ἐγ-
κρίσει τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, εἶχον

ἀρχίσει ἐπαφαὶ μεταξὺ Καθολικῶν καὶ Ἰουδαί-
ων, εἶχον δημιουργηθῇ ἐγώσεις καὶ εἶχον λάβει
χώραν διάφορα Συνέδρια, εἰς τὰ δποῖα ἥγειρετο
φωνὴ κατὰ τοῦ ἀντισημιτισμοῦ καὶ ὅπερ τῆς ἄνευ
προλήψεως ἀντιμετωπίσεως τῶν Ἰουδαίων.

Τὴν ὡς ἄνω σύστασιν τοῦ Πάπα ἔλαβεν δ
τότε προϊστάμενος τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνό-
τητα τῶν Χριστιανῶν Καρδινάλιος Bea, δ δποῖος
ἥρξατο ἐπεξεργαζόμενος τὸ θέμα ἐν συναρ-
τήσει πρὸς τὸ δλον θέμα περὶ Οἰκουμενισμοῦ, εἰς
τὸ δποῖον θὰ ἐγετάσσετο ὡς ἐπιτεταγμένον ἰδιαι-
τερον κεφάλαιον. Ἡ ἐπεξεργασία, ἀρξαμένη κα-
τὰ τὸ ἔτος 1961, ἐπερατώθη τὸ Μάιον τοῦ ἐπο-
μένου ἔτους καὶ κατέλαβεν ἐγ συγόλωφ ἐπτὰ σε-
λίδας, αἱ δποῖαι περιεῖχον τὰς κεντρικὰς ἰδέας
τοῦ σημερινοῦ κειμένου. Τὸ ἐγ λόγω κείμενον ἐ-
πρόκειτο γὰ διοβληθῇ κατὰ μῆνα Ἰουνίου εἰς
τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Συγόδου. Τὰ με-
σολαβήσαντα διμως κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο πολιτικὰ
γεγονότα εἰς τὰς ἀραβικὰς χώρας συγετέλεσαν,
ὅστε τὸ ὑποβληθὲν κείμενον νὰ ἀποσυρθῇ.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1962 δ
Καρδινάλιος Bea ἐξέθεσε γραπτῶς τὸ δλον θέμα
εἰς τὸν Πάπαν Ἰωάννην, δ δποῖος ἀμέσως, δλίγους
μδις μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του ἀπαντᾷ, παρέ-
χων τὴν πλήρη του ἔγκρισιν. Εἰς τὴν ρηθεῖσαν
ἔκθεσιν τοῦ Καρδιναλίου Bea καὶ ἐξ ἀφορμῆς τῶν
συγδραμόγυτων γεγονότων, τὰ δποῖα συγετέλεσαν
εἰς τὸ νὰ ἀποσυρθῇ ἡ Ἐκθεσις ἐκ τῆς Κεντρικῆς
Ἐπιτροπῆς, τούτης τὸ πρῶτον —πρᾶγμα, τὸ δ-
ποῖον ἀργότερα κατὰ κόρον ἐπαναλαμβάνεται—
ἡ ἔλλειψις πάσης σχέσεως τῆς ἐγ λόγω ἐκθέσε-
ως πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἔξαιρεται τὸ γεγονός,
δτὶ αὕτη ἀποτελεῖ καθαρῶς θρησκευτικὴν ὑπό-
θεσιν, δ δποία ἀφορᾶ εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν σχέ-
σεων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἰ-
ουδαίους.

Ἡ περὶ Ἰουδαίων ἔκθεσις συγεζητήθη τὸ πρῶ-
τον κατὰ τὴν διάρκειαν οὐχὶ τὴν πρώτης, ἀλλὰ
τῆς δευτέρας συγαντήσεως τῆς Συγόδου καὶ δὴ
καὶ μεταξὺ 18 - 21 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1963.
Ως αὕτη διεμορφώθη ἀπετέλει τὸ IV κεφάλαιον
τοῦ σχήματος περὶ οἰκουμενισμοῦ, ἐνῷ τὸ V καὶ
τελευταῖον κεφάλαιον αὐτοῦ ἀφεώρα εἰς τὸ θέμα
τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τὴν 19ην Νοεμβρί-
ου κατὰ τὴν 70ήν γενικὴν συγεδρίασιν τῆς Συγό-
δου συζητεῖται τὸ κεφάλαιον IV, τὸ δποῖον ἔφερε
τὸν τίτλον «De catholicorum habitudine ad non-
Christianos et maxime ad Judaeos». Κατὰ τὴν
συζήτησιν ἐτονίσθη καὶ πάλιν τὸ ἀμέτοχον καὶ ἀ-
σχετον τοῦ θέματος πρὸς οἰσονδήποτε πολιτικὸν
σχῆμα ἢ πρὸς οἰαγδήποτε σκοπιμότητα. Παρὰ
ταῦτα, τοῦτο δὲν ἥμιπδιζε τὴν ἔγερσιν ἀντιρρή-
σεων, ἐχουσῶν ὡς ἀφετηρίαν τὴν ἐν Μέσῃ Ἀγα-
τολῇ ἐπικρατοῦσαν ἔκρυθμον πολιτικὴν κατάστα-
σιν, διὰ τὸ γενικώτερον πρυταγεῖσον παρὰ τῷ
Ισραὴλ ἀντιχριστιανικὸν πυεῦμα. Συγκεκριμέ-
νως δ Καρδινάλιος Tappouni, Πατριάρχης τῆς

(*) Ἀκολουθῶς ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ G. M. M. Gotier γενομένην περιγραφὴν εἰς τὴν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ A. M. Henry γενομένην ἔκδοσιν εἰς Les éditions du cerf (1966) ὑπὸ τὸν τίτλον Les relations de l' Eglise avec les religions non chrétiennes.

Αντιοχείας τῶν Σύρων, προέβαλεν εὐθὺς μετά τὴν ἔναρξιν τῶν συζητήσεων, ἀκολουθηθεὶς δραδύτερον καὶ ὑπὸ ἄλλων ὅμιλητῶν, τὴν ἀπόλυτον ἀγτίθεσίν του πρὸς τὸ ἐν λόγῳ κεφάλαιον. Τὰ ἐπιχειρήματά του συνοφίζονται εἰς τὰ ἔξης τρία: 1. Ἡ Σύνοδος ἔχει κατ' ἀρχὴν καθῆκον γὰρ ἀσχοληθῆ εἰς τοὺς Καθολικοὺς καὶ μόνον ἐμπέσως εἰς τὰς ἀποκεχωρισμένας χριστιανικὰς κοινότητας. 2. Ἡ περὶ τὰς θρησκείας διαπραγμάτευσις δὲν πρέπει γὰρ γίνηται εἰ μὴ μόνον περιπτωτικῶς καὶ 3. Ὁπερ καὶ κυριώτερον, εἰς τὰς περιοχάς, δῆποι οἱ Χριστιανοὶ ἀποτελοῦν μειονότητας, τὸ ἐν λόγῳ κεφάλαιον δύναται γὰρ προκαλέσῃ βαρεῖαν ζημίαν, διότι, παρὰ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν διδομένας ἐπεξηγήσεις, δὲν ἐπρόκειτο γὰρ καταγοηθῆ δρθῶς — πρᾶγμα, τὸ δῆποιον ἐγκλείει τὸν ἀμεσον κίνδυνον γὰρ χρησιμοποιηθῆ ὑπὸ τῶν ἀντιτιθεμένων διὰ πολιτικούς σκοπούς.

Ἄσφαλῶς ήκούσθησαν καὶ ἀντίθετοι φωγαί, προεξάρχοντος τοῦ Καρδιναλίου τοῦ Τόκου Doi, δὲ δῆποιος ἐπόνιζεν, διτὶ ἐκτὸς τῶν Ἰουδαίων ἐπρεπε γὰρ γίνη λόγος καὶ διὰ τὰς ἄλλας θρησκείας καὶ συγκεκριμένως διὰ τὸν Βουδδισμὸν καὶ τὸν Κομφουσιανισμόν. Ἔτεροι διμιληταὶ προερχόμενοι ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας ἀπήτησαν γὰρ γίνη λόγος διὰ τὸν Ἀνιμισμὸν καὶ Ἰγδουΐσμόν.

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν διμως φήμισιν τοῦ σχῆματος περὶ οἰκουμενισμοῦ (21 Νοεμβρίου 1963) ἐτέθησαν ὡς βάσις συζητήσεως μόνον τὰ τρία πρῶτα κεφάλαια αὐτοῦ, ἀναδληθείσης τῆς συζητήσεως διὰ τὰ ὑπόλοιπα — πρᾶγμα, τὸ δῆποιον εἶχεν ὡς συγέπειαν, δηπως τὸ περὶ Ἰουδαίων θέμα διαχωρισθῆ τελεσιδίκως τῆς Δηλώσεως περὶ οἰκουμενισμοῦ. Πάντως κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ δλοκληρώσει τῆς περὶ οἰκουμενισμοῦ συζητήσεως διμιλίαν τοῦ Καρδιναλίου Bea ἐτοίμασθη ὑπὸ αὐτοῦ, διτὶ ἡ ἀναδολὴ τῆς συζητήσεως τοῦ περὶ Ἰουδαίων κεφαλαίου εἶχε τὸν ἀποχρῶντας λόγους τῆς, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ διμως ἐπρεπε γὰρ ἐκληγθῆ, διτὶ ἡ ἀναδολὴ αὕτη ὑπεδήλου καὶ ματαώσιν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διακοπῆς τῶν συνεδριῶν τῆς Συνόδου καὶ δὴ ἀπὸ 27ης Φεβρουαρίου μέχρις 7ης Μαρτίου 1964 ἡ Γραμματεία διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν συνεσκέψθη ἐπὶ τῶν γενομένων προφορικῶν καὶ γραπτῶν προτάσεων τῶν Ἐπισκόπων ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς περὶ Ἰουδαίων Ἐκθέσεως καὶ ἀπεφάσισεν, δηπως διατηρήση μὲν τὸ κείμενον ἐξ αἰτίας ἀφ' ἐνδεικότερον ἔνδικας του καθ' ἑαυτήν, ἀφ' ἐτέρου δὲ λόγῳ τοῦ γενικωτέρου ἐγδιαφέροντος, τὸ δῆποιον προσδέσησε καὶ τὸ δῆποιον κατ' ἐπανάληψιν παρετηρήθη εἰς τὸν διεθνῆ τύπον, ἀποχωρίσῃ δὲ τοῦτο τῆς περὶ οἰκουμενισμοῦ Δηλώσεως, ἐπιτάσσουσα τοῦτο ὡς εἶδος παραρτήματος εἰς αὐτήν. Ἡ ἀπόφασις περὶ τὴν διατήρησιν καὶ προώθησιν τοῦ περὶ οὐδὲ λόγος κειμένου εἰς τὴν ἐπομένην τρίτην πε-

ρίοδον τῶν συνεδριῶν τῆς Συνόδου εἶχεν ὡς πρόσθετον κίνητρον τὴν ἐν τῷ μεταξὺ σημειωθεῖσαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀλλαγὴν τῶν πνευμάτων, ἡ δῆποια ὥφελετο εἰς τρεῖς προσωπικὰς πράξεις τοῦ νέου ἐν τῷ μεταξὺ ἀναρρηθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρώμης Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'. Αὗται ἡσαν: 1. Ἡ ἔδρυσις τῆς Γραμματείας διὰ τὰς μὴ χριστιανικὰς θρησκείας (17 Μαΐου 1964). 2. Ἡ ἐγκύκλιος Ecclesiam suam (6 Αὐγούστου 1964), ἐν τῇ δῆποιᾳ ἀναπτύσσεται διὰ μακρῶν τὸ θέμα τοῦ διαλόγου πρὸς τὰς ἄλλας θρησκείας, καὶ 3. Τὸ ταξίδιόν του εἰς τὸν Ἀγίους Τόπους (4 Δεκεμβρίου 1964), ἔνθα κατ' ἐπανάληψιν ὡμίλησε διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Μουσουλμάνους.

Κατὰ τὴν νέαν τρίτην περίοδον τῶν συνεδριῶν τῆς Συνόδου διακρίνεται οὐρανός Bea τὴν 25ην Σεπτεμβρίου 1964 (88η γενικὴ συγεδρία) παρουσίασε τὸ νέον διαιμορφωθὲν κείμενον. Ἡ ἐπιγραφὴ τὴν δῆποιαν ἔφερεν ἡτο: Declaratio altera de Judaeis et de non Christianis. Γεγονόδην γνώρισμα τῆς γέας ἐκθέσεως ἡτο διὰ τὸν ἀπάλυντος τῆς δέκατης πολλῶν ἐκφράσεων καὶ ἀπόφεων τοῦ παλαιοτέρου κειμένου. Τὸ πλέον χαρακτηριστικὸν δεῖγμα αὐτῆς ἡτο διὰ τὸν ἀπάλειψις τῆς περὶ τῆς Εβραϊκῆς θρησκείας τῆς εἰς τὸ De oecumenismo. Ἔτεροι διμιληταὶ ἐπεσήμαναν ἐξ ἀντίθετου τὴν ἀνάγκην διευρύνσεως τῶν περὶ Ἰσλάμ λεγομένων διὰ νέων προσθέτων στοιχείων. Ἔτεροι δὲ πάλιν, κυρίως ἐπίσκοποι ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ἐπετέθησαν κατὰ τὴν διακεκριμένης θέσεως, δηποιά δέδοθη εἰς τὸ Ἰσλάμ, εἰσηγηθέντες τὴν κατ' ἀναλογίαν συνεξέτασιν τοῦ Ἀνιμισμοῦ, Βουδδισμοῦ καὶ Ἰγδουΐσμοῦ. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, δηπως ἡ Γραμματεία ἀναλάβη τὴν ἐν τῷ νέον διέρθωσιν τοῦ κειμένου. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ, δηπως ἀποφευχθῆ πᾶσα δυνατὴ παρεξήγησις ἐκ μέρους τῶν ἀραδικῶν χωρῶν, αἱ δῆποιαι διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πάπα γενομένου δεκτοῦ εἰς ἀκρότασιν προέδρου Σουκάργο κατέθεσαν τὴν διαιμαρτυρίαν των, συνεστήθη διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ κειμένου μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ μέρους μελῶν τῆς Γραμματείας καὶ μελῶν τῆς θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς.

Κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου τὸ νέον κείμενον εἶχε διαιμηθῆ εἰς τὰ μέλη τῆς Συνόδου. Οἱ τίτλοι του ἡτο: De ecclesiæ habitudine ad religiones non Christianas. Ἀπετελεῖτο ἐκ 5 μερῶν, ἐκ τῶν δῆποιων τὸ πρῶτον κατελάμβανεν διὰ πρόλογος, τὸ δεύτερον αἱ διάφοροι θρησκεῖαι, εἰς τὰς δῆποιας ἰδιαιτέρως ἐμνημονεύετο διὰ Ινδουΐσμούς καὶ διὰ Βουδδισμός, τὸ τρίτον ἀνεφέρετο εἰς τὸ Ἰσλάμ, τὸ τέ-

ταρτον εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὸ πέμπτον εἰς τὴν ἀνεξιθρησκείαν. Τὸ Συμβούλιον τῶν Προέδρων, ἡ Συντονιστική Ἐπιτροπὴ καὶ οἱ συγτηρητικοὶ ἡσαν τῆς γνώμης, διποτὲ τὸ κείμενον συνδεθῆ πρὸς τὴν Δῆλωσιν Lumen Gentium, ἡ δοποία ἀνεφέρετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἐτονίζετο περισσότερον ὁ ἀμυγῆς θεολογικὸς χαρακτὴρ καὶ θὰ ἀπεφεύγετο πᾶσα πολιτικὴ ἐρμηνεία. Τοῦτο δημος, δηλονότι ἡ σύνδεσίς του πρὸς δογματικὴν δῆλωσιν, θὰ καθίστα τοῦτο ἐξ ἀντιθέτου κείμενον κατὰ δάσιν ποιμαντικοῦ καὶ δογματικοῦ χαρακτῆρος καὶ οὕτω θὰ ηὔξανεν ἔτι μᾶλλον τὴν σημασίαν του.

Μετὰ πολλὰς συζητήσεις τὴν 20ην Νοεμβρίου, κατὰ τὴν τελευταίαν (127ην) συνεδρίαν τῆς Συνόδου, ἥρχισεν ἡ φήμισίς του, ἡ δοποία ἐγένετο κατὰ τμῆματα, τὸ πρῶτον τῶν δοποίων περιελάμβανε τὰς παραγράφους 1 - 3 καὶ τὸ δεύτερον τὰς ὑπολοίπους 4 καὶ 5. Τελικῶς, τόσον αἱ ἐπὶ μέρους παράγραφοι, δσον καὶ τὸ καθόλου κείμενον ὑπερεψηφίσθησαν ὑπὸ τῶν περισσότερων μελῶν τῆς Συνόδου. Ἡ φημοφορία αὕτη δὲν ἦτο ἡ τελική, ἀφεθείσης ταύτης εἰς τὴν τετάρτην περίοδον τῶν συγελεύσεων τῆς Συνόδου.

Ἡ ἐνέργεια αὕτη τῆς Συνόδου ἥγειρεν εἰς τὰς ἀραδικὰς χώρας κῦμα ἐχθρότητος, τὸ δοποῖον πολλάκις ἐνεφανίσθη καὶ εἰς τὸν τοπικὸν τύπον. Ἐξ ἀφορμῆς τούτου ὁ Osservatore Romano ὑπεχρεώθη νὰ τοισῃ ἐκ γέου τὸν καθαρῶς θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ κειμένου. Εἰς δημοίας δηλώσεις προέδησαν ὁ Μελχίτης Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας Μάξιμος Δ' καὶ δραδύτερον αὐτὸς οὗτος ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' κατὰ τὴν διέλευσίν του ἐκ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ταξειδίου του εἰς Βοιμάνην διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸ 38ον εὐχαριστιακὸν συνέδριον. Ἄλλα καὶ ἐκ μέρους τῶν Καθολικῶν ἥγερθησαν ἀντιρρήσεις, ἰδίως δσον ἀφορῷ εἰς τὸ θέμα τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς συλλογικῆς εὐθύνης διὰ τὴν Σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐγταῦθα ὑπενθυμίζομεν τὰ ἀρθρα τοῦ Mgr. M. L. Carli εἰς τὴν Palestra del clero 44 (1965), τὰ δοποῖα εὑρον ἀπήχησιν εἰς τὸν παγκόσμιον τύπον καὶ κατέστησαν ἀντικείμενον ἀπαντήσεων, ἀγτιτιθεμένων πρὸς τὴν ἀποφιν τῶν θεολόγων, ἰδίᾳ τοῦ Καρδιγαλίου Bea. Τέλος καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων ἐγένοντο προσπάθειαι ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κειμένου ἐξ ἐπόψεως πολιτικῆς πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Σιωνισμοῦ.

Πάντα ταῦτα ἥγαγκασαν τὴν Γραμματείαν διὰ τὴν Ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν, διποτὲ ἀναθεωρήσῃ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὸ ἐψηφισμένον κείμενον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰ μέλη τῆς Γραμματείας συγενουλεύθησαν τὰς 90 ἐγγράφους συστάσεις (modi) τῶν πατέρων τῆς Συνόδου, ἔλαθον δὲ ἐξ αὐτῶν ὑπὸ ὅψιν ἐκείνας δσαι ἀφ' ἐνδεικὲν δὲν προέδαινον εἰς ἀλλαγὴν τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐψηφισμένου κειμένου, ἀφ' ἐτέρου δὲ

παρεῖχον θετικάς, χρησίμους καὶ ἀποδεκτὰς τροποποιήσεις. Παραλλήλως τὰ μέλη τῆς Γραμματείας ἀνέλαθον ποικίλα ταξειδία πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐραρχίαν καὶ πρὸς τοὺς μὴ Καθολικούς τῶν μερῶν ἐκείνων, εἰς τοὺς δοποίους κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τὸ κείμενον ἐδημιούργησε τὰ μεγαλύτερα προβλήματα, ἔχόμενοι τῆς ἀποφάσεως, διποτὲ προλάθουν πᾶσαν ἐκφρασιν, ἡ δοποία δυνατὸν νὰ παρεμηνευθῇ εἴτε θρησκευτικῶς, εἴτε, καὶ κυρίως, πολιτικῶς. Ἡ σημαντικωτέρα ἐκ τῶν ἐπενεχθεισῶν τροποποιήσεων ἦτο ἡ ἀφαίρεσις ἐκ τοῦ κειμένου τῆς λέξεως «deicidium». Αἱ ἐπενεχθεῖσαι διορθώσεις ἦσαν ἵκαναι τὸν ἀριθμὸν εἰς τρόπον, ὡστε γὰρ θορυβοῦσι οἱ πατέρες τῆς Συνόδου, διποτὲ κατὰ μῆνα Αὔγουστον διενεμήθη εἰς αὐτοὺς τὸ γέον κείμενον.

Ἡ Σύνοδος ἐκλήθη νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην της ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς 14ην καὶ 15ην Ὁκτωβρίου. Κατὰ τὴν εἰσηγητικὴν ἐκθεσιν τοῦ Καρδιγαλίου Bea, δηποτὲ παρέχονται αἱ σχετικαὶ ἐπεξηγήσεις διὰ τὰς ἐπενεχθεῖσας μεταβολάς, οὐδεμία μνεία γίνεται περὶ ἐξαρτήσεως τοῦ κειμένου ἐκ τῆς δηλώσεως περὶ τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα τὸ δοποῖον ἐστήμαινεν, διποτὲ τοῦτο εἶχε πλέον καταστῆ ἀνεξάρτητον. Ἡ φήμισις ἐγένετο κατ' ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους παραγράφων καὶ ἐν τέλει ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ κειμένου. Σημειωτέον, διποτὲ κατὰ τὴν φήμισιν τῆς παραγράφου περὶ «deicidii» 250 ἀπῆγητον ἀρνητικῶς. Κατὰ τὴν φήμισιν ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς ἡ μὴ τοῦ καθόλου κειμένου, ἡ δοποία ἔλασε χώραν κατὰ τὴν 15ην Ὁκτωβρίου, 1763 μέλη ἐξεφράσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς, μόνον δὲ 250 ἐγνατίον αὐτῆς.

Ἡ δῆλωσις ἐξαπελύθη κατὰ τὴν δημοσίαν συγέδριαν τῆς 28ης Ὁκτωβρίου.

Ἡ Δῆλωσις διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη. Τὸ πρῶτον ἐν εἴδη προοιμίου καὶ περιλήψεως τῶν ἐπομένων διαιρεῖται εἰς τρεῖς παραγράφους. Εἰς τὴν πρώτην ἀναφέρει τὰ ἐξωτερικὰ κίνητρα, τὰ δοποία παράθησαν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐπανεξτάσῃ τὴν θέσιν τῆς ἔναντι τῶν ἄλλων θρησκειῶν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τοποθέτησίν της, διποτὲ διερευνήσῃ τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα, τὸ δοποῖον παρακινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, διποτὲ ζοῦν ἀπὸ κοινοῦ. Εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον διαδηλοῖ διποτὲ «ὅλοι οἱ ἀνθρωποι ἀποτελοῦν μίαν κοινότητα» καὶ ἐπεξηγεῖ τοὺς πρὸς τοῦτο συντρέχοντας θεολογικούς λόγους. Εἰς τὴν τρίτην ἀναφέρει τί ἀκριβῶς ζητοῦν οἱ ἀνθρωποι, διποτὲ προσφεύγουν εἰς τὰς διαφόρους θρησκείας.

Τὸ δεύτερον μέρος ἐνδιατρίβει δημοίας εἰς τρεῖς παραγράφους περὶ τὰς ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ θρησκείας. Εἰς τὴν πρώτην παράγραφον ἀναφέρει, διποτὲ δειπότε οἱ ἀνθρωποι προσέφευγον εἰς μίαν ἀνωτέραν θεότητα, ἐκ τῆς δοποίας ἐπίστευον, διποτὲ διεκατείχοντο. Αἱ προηγμέναι θρησκείαι, συνδεδεμέναι πρὸς τὴν πολιτιστικὴν πρόσδοσην,

προσπαθοῦν γὰ δώσουν πλέον ἵκανοποιητικάς ἀ-
παντήσεις εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρώπου. Οὕ-
τω μνημονεύεται ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον πει-
ρᾶται ὁ Ἰγδουσμὸς νὰ ἵκανοποιήσῃ τὰ ἔρωτήμα-
τα τοῦ ἀνθρώπου, ἀκολούθως ἡ μέθοδος τοῦ Βουδ-
δισμοῦ, τέλος δὲ μνημονεύεται, διτὶ καὶ αἱ ἄλλαι
θρησκεῖαι ἐπιχειροῦν νὰ δώσουν ἀνάπταυσιν εἰς
τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Εἰς τὴν
δευτέραν παράγραφον καθορίζεται ἡ στάσις τῆς
Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν θρη-
σκειῶν, ἔνθα ἐμφαίνεται ὁ σεβασμός, τὸν ὅποιον
τρέφει ἔναντι αὐτῶν καὶ ἡ ἀναγνώρισις, διτὶ κατέ-
χουν ἀκτῖνας τῆς Ἀληθείας. Τέλος δηλοῦται διτὶ
ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχει τὸ πλήρωμα καὶ ἡ καταλ-
λαγή. Εἰς τὴν τελευταίαν παράγραφον παροτρύ-
νονται τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως «μετὰ φρο-
νήσεως καὶ ἀγάπης, χωρὶς νὰ πάσουν νὰ μαρ-
τυροῦν τὴν πίστιν των καὶ τὴν χριστιανικήν των
ζωῆς, διὰ τοῦ διαλόγου καὶ τῆς συνεργασίας
πρὸς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν ἑτέρας θρη-
σκείας, ἀναγνωρίζουν, προφυλάσσουν καὶ συντε-
λοῦν εἰς τὴν πρόσδοτον τῶν πνευματικῶν, ἥθικῶν
καὶ κοινωνικοπόλιτιστικῶν ἀξιῶν, αἱ ὅποιαι εὐ-
ρίσκονται εἰς αὐτούς».

Τὸ τρίτον μέρος, διαιρούμενον εἰς δύο παρα-
γράφους, ἀναφέρεται εἰς τὸ Ἰσλάμ. Εἰς τὴν πρώ-
την παράγραφον τονίζονται αἱ θετικαὶ πλευραὶ
τοῦ Ἰσλάμ καὶ αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστι-
ανισμόν. Εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον μνημο-
νεύονται αἱ διενέξεις καὶ ἡ ἔχθρότης, αἱ ὅποιαι
ἔξεδηλοντο μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Μουσουλ-
μάνων εἰς τὸ παρελθόν καὶ παροτρύνονται ἀμφό-
τεροι, διπλῶς λησμονήσουν τοῦτο καὶ «προσπαθή-
σουν εἰλικρινῶς νὰ κατανοήσουν ἀλλήλους, ὡς ἐ-
πίσης νὰ διατηρήσουν καὶ προαγάγουν ἀπὸ κοι-
νοῦ, δι’ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τὴν κοινωνικὴν
δικαιοσύνην, τὰς ἥθικας ἀξιὰς, τὴν εἰρήνην καὶ
τὴν ἐλευθερίαν».

Τὸ τέταρτον μέρος, συγκείμενον ἐξ ὀκτὼ πα-
ραγράφων, ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Εἰς
τὰς τρεῖς πρώτας παραγράφους περιγράφονται αἱ
ὑφιστάμεναι σχέσεις μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ἰ-
ουδαίων. Εἰς τὴν τετάρτην παράγραφον γίνε-
ται μνεία τῆς παλαιόθεν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ
τοὺς ἀποστόλους ἀρνήσεως ἀποδοχῆς τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ, ἐνῷ ταυτοχρόνως δηλοῦται, διτὶ οὗτοι
παραμένουν ἀγαπητοὶ εἰς τὸν Θεόν ἐξ ἀφοριμῆς
τῶν πατέρων των καὶ διτὶ ἀναμένεται ἡ εἰς τὸν
Θεόν μόνον γνωστὴ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ
ἐπικαλεσθοῦν τὸν Κύριον. Εἰς τὴν πέμπτην παρά-
γραφον τονίζεται, διτὶ ἡ Σύνοδος ἐξ ἀφοριμῆς τῆς

πνευματικῆς συγγενείας μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ
Ἰουδαίων «θέλει νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ συστήσῃ τὴν
μεταξύ των γνωριμίαν καὶ ἀμοιβαίν ἐκτίμησιν,
αἱ ὅποιαι θὰ γεννηθοῦν κυρίως ἐκ τῶν βιβλικῶν
καὶ θεολογικῶν σπουδῶν καὶ ἐκ τοῦ ἀδελφικοῦ
διαλόγου». Ἡ ἔκτη παράγραφος ἀσχολεῖται εἰς
τὸ θέμα τῶν σταυρωτῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τονίζεται
ἡ ἀποφις τῆς Συνόδου, διτὶ ἡ εὐθύνη τῆς σταυ-
ρώσεως τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει γὰ ἐπιρρίπτηται
ἀδιαχρίτως ἐφ’ ὅλων τῶν Ἰουδαίων οὔτε τῆς τό-
τε ἐποχῆς οὔτε τοῦ παρόντος, εἰμὴ μόνον εἰς αὐ-
τοὺς τούτους τοὺς σταυρωτάς τοῦ Χριστοῦ καὶ
τοὺς ὀπαδούς των. Ἐπίσης διτὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν
πρέπει γὰ παρουσιάζωνται ὡς λαὸς ἐν κολάσει ὑ-
πὸ τοῦ Θεοῦ διατελῶν καὶ κατηραμένος. Ἡ δη-
λόμητη παράγραφος καταδικάζει τὸν ἀντισημιτι-
σμὸν ὑφ’ οἰουδήποτε οὔτος κινεῖται καὶ εἰς οἰ-
ανδήποτε ἐποχὴν ἐπραγματοποιήθη. Ρητῶς δη-
λοῦται, διτὶ ὁ πρὸς τούτο συντρέχων λόγος δὲν εἰ-
ναι φύσεως πολιτικῆς, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα τῆς χρι-
στιανικῆς ἀγάπης. Τέλος, ἡ ὁρδόνη καὶ τελευταία
παράγραφος ἀναφέρεται εἰς τὴν διὰ τοῦ σταυρικοῦ
θανάτου τοῦ Χριστοῦ παρεχομένην σωτηρίαν εἰς ὅ-
λους τοὺς ἀνθρώπους καὶ καταλήγει: «Τὸ καθῆ-
κον τῆς κηρυκτούσης Ἐκκλησίας εἶναι νὰ ἀναγ-
γέλῃ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ὡς σημεῖον τῆς
παγκοσμίου ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς πηγὴν χά-
ριτος».

Τὸ πέμπτον μέρος ἐνασχολεῖται εἰς τὴν παγ-
κόσμιον συγαδέλφωσιν. Εἰς τὴν πρώτην παρά-
γραφον προσβαίνει εἰς τὴν διαπίστωσιν, διτὶ ἡ ἐπί-
κλησις τοῦ Θεοῦ ὡς πατρὸς ὑφ’ ὅλων τῶν ἀν-
θρώπων εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀρνητικήν
θεωρήσεως ωρισμένης κατηγορίας ἀνθρώπων, δη-
μιουργηθέντων κατ’ εἰκόνα Θεοῦ, ὡς ἀδελφῶν.
Τοῦτο, ἀναφέρει εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον,
ἀναφερεῖ τὴν δάσιν πάσης θεωρίας ἡ πράξεως, ἡ
ὅποια ὑπεισάγει διακρίσεις μεταξὺ ἀνθρώπου πρὸς
ἄνθρωπον ἢ λαοῦ πρὸς λαόν. Τέλος εἰς τὴν τρί-
την παράγραφον ἀναφέρει διτὶ ἡ Ἐκκλησία ἀ-
ποδοκιμάζει, ὡς ἀντίθετον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ
Χριστοῦ, πᾶσαν διάκρισιν ἢ ἔχθρότητα, ἡ ὅποια
ἀσκεῖται ἐναντίον ἀνθρώπων ἐξ αἰτίας τῆς φυλῆς
των, τοῦ χρώματός των, τῆς τάξεως των καὶ τῆς
θρησκείας των. Κατὰ συγέπειαν ἡ Σύνοδος ἐξορ-
κίζει τοὺς πιστούς εἰς τὸν Χριστόν, ὅπως κατὰ
τὸ μέτρον τοῦ δυγατοῦ καὶ καθ’ ὅσον ἐξαρτάται ἐξ
αὐτῶν ζοῦν ἐν εἰρήνῃ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-
πους.

(συνεχίζεται)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

31

◇ 19.12.68. Συγκέντρωσις εἰς τὴν αἱθουσαν τελετῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου Ψυχικοῦ, ἐπιμελείᾳ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μουστάκη. Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε: Εἰσήγησιν προσευχὴν μετανοίας διὰ τὴν ἀδιαφορίαν ἔναντι τοῦ ἔργου τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἀπὸ τὴν τελειόφοιτον Βίκυ Γιαταγάνα· ἀφήγησιν τοῦ ἀφρικανοῦ φοιτητοῦ τῆς Ἰατρικῆς κ. Χρήστου Ἀντουέρα, διὰ τὴν γνωριμίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν προσολήνην φωτεινῶν εἰκόνων ἀπὸ τὸ ιεραποστολικὸν ἔργον εἰς Οὐγκάντα, Κένυα, Τανζανία, μὲ ὑπόκρουσιν ἀφρικανικῆς μουσικῆς. Τέλος ὠμίλησαν διευθυντῆς τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, λογοτέχνης κ. I. M. Παναγιωτόπουλος καὶ δ. π. Θεόδωρος Ναγκαύμα, δ ὅποιος παρουσίασεν εἰς τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον τὰ προβλήματα τῆς γεοφύτου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴν παρευρέθησαν δ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος, δ προϊστάμενος τοῦ Γραφείου Ἐξωτ. Ιεραποστολῆς, Ἀρχιμ. κ. Ἀντώνιος Ρωμαῖος, ἡ πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Χριστιανικοῦ Θεάτρου κ. Ρένα Τριανταφυλλίδου, λογοτέχναι, συγγραφεῖς, ἀφρικανοὶ σπουδασταὶ καὶ πλήθος νέων.

◇ 19.1.69. Η Ἐταιρεία Χριστιανικοῦ Θεάτρου, μὲ πρωτόσουλίαν τῆς προέδρου της κ. Ρένας Τριανταφυλλίδου, ἔδωσεν εἰς τὸ Θέατρον Βέμπο παράστασιν μὲ τὸ γνωστὸν ἔργον τοῦ Γάλλου συγγραφέως Πώλ Κλωντέλ «Ἡ Θυσία», παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Ιερωνύμου καὶ μελῶν τῆς Ιερᾶς Συγόδου. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἔργου διετέθησαν ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ ἔργου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ιεραποστολῆς εἰς Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν.

◇ Μάρτιος 1969. Τὸ Γραφεῖον Ἐξωτερικῆς Ιεραποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς Χριστιανικὰς Φοιτητικὰς Κινήσεις τοῦ «Συνδέσμου» ὠργάνωσεν ἀπὸ 10ης ἕως 16ης Μαρτίου «Ἐ δ ο μ ἄ δ α Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ἃ σ · Ι ε ρ α π ο σ τ ο λ ἃ σ · Σ π ο υ δ α

ζ ο ύ σ η σ · Ν ε ο λ α ί α ζ ». Τὸ πρόγραμμα διὰ τὴν Ἀνωτέραν καὶ Ἀνωτάτην Παιδείαν περιελάμβανε: α) Ἐσπερινὴν Προηγιασμένην εἰς τὸν Πανεπιστημιακὸν Ναὸν τῆς Καπνικαρέας μὲ διμιλήτην τὸν π. Ἀγτώνιον Ρωμαῖον καὶ θέμα «Προηγιασμένη καὶ Ιεραποστολή». β) Διορθόδοξον Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Ιερὸν Ναὸν Μητροπόλεως μὲ διμιλήτην τὸν Σεβασμι. Μητροπολίτην Χίου, κ. Χρυσόστομον καὶ θέμα «Ο Σταυρὸς τῆς Ὁρθοδόξη Λατρεία». γ) Ἐορταστικὴν συγκέντρωσιν εἰς τὴν αἱθουσαν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός», μέ: εἰσήγησιν ὑπὸ τοῦ Φοιτητοῦ κ. Κρίτωνος Χρυσοχοΐδη, προσολήνη φωτεινῶν διαφανειῶν, διμιλίαν τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ «Πορευθέντες» κ. Ἡλία Βουλγαράκη, διμιλίαν τοῦ Ἀφρικανοῦ φοιτητοῦ, κ. Παύλου Ὁμπάσο καὶ ἀσματα ἀπὸ τὰς χορωδίας τοῦ Χ.Ο.Φ. καὶ τῆς Ιερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας. Τὴν ἑορτὴν ἔκλεισεν δ Σεβασμι. Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ. Σεραφείμ. Παρευρέθησαν ἐπίσης δ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ. Εὐθύμιος, δ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ. Θεοδώρου, Καθηγηταὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, πολλοὶ κληρικοὶ καὶ πλῆθος φοιτητῶν.

Παρόμοιαι ἐκδηλώσεις ἔγιναν καὶ εἰς πολλὰ Γυμνάσια τῆς χώρας καθὼς καὶ διμιλίαι εἰς δλα τὰ Σχολεῖα, κατόπιν σχετικῆς ἐγκυκλίου τοῦ Γύπουργείου Παιδείας.

Εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἔγιναν εἰδικὰ μαθήματα διὰ τὴν Ἐξωτ. Ιεραποστολῆς, συνταχθέντα ὑπὸ συνεργάτηδος τοῦ Γραφείου Ἐξωτ. Ιεραποστολῆς καὶ τυπωθέντα εἰς 8.000 ἀντίτυπα ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἐπίσης ἀπεστάλη ἐγκύλιος διὰ τὴν συλλογὴν χρημάτων ὑπὲρ τῆς Ἐξωτερικῆς Ιεραποστολῆς.

Κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς διεγειρήθησαν περίπου 100.000 ἀναμνησικὰ φυλλάδια εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ 25.000 εἰς τοὺς φοιτητάς εἰς τὰς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν ἀνώτεραι ἢ ἀνώταται σχολαὶ ἐτοιχοκολλήθησαν ἐν συνόλῳ 50.000 ἀφίσαι. Εἰς τοὺς φοιτητάς, τοὺς μετασχόντας εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ «Παρνασσοῦ», ἐδόθη ἐπίσης τὸ φυλλάδιον τοῦ π. Ἀγαστασίου Γιαννουλάτου «Ἀφετηριακαὶ σκέψεις διὰ τὴν Ἐξωτερικὴν Ιεραποστολήν».

◇ Τὴν 23ην Μαρτίου 1969, τὸ Γραφεῖον Ἐξωτερικῆς Ιεραποστολῆς διωργάνωσεν ἐκδρομὴν τῶν ἀλλοδαπῶν φοιτητῶν εἰς Χαλκίδα κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος, κ. Νικολάου. Κατ' αὐτὴν ἐτελέσθη διορθόδοξος ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν, παρετέθη πρόγευμα ὑπὸ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς Πεζικοῦ, γεῦμα ὑπὸ τοῦ Σεβασμι. Μητροπολίτου καὶ τὸ ἀπόγευμα ἔλαβε χώραν ἐόρτιος συγκέντρωσις δργαγωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γραφείου περιλαμβάνουσα

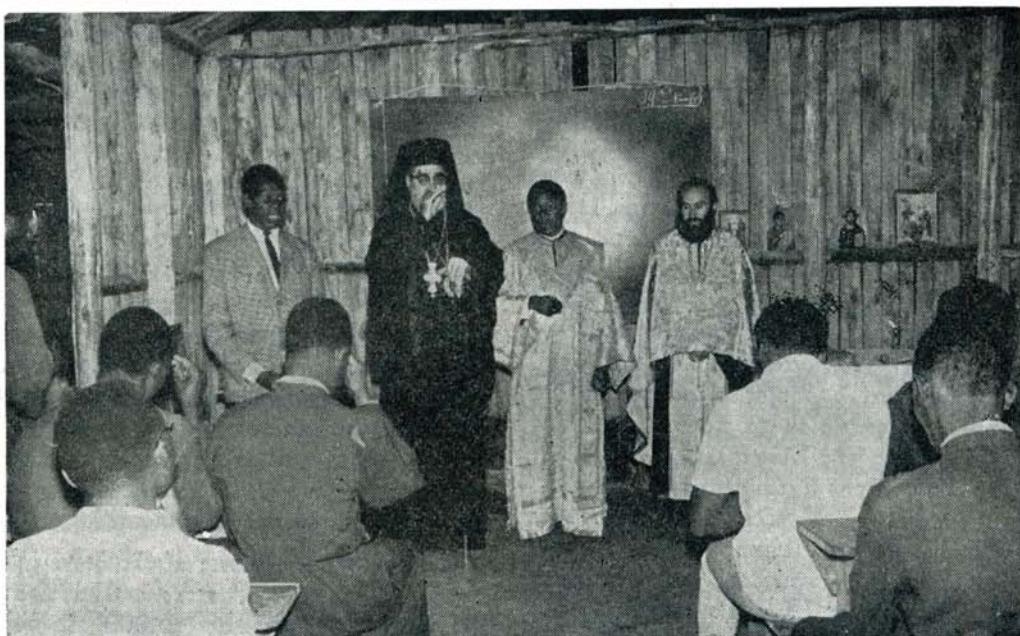
δημιλίας, προσδολήν διαφανειῶν, ἀσματα ὑπὸ ἀφρικανῶν Φοιτητῶν.

◇ Τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, 20ὴν Ἀπριλίου, τὸ Χριστιανικὸν Κέντρον Νεότητος «Παγτοκράτωρ» ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ Γραφεῖον Ἐξωτ. Ιεραποστολῆς ὡργάνωσεν ἑορταστικὴν ἐκδήλωσιν μὲ Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸ παρεκκλήσιόν του ἐν Φαλήρῳ καὶ τὴν μεσημβρίαν παρέθεσε γεῦμα εἰς τοὺς ἐν Ἐλλάδι ὄρθοδόξους ἀλλοδαποὺς φοιτητάς, εἰς τὸ ὅποιον παρεκάθησεν καὶ δ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ. Βασίλειος διερμηνεύσας τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηγῶν καὶ πάσης Ἐλλάδος κ. Ιερωνύμου.

Σκοπὸς τῶν ἀνωτέρω ἐκδηλώσεων ὑπῆρξεν ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Ιεραποστολὴν εἰς ὅσον τὸ δυνατόν εύρυτέρους κύκλους τῆς Ἐληγικῆς κοινωνίας.

◇ Διὰ τὴν Ἐδομάδα Ἐξωτ. Ιεραποστολῆς ἀπὸ 25ης Μαΐου ἕως 1ης Ιουνίου 1969 ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ιερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐγκύρωλιος διὰ περιφορὰν δισκου κατὰ τὴν ἥμεραν τῆς Πεντηκοστῆς. Τὸ ἀρμόδιον Γραφεῖον τῆς Ἀποστολῆς Διαχονίας ἐπύπωσε διὰ τὴν ἑδδομάδα αὐτὴν 35.000 ἀφίσσας, αἱ δοποῖαι ἐστάλησαν εἰς ὅλας τὰς Ἰ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου.

Ἐπίσης ἡ τελευταία σελὶς τῆς «Φωνῆς Κυρίου» τῆς 25ης Μαΐου ἀφιερώθη εἰς τὴν Ἐξωτ. Ιεραποστολὴν μὲ κατάλληλα συγθήματα πρὸς οὐσιαστικωτέραν συμμετοχὴν τοῦ πληρώματος τόσον εἰς τὸ δισκον τῆς Πεντηκοστῆς ὅσον καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν προσπάθειαν τοῦ ἔργου τῆς Ιεραποστολῆς.

Ἀκολουθία τοῦ Ἐσπερινοῦ εἰς τὴν Αἴθουσαν διδασκαλίας τοῦ Σεμιναρίου τῆς Κένυας.
Χοροστατῶν δ Σεβ. Μητροπολίτης κ.κ. Νικόδημος (ἰδὲ σελ. 15).

Πορευθέντες

μαθητεύσατε πάντα ταί ἔδυται Μαΐου 1969

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Γραφεῖα: Σίνα 30, Ἀθῆναι (135) τηλ. 628.192.

Τπεύθυνος: Ἀρχιμ. Ἀναστάσιος Γ. Γιαννουλᾶτος.

Ἐμβάσματα: κ. Ἐλευθέριον Σαρρῆν.

Τπεύθυνος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Ἀχ. Σούκης,

Βεΐκου 46, Ἀθῆναι, τηλ. 968.320.

Ἐλληνικὴ ἔκδοσις: Ἐτησία Συνδρομὴ Δοχ. 20

Τιμὴ φύλλου > 5

Αγγλικὴ ἔκδοσις: Δολ. 2

◇ Γίνονται δεκτὰ συνδρομὰ ἐνισχύσεως τῆς προσπαθείας.

◇ Διὰ τὰ ἐνυπόγραφα ἀρθρα εὐθύνονται οἱ συντάκται των.

Ἐπιτρέπεται πᾶσα ἀναδημοσίευσις, ὑπὸ τὸν ὅρον διὰ θὰ ἀναφέρεται ἡ ἐκ τοῦ «Πορευθέντες» προέλευσις.